



T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TARİHİ YAPILARDA YENİ EKLERİN YAPI
VE DOKU İLE İLİŞKİSİNİN TASARIM
KAVRAMLARI AÇISINDAN İRDELENMESİ**

Ayşegül ÇELİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Şubat-2021
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Ayşegül ÇELİK tarafından hazırlanan “**Tarihi Yapılarda Yeni Eklerin Yapı ve Doku ile İlişkisinin Tasarım Kavramları Açısından İrdelenmesi**” adlı tez çalışması 26/02/2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Doç. Dr. Fatih SEMERCİ

.....

Üye

Doç. Dr. Gülşen DİŞLİ

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Emine Yıldız KUYRUKÇU

.....

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun/.../20.. gün ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. S. Savaş DURDURAN
FBE Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Ayşegül ÇELİK

Tarih: 26.02.2021

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARİHİ YAPILARDA YENİ EKLERİN YAPI VE DOKU İLE İLİŞKİSİNİN TASARIM KAVRAMLARI AÇISINDAN İRDELENMESİ

Ayşegül ÇELİK

Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Doç.Dr. Fatih SEMERCİ

2021, 109 Sayfa

Jüri

Doç.Dr. Fatih SEMERCİ

Doç.Dr. Gülşen DİŞLİ

Dr. Öğr. Üyesi Emine Yıldız KUYRUKÇU

Giriş: Tarihi yapılar, tarihi çevre içerisinde ait oldukları toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı, estetik anlayışları, yaşam tarzları gibi bilgileri, belge bütünü olarak bünyesinde saklayıp gelecek nesillere aktarır. Böylece toplumların aidiyet ve kimlik hafızalarının korunmasına hizmet eder. Bu nedenle bu bilgi bütünü korumak ve yaşatmak için, bir başka deyişle tarihi yapıların sürekliliğini sağlamak için bu yapıların günümüz koşullarına adapte olması gerekmektedir. Bu adaptasyon, hasar gören tarihi yapıların korunmasıyla ve yeniden kullanımı ile sağlanabilir. Tarihi yapılara verilen yeni işlevdeki mekân ihtiyacını karşılamak için ve tarihsel süreç içerisinde oluşan hasarları iyileştirmek için tarihi yapılara yeni ekler getirilir. **Amaç:** Bu yeni ek tasarımının tarihi yapıyla ilişkisinin nasıl olması gerektiği geçmişten günümüze kadar tartışma konusu olmuştur. Tarihi yapıyı koruma kuralları çerçevesinde, bazı ülkeler tarihi yapılara getirilen yeni ek tasarımına ilişkin kararları kesin olarak ortaya koymuştur. Ancak bazı ülkeler ise tarihi yapılara getirilen yeni ek tasarımında yeni yapılaşmayı desteklediği ve bu ilişkiyi tasarımcının kararına bıraktığı gözlemlenmiştir. Tasarımcının öznel kararına bırakılan tarihi yapı ve yeni ek ilişkisi birçok faktöre bağlı olduğundan, tasarımcı tarihi yapı-yeni ek arasındaki uyumu sağlamak ve analiz etmekte zorlanmaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı; tarihi yapılara yeni ek uygulamalarını, uyumluluk kapsamında geliştirilen yöntemle analiz ederek mimari anlamda önemli bir tartışma, araştırma ve uygulama konusuna açıklık ve kolaylık getirmek olmuştur. **Kapsam:** Bu amaçla ilk olarak tarihi yapı ve yeni ek kavramları kavramsal olarak incelenmiştir. Yeni ek kavramı bu çalışma kapsamında bina olma özelliği taşıyan ekler olarak ele alınmıştır. Sonrasında yeni ekler ile ilgili olduğu tespit edilen tasarım ve değer kavramları açıklanmıştır. Tasarım ve Değer kavramlarının, tarihi yapıya entegre edilen yeni ek ile ilişkisi irdelenmiştir. Daha sonra tarihi yapıya yeni ek yapı konusunda geliştirilen çalışmalar incelenmiştir. Araştırma verilerine göre “yeni ekin tarihi binayla uyumluluk derecesi tasarım ve değer kavramları kullanılarak ölçülebilir mi?” sorusu sorularak bir analiz yöntemi geliştirilmiş ve seçilen örnekler bu yöntemle analiz edilmiştir. **Yöntem:** Çalışmanın yöntemi üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada Mimari Karakter Analiziyle tarihi yapı bağlama göre değerlendirilmiş ve görsel olarak analiz edilmiştir. İkinci aşamada belirlenen örnekler üzerinden tasarım ve değer kavramlarının aynı ya da farklı olması incelenerek bir skala çalışması yapılmıştır. Bu skala çalışmasına göre örnekler tarihi çevrede benzeşme-farklılaşma literatür çalışmalarına ek olarak farklı bir yönden sayısal olarak analiz edilmiştir. Üçüncü aşamada ise bulunan sayısal veri, renk grafiğine işlenmiştir ve karşılaştırma yapılmıştır. **Bulgular:** Yapılan araştırmalar ve analizler ışığında tasarım ve değer kavramlarının ek ile ilişkisi olduğu ortaya koyulmuş; bu ilişki sözel ve soyut verilerden, somut sayısal verilere dönüştürülmüştür. Literatür araştırmalarına göre, aynı özelliklerin en fazla olduğu nokta

taklit etme, replika; farklı özelliklerin en fazla olduğu nokta ise zıtlık, tarihi binayı yok sayma olarak belirlenmiştir. Bu iki uç nokta da tarihi binaya uygun olmayan ek tasarımını ifade etmektedir. Böylece bu iki nokta arasında kalan alanın tarihi binaya uygun ek tasarımını ifade ettiği bulgusu çıkarılmıştır. Seçilen yapıların hepsi grafikte farklı bir tasarım noktasına sahiptir ve farklı konumlarda yer almıştır. **Sonuç:** Tüm araştırmalar, değerlendirmeler ve analizler sonucunda; ortaya konulan tasarım yaklaşımlarının iki uç noktası olan tarihi çevredeki replika ve zıtlık kavramları arasında sonsuz tasarım kavramı bulunduğu ve her projenin eşsiz olup tek bir tasarım yaklaşımıyla değerlendirilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Geliştirilen yöntem ile yapılmış ya da yapılacak olan yeni ek yapının tarihi yapıyla uyum ilişkisini ölçmeye ve bu yöntemle birden fazla yapıyı analiz edebilmeye katkı sağlanmışır.

Anahtar Kelimeler: Ek Yapı, Yeni Ek, Tarihi Yapı, Tasarım Kavramları

ABSTRACT

MS THESIS

EXAMINATION OF THE RELATION OF NEW ADDITIONS IN HISTORICAL BUILDINGS WITH STRUCTURE AND CONTEXT IN TERMS OF DESIGN NOTIONS

Ayşegül ÇELİK

THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN ARCHITECTURE

Advisor: Assoc.Prof.Dr.Fatih SEMERCİ

2021, 109 Pages

Jury

Advisor Assoc.Prof.Dr.Fatih SEMERCİ

Assoc.Prof.Dr. Gülşen DİŞLİ

Asst.Prof.Dr. Emine Yıldız KUYRUKÇU

Introduction: Historical buildings keep the information such as social, cultural and economic structure of the societies they belong to in the historical environment, aesthetic perceptions and lifestyles as a whole document and transfer it to future generations. Thus, it serves to preserve the belonging and identity memory of societies. For this reason, in order to preserve and maintain this whole of knowledge, in other words, to ensure the continuity of historical structures, these structures must adapt to today's conditions. This adaptation can be achieved through the preservation and reuse of damaged historical buildings. New additions are added to historical buildings in order to meet the need for space in the new function given to historical buildings and to repair the damages that occurred in the historical process. **Aim:** How this new extension design should be related to the historical building has been a matter of debate from the past to the present. Some principles have been put forward within the framework of the rules for preserving the historical building, but the criteria, analysis, as to how and to what extent the design of the new addition to the historical structures was made or to be made are not clear and precise. How this design relationship should be is basically left to the subjective decision of the designer. However, since this relationship depends on many factors, the designer has difficulty in ensuring and analyzing the harmony between historical building and new extension. Therefore, the purpose of this study is; It has been to bring clarity and convenience to an important discussion, research and application in the architectural practice by analyzing new additions to historical buildings with the method developed within the scope of compatibility. **Scope:** For this purpose, firstly, the concepts of historical structure and new addition were conceptually examined. The concept of new extension is considered as additions that have the property of being a building within the scope of this study. Afterwards, the concepts of design and value, which were determined to be related to the new additions, is explained. The relationship of design and value concepts with the new addition integrated into the historical structure is examined. Then, the studies developed on the new extension to the historical building were researched. According to the research data, "Can the degree of compatibility of the new extension with the historic building be measured using the concepts of design and value?" by asking this question, an analysis method was developed and the selected samples were analyzed according to this method. **Method:** The method of the study consists of three stages. In the first stage, the historical structure was evaluated according to the context with the Architectural Character Analysis and visually analyzed. In the second stage, a scale study was carried out by examining whether the concepts of design and value are the same or different on the determined samples. According to this scale study, the samples were analyzed numerically from a different perspective in addition to the literature studies on the similarity-differentiation in the historical environment. In the third stage, the numerical data found was processed on the color chart and compared.

Findings: In the light of research and analysis, it has been revealed that the concepts of design and value are related to the addition; This relationship has been transformed from verbal and abstract data into concrete numerical data. According to literature research, the most common point of the same features is imitation, replication; the most common point of different features is contrast, ignoring the historical building, desecration. These two extremes refer to the extension design that is not suitable for the historical building. Thus, it was found that the area between these two points refers to the extension design suitable for the historical building. The selected buildings all have a different design point in the chart and are located in different locations. **Results:** After all the research, evaluations and analyzes, the following conclusion has been reached: There is an infinite concept of design between the concepts of replica and contrast in the historical environment, which are the two extreme points of the design approaches presented, and since each project is unique, it is not enough to evaluate it with a single design approach. With the developed method, it is aimed to measure the harmony relationship of the new extended being built or to be built with the historical structure and to analyze more than one structure for this purpose.

Keywords: Design Notions, Extension Building, New addition, Old Building.

ÖNSÖZ

Tez süreci boyunca her türlü katkıyı ve yardımı sağlayan, sadece eğitimimde değil birçok anlamda desteğini hissettiğim değerli danışman hocam Doç.Dr. Fatih SEMERCİ' ye,

Her zor anımda yanımda olan, tüm benlikleriyle bana inanan, bu süreçte her türlü fedakarlığı yaparak moral ve motivasyonumu hiç kaybettirmeyen anneme, babama ve kardeşime,

Bu süreçte yardımlarını esirgemeyen tüm arkadaşlarıma,

Tüm desteğiyle ve sevgisiyle bu yolda yanımda olan Mehmet KAÇAR' a,

Sonsuz teşekkür ederim.

Ayşegül ÇELİK
KONYA-2021

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Tezin Amacı	2
1.2. Tezin Kapsamı	3
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. Tarihi Yapı ve Tarihi Bina	6
2.2. Yeni Ek Kavramı	7
2.3. Tasarım Kavramları	9
2.3.1. Mimari Temel Tasarım Kavramları	9
2.3.2. Gestalt İlkeleri.....	17
2.3.3. Spesifik Tasarım Kavramları	19
2.4. Değer Kavramları	27
2.4.1. Mimari Değer Kavramları	27
2.4.2. Kültürel Değer Kavramları	28
2.4.3. Bağlamsal Değer Kavramları.....	29
2.4.4. Anlamsal Değer Kavramı	29
2.4.5. Güncel Değer Kavramları	30
3. TARİHİ YAPILARA YENİ EK YAPI TASARIMI.....	31
3.1. Yeni Ek Yapı Tasarımıyla İlgili Çalışmalar	32
3.2. Tasarım Kavramları ve Yeni Ek Yapı	39
3.2.1. Mimari Temel Tasarım Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi	39
3.2.2. Gestalt İlkeleri ve Yeni Ek ilişkisi	46
3.2.3. Spesifik Tasarım Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi	48
3.3. Değer Kavramları ve Yeni Ek Yapı.....	52
3.3.1. Mimari Değer Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi.....	53
3.3.2. Kültürel Değer Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi	53
3.3.3. Bağlamsal Değer Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi.....	54
3.3.4. Anlamsal Değer Kavramı ve Yeni Ek ilişkisi.....	54
3.3.5. Güncel Değer Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi	55
4. MATERYAL VE YÖNTEM.....	56
4.1. Alan Çalışması ve Yöntemin Alanda Uygulanması	58
4.1.1. Mimari Karakter Analizi.....	58
4.1.2. Kavramsal Analiz	60
4.1.3. Grafik Analizi	62

4.1.4. Analiz Tablosunun Oluşturulması	64
4.2. Örneklem Seçimi	66
4.2.1. Elbphilharmonie Kültür Merkezi / Herzog & de Meuron	67
4.2.2. San Marcos Kültür Merkezi/Ignacio M. Corsini	73
4.2.3. Briggittines Chapel Sanat Merkezi/ Andrea Bruno ve SUM Projects.....	78
4.2.4. Tornhuset Üniversitesi / Terroir ve Kim Utzon Mimarlık.....	83
4.2.5. St. Margaret Kilisesi/ Atelier Wagner	88
4.2.6. Nelson Atkins Sanat Müzesi/ Steven Holl.....	93
4.3. Örneklerin Karşılaştırılması.....	98
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	102
5.1 Sonuçlar	102
5.2 Öneriler	103
6. KAYNAKLAR	104
ÖZGEÇMİŞ	109

1. GİRİŞ

Tarihi çevreler; ait oldukları toplumların sosyal ve ekonomik yapısı, yaşam felsefesi, estetik duyarlılığı gibi birçok bilgi ve belgeyi gelecek nesillere aktarır. Geçmişin izleri ve günümüzün yaşam stiliyle bir sentez oluşturup, geçmiş ve gelecek arasında bir köprü kurar. Bir önceki kuşaktan aktarılan kolektif bilgi, bir sonraki nesil için kültürel kimliği yeniden yapılandırır. Pallasmaa'ya göre binalar ve şehirler zamanın araçları ve müzeleridir, tarihin geçişini görmemizi ve bireysel yaşamı aşan yaşam döngülerine katılmamızı sağlarlar (Pallasmaa, 2018). Bu sebeple tarihi çevreler, bilgi bütünü ve bilgi sentezi olarak korunmalı ve tarihi çevrelerin sürekliliği devam etmelidir.

Tarihi çevrenin korunması ve sürdürülebilmesi, kültürel kimlik ve kültürel bellek sürekliliğini sağlar. Böylece tarihi çevreler, bellek ve kimliğin içinde yaşanan zamana doğru bir şekilde aktarılması işlevini yerine getirir. Kültürel belleğin dinamik yapısı, yeniyile bütünleşerek var olmayı kendine yöntem olarak seçer. Tüm toplumlar da kolektif kimliği ve belleği, varlıklarının korunması ve sürdürülebilmesi için önemli bir araç olarak görmüşlerdir.

Tarihi çevrenin sürekliliği, içinde bulunan tarihi yapıların günümüzle entegre olmasıyla sağlanabilir. Böylece geçmiş, bugün ve gelecek arasında bir köprü kurulmuş olur. Bu akış farklı dönemlerin ve kültürlerin birbirleriyle ilişkili olarak devamlılığını sağlar.

Tarihi yapıların tarihsel süreklilik içerisinde yaşamlarını devam ettirebilmek için yeni gelişen çevreye ve teknolojik gelişmelere adapte olması gerekmektedir. Bu adaptasyon sadece tarihi yapıların iyileştirilmesi ile kalmayıp; değişen ihtiyaçlarına göre tarihi yapılara yapılan yeni ekleri de gündeme getirmiştir. Tarihi yapıya entegre edilen yeni ekler, tarihi yapıya bir süreklilik sağlarken bulunduğu dönemin anlayışını da ifade etmektedir. Böylece yapı farklı dönemlerin izlerini taşıyan, farklı katmanların bulunduğu bir girift olarak yaşam döngüsüne devam eder.

Tarihi yapıya eklenen yeni ekler işlevsel olarak günümüz şartlarına adaptasyonunu sağlar. Yeni ekler, tarihi yapıların işlevini sürdürebilmesi için mekân ihtiyacını sağlamanın yanı sıra, tarihi yapı ile kurduğu görsel bağlantı açısından da önem taşır. Bu bağlantı ilk olarak birbirleriyle ilişki içerisinde olduğunu sonrasında yeni binanın günümüz şartlarıyla adaptasyonundan ötürü tarihi binadan farklılaştığını ve bütünü günümüzle bağlantı kurduğunu vurgulamalıdır. Bu nedenle yapılan yeni ek üzerine iki büyük işlev düşmektedir. Birincisi tarihi binanın yetersizliğinden ötürü

mekân ihtiyacını giderebilmek; ikincisi ise bu işlevi gerçekleştirdiğini tarihi binadan farklılaşarak dışarıdan yansıtabilmektir. Yeni ek'in bu amaçlar doğrultusunda projelendirilmesi aynı zamanda tarihi koruma ilkelerine bağlı kalınması gerektiğinden, proje aşamasında ve sonrasında tasarım karmaşası yaşanmaktadır. Yaşanan tasarım karmaşasının, tarihi yapının ve yeni ek yapının okunabilirliğini belirsizleştirdiği görülmektedir. Bu çalışma tarihsel sürekliliği, kültür ve bellek sürekliliğini korumak adına, tarihi yapıya getirilen yeni eklerin mimari tasarıma göre şekillenmesinin niteliğini sorgulamak, üretilen ürünlerin niceliğini araştırmak için yapılmıştır.

1.1. Tezin Amacı

Yeni ekler, tarihsel sürekliliğin devam ettiğini göstererek, geçmiş ve gelecek arasında bir ara yüz oluşturur. Bu bağlamda yeni (çağdaş) ek kavramı güncelliğini koruyarak birçok tartışma ve eleştiri ortamı oluşmasına sebep olur. Mevcut bir dokuya yeni yapı tasarımının ya da mevcut yapıya yeni ek tasarımının, kente ve çevresine büyük etkisi sebebiyle zaman içerisinde çok tartışılmış ve halen tartışılmaya devam edilen bir tasarım sorunsalı olagelmıştır (Erkartal ve Özür, 2016). Her ne kadar mimari/kentsel koruma ile mimari/kentsel tasarım alanları temel ilkeleri ve kuramsal tartışmaları geliştirse de mevcut olana yapılan mimari müdahale ile ilgili bilimsel bir tanım ya da kalıcı bir ilke koyulması zordur (Altınöz, 2010). Tarihi bir binanın mevcut halinin korunması, belirli koruma ölçütlerinin kesinliğine sahiptir. Ancak tarihi bir binaya eklenecek yeni ek yapı tasarımının nasıl yapılacağına ilişkin ölçütler ve analizler, net ve kesin değildir. Yapılacak olan ek yapının niteliği ve eklemlendiği tarihi yapı ile olan ilişkisi tartışmalı bir ortam oluşturur ve değerlendirmek öznel yaklaşımlara dayanır. Çünkü “Her tarihi bina farklıdır ve her rehabilitasyon projesi eşsizdir” (Grimmer ve Weeks, 2010). Tarihi binaya yeni ek tasarımında kesin sınırları çizilmiş bir kuralın olmaması, yeni yapılacak tasarımda mimarın tasarım yaklaşımını seçmesinde çoğu zaman zorlayıcı olmaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı; tarihi yapılara yeni ek uygulamalarını, uyumluluk kapsamında analiz etmek ve mimari anlamda önemli bir tartışma, araştırma ve uygulama konusuna açıklık getirmektir. Bu kapsamda tarihi yapılara entegre edilen yeni ek tasarımının, tasarım ve değer kavramlarıyla analiz ederek tarihi binayla uyumluluğunu değerlendirmek amaçlanmıştır. Yeni ek kavramını incelerken hem yapı üzerinde hem de bulunduğu doku bağlamında analiz ederek, yeni tasarımın eski tasarımla ilişkisini ölçmek çalışmanın başlıca hedeflerindedir. Buradan

yola çıkarak farklı tasarım yaklaşımlarını tek çatı altında toplayıp aynı skala üzerinde görmek aynı zamanda yeni yapılacak bir tasarımda mimarın temel tasarım yaklaşımlarını belirleyebileceği bir tablo oluşturmak bu çalışmanın bir diğer önemli sebebi olmuştur.

1.2. Tezin Kapsamı

Bu çalışmanın kapsamını tarihi dokuda yeni yapı konusu içerisinde tarihi binaya yeni ek yapım eyleminin incelenmesi ve tarihi binaya yeni ek yapı tasarımında, tasarım kavramlarının ve tasarım yaklaşımlarının ortaya koyulması oluşturmaktadır.

Macdonald'a göre tarihi dokuda yeni tasarım; kamusal alan, yeni yapı ya da mevcut yapıya herhangi bir ek ya da değişim gibi birçok farklı ölçeği kapsamaktadır (Macdonald, 2001).

Tarihi dokuda yeni yapılaşma, dolgu (infill), fasadizm (façadism) ve tarihi binalara ek yapımı şeklinde farklı yaklaşımları içerir. Dolgu (infill) yaklaşımı, tarihi bir yapı bulunmayan tarihi anlamlar içeren bir parselde yapılan yeni yapıları ifade eder.



Şekil 1. Tarihi çevrede İnfill Yapılar, Guggenheim Müzesi, Bilbao (Solda), (URL-11), Pompidou Kültür Merkezi, Paris (Sağda), (URL-7).

Fasadizm (Façadism) yaklaşımı ise bir binaya ait cephenin tamamı ya da bir kısmı korunarak, bu kısımların ardına yapılan yeni bir bina yapımını gerçekleştirir (Zakar, 2018).



Şekil 2.Fasadizm yaklaşımıyla tasarlanmış yapılar, Esmâ Sultan Yalısı, İstanbul (Yukarıda), (URL-12), Hearst Tower, New York (Aşağıda), (Bloszies, 2011).

Zeren ise, yeni ek kapsamını; hasar görmüş tarihi yapıların hasar gören bölümlerinin bütünlenmesini ya da tarihi yapıların yeni işlevine yönelik mekan ihtiyacını gidermek için “tarihi yapılara getirilen yeni ekler” olarak tanımlarken aynı zamanda tarihi çevredeki harabe peyzaj ya da boş parsellere eklenilecek yeni bir yapı stoğunu “tarihi dokuya yeni bir ek” olarak nitelendirir (Zeren, 2010).

Bu çalışma tarihi yapılara ek yapımına, mevcut binayla birlikte kullanılan ve etkileşimde olan yeni bir ekin tasarımının sorunsallığının analizine odaklanmaktadır. Dolgu (infill); tarihi yapı stoğu içerisindeki boş parsellere getirilen yeni yapı ve fasadizm yaklaşımları bu çalışma kapsamı dışındadır.

Tarihi yapılara ek yapı, tarihi bir yapıyla etkileşim içerisinde bulunup birlikte kullanılmalarını sağlayan yeni bir ekin yapımını ifade etmektedir. Tarihi binaya yeni ek yapı, mevcut binanın mevcudiyetini kabul ederken, yeni tasarlanmış ek yapının tarihi bina ile uyumu ve birlikteliği çözülmüş olmalıdır. Yeni ek tarihi bina ile görsel ve fiziksel olarak bir bağ kurar. Tarihi binalara kullanım, işlev, ulaşılabilirlik, ısı konfor, ışık konforu vb. gerekliliklerle, yüzeysel eklentiler (revak kapatma, avlu kapatma gibi) yapılabilmektedir. Bu çalışmada tarihi binaya getirilen yeni ekler arasında, sınırı ve bütünü içerisinde bina özelliği taşımayan ekler kapsam dışında bırakılmıştır. Tarihi binanın özgün tasarımında bulunmayan her türlü malzeme, kaplama, örtü ve hacim

tanım olarak bir ektir. Ancak bu çalışmanın içeriğinde ve yönteminde kullanılan kavramları analiz edebilmek için ek yapının, belirli bir yapı düzlemine, cephe elemanına ve hacme sahip olması gerekmektedir. Örnek olarak, tarihi bina içerisine eklenen bir bölücü duvar kapsama dahil edilmezken, mevcut binanın çatısına eklenen belirli mekanları içeren bir kütle kapsam içerisinde incelenebilir. Buradan yola çıkarak, çalışma kapsamında yeni ek yapı kavramı, çeşitli yaşam eylemlerinin gerçekleştirilebildiği mekanlar olarak ele alınmıştır. Yeni ek yapının, tarihi yapıyla uyumunu analiz edebilmek amacıyla seçilen yapılar benzer nitelikte yapı elemanları içermektedir.

Tarihi yapıların sürdürülebilir olmasının gerekliliği sebebiyle tarihi yapıları korumaya yönelik belirli koruma ölçütleri ortaya konmuştur. Bu koruma ölçütleri, tarihi binayı koruma adına yeni eklerle ilgili bazı ilkeleri barındırır. Ancak bu ilkeler, yeni ek tasarımı kapsamında kesin ve net söylemler içermediği için projelendirilmesi mimarın öznel kararına bırakılır. Başka bir deyişle; *“Yapılacak olan ek yapının niteliği, volümetresi ve eklemendiği tarihi yapı ile olan ilişkisi tartışmalı bir ortam yaratır değerlendirilmesi öznel bir yaklaşımdır”* (Zeren, 2010).

“Yeni-eski ayrımı gibi tasarım-koruma ayrımı da yapay ayrımlardır; aslında bunların hepsi bir bütündür. Tarihi dokuda 'yeni' nin inşası birçok girdisi olan bir mimari tasarım problemidir; ki zaten duyarlı, başarılı ve yaratıcı bir mimari, bağlamla ilişki kurmayı ve var olan değerleri sürdürmeyi esas olarak alacaktır. Bunu yaparken çok farklı süreçler ve yöntemler izlenebilir, yaklaşımların bu kadar çeşitlenmesinin nedeni de budur” (Altınöz, 2010).

Yukarıda bahsedilen araştırmacı görüşleri çalışmanın kapsamında belirli yerlerde yorumlanır ve kaynak gösterilir. Fakat bu çalışmada koruma ilkeleri tarihi yapılarda yeni ek tasarımlarının değerlendirilmesinde kapsam dışında tutulmuştur. Bunun yerine ek yapı tasarımının mimari tasarıma göre şekillenmesinin test edilmesi üzerine yine mimari tasarım ölçütleri, ilkeleri, kavramlarını baz alarak ilerleme üzerine bir kapsama sahiptir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal çerçeve bölümünde tarihi yapılarda yeni ek tasarımı ile ilgili olan kavramlar incelenmiştir. İlk olarak tarihi yapı ve tarihi bina kavramlarının açıklanmasıyla başlamaktadır. İkinci bölümde yeni ek kavramı açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde tasarım kavramları incelenmiştir. Dördüncü bölümde ise değer kavramları incelenmiştir.

2.1. Tarihi Yapı ve Tarihi Bina

Yapı kavramını “karada ve suda, bayındırlık veya iskân ereğiyle kurulan köprü, yol, tünel, baraj, bina gibi tesisler ile bunların yeraltı ve yerüstü inşaatı” şeklinde açıklayan Hasol, bina kavramı için “içinde yaşamak, çeşitli eylemleri ve işlevleri gerçekleştirmek üzere kurulan yapılardır” ifadesini kullanmıştır (Hasol, 2002). Buradan yola çıkıldığında her bina bir yapıdır, ancak her yapı bir bina değildir sonucu çıkarılabilir.

Tarihi bina kavramı, içinde barınılan veya çeşitli yaşam eylemlerinin gerçekleştirildiği mekanları ifade ederken, tarihi yapılar “*tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar*” olarak tanımlanmaktadır (URL-13).

- **Tarihi Yapıların Sürekliliği**

Tarihi yapıların sürekliliği, yapıların bağlamla ilişkilendirilerek ve yaşatılarak gelecek nesillere aktarılmasını ifade etmektedir. Tarihi yapıların korunması; aidiyet, bellek ve kimliğin sürekliliğine hizmet eder. Pallasmaa’ya göre binalar ve şehirler zamanın müzeleridir, tarihin geçişini görmemizi ve bireysel yaşamı aşan yaşam döngülerine katılmamızı sağlarlar (Pallasmaa, 2018). Tarihi yapıların sürekliliğinin sağlanması için; tarihi yapılar onarılabilir, yeniden kullanımı sağlanabilir, ek yapı ile mekân hacmi arttırılabilir.

Tarihi yapılar; doğal afetler, vandalizm, savaş, çeşitli sosyal ve politik olaylar, ekonomik yetersizlik, kullanıcıların yaşam alanlarını terk etmesi, binaların özgün

işlevlerinin sürdürülememesi ve benzeri nedenlerle atıl durumda kalarak kaybolma tehlikesi ile karşı karşıya gelirler. Atıl durumda bulunan bir yapının aynı işlevle yeniden kullanılması veya yeni bir işlev ile hayata katılması tarihi yapılarda sürekliliği sağlar. Yeniden kullanım aşamasında yapılar yeniden işlevlendirilebilir. Yeniden işlevlendirme kapsamında oluşan mekan ihtiyacını karşılamak için yeni ekler yapılabilir. Ayrıca mevcut binanın bazı kısımlarının ya da tamamının çeşitli nedenlerden ötürü yok olması durumunda da yeni ek kavramı gündeme gelir.

2.2. Yeni Ek Kavramı

Tarihi yapı ile ona eklemenecek yeni ek kavramı oldukça eskiye dayanan bir konudur. Bu konu literatürde fazlaca yer almış ve ilgi çekmiştir. Tarihçiler, mimarlar ve şehir plancıları tarafından sosyal, politik, yapı teknolojisi, koruma, tasarım, bağlamsal tasarım konuları gibi birçok alanda tartışılmıştır. Tarihi yapılarda yeni ek tasarımı konusu için koruma ve tasarım alanlarında temel doktrinler geliştirilmiştir ve geliştirilmeye devam etmektedir.

Tarihten günümüze yeni ek yapı konusu hakkında koruma ve tasarım kararlarının gelişmesinin en önemli nedeni yapıların yok olmasını engellemektir. Çünkü kentlerin ve binaların tarihsel süreklilik içinde yaşamlarının devam edebilmesi için gelişime ve değişime cevap verebilmeleri gerekmektedir (Altınöz, 2010). Tarihi yapıların günümüze adaptasyonu sağlanarak gelecekle arasında bağlantı kurulabilir (Zeren, 2010).

Tarihi yapıların günümüz yaşantısına uyarlanması ve yaşam sürelerinin uzatılması için yeni ekler oluşturulur. Şahin'e göre ek, bir boşluk doldurmaktır. Gereksinimlere yanıt veremez duruma gelen bir yapının eksikliğini giderme çabasıdır (Şahin, 2011). Zeren'e göre ek yapı, tarihi yapılara verilen yeni işlevdeki mekân ihtiyacını karşılamak için geliştirilen hacimler olarak ve tarihsel süreç içerisinde oluşan hasarları iyileştirmek adına entegre edilen strüktür parçası olarak tanımlanır (Zeren, 2010).

Tarihsel süreç içerisinde eski yapılar özgün kullanımını kaybedebilir ya da çeşitli sebeplerden dolayı hasar görebilir. Bu tarihi yapı stoğunun varlığını korumak ve atıl duruma düşmesini önlemek adına çeşitli önlemler alınır. Bu müdahaleler ve önlemler için; sağlamaştırma, bütünleme, yenileme, yeniden yapma, çağdaş ek, temizleme, taşıma gibi tekniklerden yararlanır (Ahunbay, 2014). Tarihi yapılarda hasar

derecesi arttıkça, müdahale biçiminin kapsamı genişler. Kuban'a göre eskime bir noktada durdurulmalıdır. Bu da yeni malzeme ve strüktürle yapı tekstürüne getirilecek olan yenilikler demektir (Kuban, 2000). Bu bağlamda değişim ve dönüşüm sürecinde binanın iyileştirilmesi ve yeni eklerin tasarlanması öngörülür.

Literatür araştırmalarına göre yeni ek yapımı iki sebebe bağlanabilir:

İlk sebep, tarihi yapının günümüz şartlarına entegrasyonu kapsamında yapıda oluşan mekan ihtiyacıdır. Tarihi yapının yeni işlevinde değişen ihtiyaç programına göre mekânsal kapasitesi artabilir. Venedik Tüzüğü'nün 5. Maddesinde yeni işlevin gerektirdiği değişikliklerin tasarlanabilirliğine ve buna izin verilebileceğine vurgu yapılır. Böylece yeni fonksiyonları karşılayacak ek hacimler oluşturulur (Venedik Tüzüğü, 1964).

İkinci olarak ek yapı için, tarihi binanın hasar görmesi, deforme ve yok olmasından kaynaklı sebepler gösterilir. Hasar gören parçaların estetik, işlevsel ve strüktürel olarak tamamlanması için yapıya iç ve dış ekler entegre edilir (Zeren, 2010). Bir bölümü hasar görmüş veya yok olmuş yapı öğeleri, bütünlüğe kavuşturacak biçimde geleneksel ya da çağdaş malzeme kullanılarak tamamlanabilir (Ahunbay, 2014).

Çağdaş teknik ve malzemeler kullanılarak, tarihi yapıyla yeni ekin ayrımını sağlamak hem kültürel farkı hem de dönemsel farkı belirtmek için gereklidir. Bu bağlamda yeni ek ve tarihi yapı arasında oluşturulan tasarım farkı, yapı kimliğindeki katmanların okunmasını sağlar.

Yeni tasarımın tarihsel bağlamla ilişkisi, miras mimarisinin anlamına atfedilen değerlere ve dolayısıyla modern yorumlara göre belirlenir. Mimarın görevi, kendi dönemini mimari olarak ifade etmek ve aynı zamanda yapının içinde bulunduğu bağlamla diyalog kurmaktır (Demiri, 2013).

Tarihi yapıya getirilen eklerin, farklı teknik ve malzemeyle tasarlanması bu eklerin "çağdaş ek" olarak tanımlanmasına yol açar. Çağdaş kavramı "bulunulan çağın anlayışına, şartlarına uygun olan" biçiminde açıklanmaktadır (URL-1).

Çağdaş ek ise, mevcut yapıya ilk yapımdan sonra getirilen, bulunulan çağın anlayışına bağlı üslup ve kullanılan yapı sistemlerinin ve yapı malzemelerinin çağdaş olduğunu ifade eder nitelikteki ekler olarak tanımlanabilir.

2.3. Tasarım Kavramları

Çalışmanın kapsamı içerisinde yeni ek yapılar, belirli tasarım kavramlarına dayanarak oluşturulmuştur ve yorumlanmıştır. Bu tasarım kavramları; Mimari Temel Tasarım kavramları, Gestalt ilkeleri ve Spesifik Tasarım kavramları olarak sınıflandırılmıştır. Bu bölümde, bahsedilen kavramlar açıklanmıştır. Bu kavramlar tarihi yapılarda yeni ek tasarımıyla ilişkisi olan kavramlar olarak seçilmiştir.

2.3.1. Mimari Temel Tasarım Kavramları

Mimari Temel Tasarım Kavramları, tasarı meydana getiren öğelerden (Oran, Renk, Doku, Biçim) ve bu öğeleri birbiriyle bir ilişki kurmak için düzenleyen ilkelerden (Ritim, Hareket, Koram, Egemenlik, Denge, Birlik, Kontrast) oluşmaktadır. Tüm tasarım kavramları birbirini etkilemekte ve farklı algılar yaratmaya yardım etmektedir.

Ching, Edmund N. Bacon'un, Kentlerin Tasarımı eserinden alıntı yapar ve şöyle bahseder (Ching, 2002);

“Mimari biçimlerin, dokuların, malzemelerin, ışık ve gölge ayarının, rengin hepsi mekânı biçimleyen bir niteliği ya da ruhu inceden inceye duyumsatmak için bir araya gelirler. Mimarlığın niteliği, tasarımcının bu elemanları hem iç mekânlarda, hem de binanın çevresindeki mekânlarda kullanma ve birbirleri ile ilişkiye sokma becerisi tarafından belirlenecektir.”

Bu bölümde Mimari Temel Tasarım Kavramları içerisinde, tasarı meydana getiren öğelerden ve ilkelerden seçilen; Oran, Renk, Doku, Biçim, Ritim, Hareket, Koram, Egemenlik, Denge, Birlik, Kontrast kavramları ayrıntılı olarak incelenmiştir.

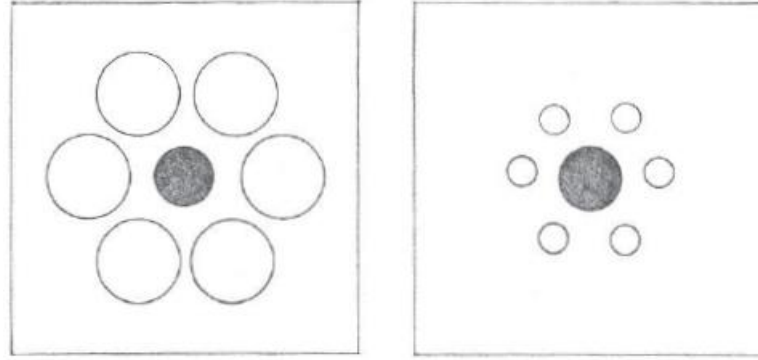
- **Oran:**

Sözlük anlamıyla oran, iki büyüklük arasındaki sayısal ilişki veya bütünle onu meydana getiren elemanlar arasındaki ilişkiler bütünüdür (Kuban, 1990).

Mimari anlamıyla oran kavramı, “Bir yapının çeşitli parçalarının birbiri ve yapının bütünü ile meydana getirdikleri uygun ölçü ilişkileri” şeklinde tanımlanır (Hasol, 2002).

Ching'e göre ise oran, bir parçanın hem öteki parçalarla, hem de bütünle kurduğu harmonik ilişkiyi belirtir. Bu ilişki sadece bir büyüklük ilişkisi değil, bir nicelik

veya derece ilişkisi de olabilir. Bina boyutlarına estetik bir mantık vermek amacıyla mimari biçim ve mekânın işlevsel ve teknik belirleyicilerinin ötesine geçmek, oranlama sistemleriyle sağlanabilir. Bu sistemler, mimari tasarımdaki çok sayıdaki elemanı, bunların parçalarının hepsini aynı oranlar dizisine uydurmak yoluyla görsel olarak birleştirebilirler. Bir mekân silsilesi içinde bir düzen hissi sağlayıp süreklilik hissini artırabilirler ve binanı iç ve dış elemanları arasında ilişkiler kurabilirler (Ching, 2002).



Şekil 3. Oran, parça-bütün arasındaki harmoniyi sağlar (Ching, 2002).

Zevi'ye göre oran, bir yapının birlik, denge, vurgu, kontrast, harmoni ve ritm gibi nitelikleri elde etmek için parçalanmasıdır (Zevi, 1993).

- **Renk:**

Renk, “Işığın eşya üzerine çarpmasıyla yansıyan ışınların niteliğine göre gözde oluşan duyumlardan her biri” olarak tanımlanır (Hasol, 1975). Bir başka tanıma göre ise “bir yüzeyin yoğunluğu ve tonal değeri” olarak açıklanır (Ching, 2002).

Le Corbusier ise “Mimarlık, bir araya getirilmiş kütlelerin ışık altında ustalıklı, şaşmaz ve görkemli bir oyundur” söylemiyle ışık ve ışık yoluyla oluşan gölge, renk ve biçim kavramının mimari tasarım için önemini vurgulamıştır (Pallasmaa, 2018).

- **Doku:**

Ching'e göre doku “bir biçimin parçalarının boyutları, şekli, düzenlenişi ve oranları ile yüzeyde elde edilen görsel ve özellikle de dokunsal nitelik” olarak tanımlanabilir (Ching, 2002). Bu açıdan doku kavramı mimari olarak görsel doku ve dokunsal doku olarak iki şekilde ifade edilebilir. Görsel doku, görme yoluyla elde

edildiğinden kentsel doku, mimari doku gibi görsel örüntü kavramları örnek gösterilebilir. Aynı zamanda, ışık ve gölge etkileriyle malzeme üzerinde görsel dokular oluşabilir. Dokunsal doku ise, insan eliyle fiziksel olarak hissedilebilen öğelere gönderme yapar.

- **Biçim:**

Bir şeyin şekli, bir bütünün yapısı biçim olarak tanımlanmaktadır (Düzgün, 2010). Biçim: “nesnelere, ayırt edici özelliklerini veren maddi öğelerin kurgusudur.” (İzgi, 1999)

Biçim, tasarım kavramıdır ve mimarlıkta onu oluşturan öğeler kütle, mekan ve yüzey olarak ele alınabilir. Bir nesnenin, mimarlıkta ise bir yapının dış sınırları biçimi oluşturur. Her biçim çevresel ilişkileri yönünden şekilsel olarak irdelenip tanımlanabilir (Düzgün,2010).

Onat’a göre mimari biçim, bir nesnenin sınırlarını belirleyen sürekliliği ile oluşan biçimsel düzeni ifade eder (Onat, 2010).

Ching, biçimin; şekil, ölçü, renk, doku, konum, yönelme, görsel atalet gibi görsel özelliklerinden bahseder (Ching, 2002):

Şekil; biçimin başlıca karakteristik tanımlayıcısı, kenar ve yüzeylerinin özel görünümlerinin bir sonucudur.

Ölçü; uzunluk, genişlik ve derinlik gibi biçimin gerçek boyutlarıdır.

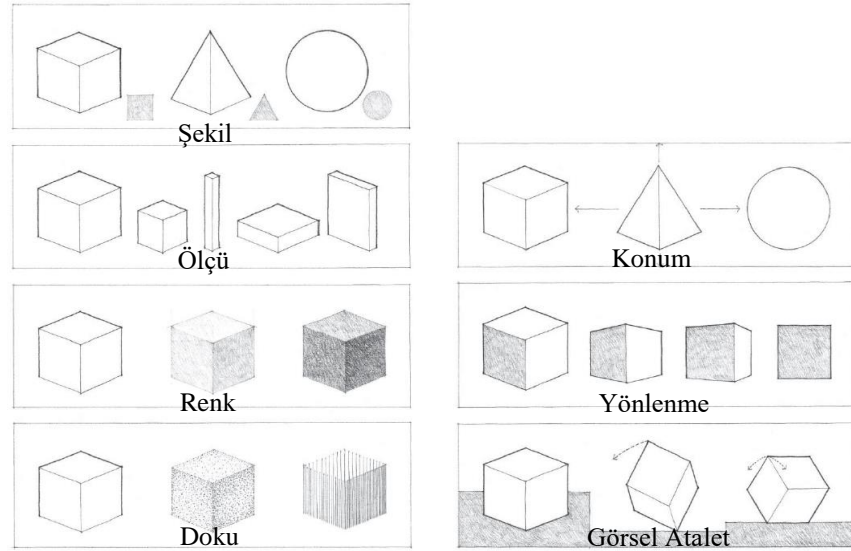
Renk; biçimin yüzeylerinin rengi, şiddeti ve ton değeri, biçimi çevresinden ayırt eden en belirgin niteliğidir.

Doku; biçimin yüzey karakteristiğidir ve yüzeylerin hem dokunsal hem de ışık yansıtma niteliklerini etkiler.

Konum; biçimin çevresine ve görsel alanına bağlı durumudur.

Yönelme; biçimin zemin planına, çevre noktalarına veya insana bağlı konumudur.

Görsel Atalet; biçimin yoğunluk ve denge düzeyidir.



Şekil 4. Biçimin görsel özellikleri (Ching, 2002).

- **Ritm:**

Ritm, belirli çizgilerin, şekillerin, biçimlerin ya da renklerin düzenli ve harmonik bir şekilde kendini tekrar etmesiyle ifade edilebilir. Ritim bu temel tekrar fikrini, mimarlıkta türlü biçim ve mekanları organize etmek amacıyla kendi bünyesine dahil eder (Ching, 2002).

Ritmik örüntüler sürekliliği sağlayarak, bir sonra gelecek şeyin ne olacağını tahmin etmeye yönelterek ve bu örüntüdeki herhangi bir kopukluk, kesintiye uğratan elemanın önemini dile getirir ve vurgular (Ching, 2002).



Şekil 5. Bina yerleşiminde ritim kurgusu (Johnson, 2019).

- **Kontrast:**

Nesne ve nesne grupları arasında temel tasarım ölçütlerinden ortak ve benzer herhangi bir düzenleme yok ise kontrast söz konusudur.

Kontrastın kullanımını ilk bakışta uyumsuzluk ve düzensizlik biçiminde algılansa da belirli dozda kullanıldığında beklenmedik etkiler ve çeşitlilik yaratabilir.

Zıtlık bilinçli bir şekilde kullanıldığında karmaşa değil, birlik yaratır.

- **Hareket:**

Yapı kapsamında klasik tanım olarak hareket, yapı kabuğundaki cephesel ve kütleli hareketler, ışık ve gölge etkisiyle oluşan hareketlilik ve farklı ritimsel hareketler olarak tanımlanırken, gelişen otonom sistemlerle birlikte farklı anlamlar da kazanmıştır. Gün geçtikçe otonom sistemler artmakta hareket ögesi, yapılarda sıklıkla kullanılmaya başlandığı için hareket ilkesinin tasarımlara katkısı artmaktadır.

Hareket ögesi, kendi eksenleri etrafında dönen restoranlar, güneş ışığı alımını kontrol etmek için hareketli güneş panelleri gibi mekanların veya yapı öğelerinin hareketini sağlayan sistemler üzerinden ifade edilebilir (Güngör, 2005).

Hareket eden ve etmeyen parçalar arasındaki ilişkinin düşünülmesi ve her iki durumda nasıl bir sistem ya da tasarı oluşacağını belirlemenin gerekliliğinden hareket ilkesi, temel tasar konu içerisinde önemlidir.

Örneğin, Foster+Partners mimarlık şirketi Bund Finans Merkezi tasarımında hareketli cephe sistemi, hareket ilkesini anlatmaktadır (Şekil 6).



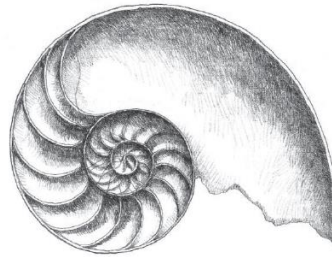
Şekil 6. Bina cephesinin hareket etmesi-Bund Finance Center (URL-3).

- **Koram:**

“İki zıt ucu uygun kademelerle birbirine bağlayan köprüye koram denir. İki uç arasında uyum içinde geçiş sağlayan bu düzenleme yardımıyla anlamlı ve beğenilmesi kolay bir dizi ortaya çıkar. Uçlar arası farklılıklar ölçü, doku, değer, renk olabilir, bu zıtlıklar yalnız bir bakımdan değil, birçok bakımdan olabilir. Önemli olan iki uç arasındaki zıtlık ve uçlar arasında muntazam bir kademelenme olmasıdır” (Güngör, 2005).

Güngör (2005), Koram kavramını üç gruba ayırmıştır:

- *Eksensel Koram:* Eğer koram meydana gelirken biçimler bir eksen üzerinde dizilirse ya da bu sırada aralarında eksen meydana getirirlerse, bu eksensel koramdır. Meydana gelen eksenin düzgün olması şart değildir, eğrisel ya da zikzak şeklinde olabilir.
- *Merkezsiz Koram:* Birçok biçimler bir ya da birkaç koram meydana getirecek şekilde birleştirildiklerinde eğer bir merkez noktası belirtilebiliyorsa, bu biçimler kendi aralarında bir merkezsiz koram meydana getirmiş olurlar. Bu dizilim merkezden çevreye veya çevreden merkeze doğru olabilir.



Şekil 7. Koram ilkesine örnek (Ching, 2002).

- *Çevresel Koram:* Eğer biçimler çevre üzerinde kademelenirlerse bu türlü korama çevresel koram denir. Bu sırada koramın ya da koramların bağımlı buldukları merkez alan içinde ya da dışında bulunabilir.

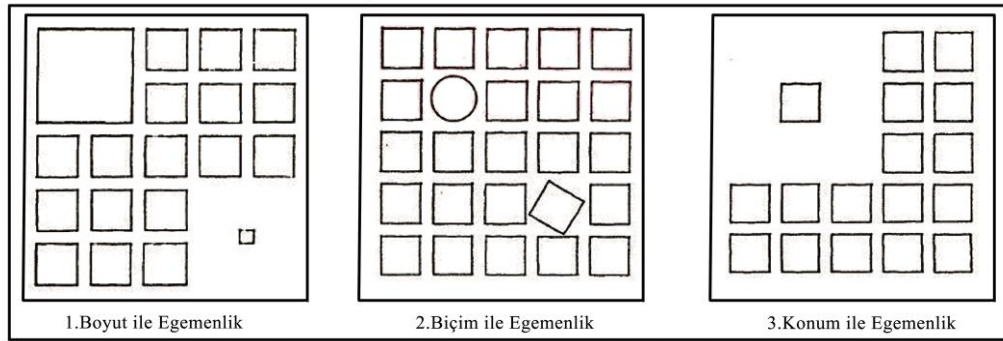
- **Egemenlik:**

Bir organizasyonda bir birimin ya da bir grubun diğer öğelere göre üstün olarak algılanması durumuna egemenlik denir. Egemen öge dikkati üstüne toplar, çekiciliği artırır. Egemenlik genelde zıtlıkla sağlanır.

Mimari çalışmalarda egemenlik ilkesi işlevsel, biçimsel ve simgesel olarak yansıtılabilir. Böylece farklı kılınan bu mekân dikkatlerin bir noktaya toplanmasını sağlar.

Mekân içerisinde egemenlik özelliğinin algılanması üç şekilde olabilir:

- Boyut ile,
- Biçim ile,
- Konum ile (Şekil 8), (Ching,2002).



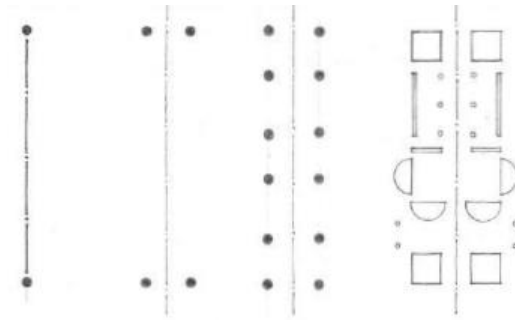
Şekil 8. Egemenlik ilkesinin görsel ile açıklanması (Ching, 2002).

- **Denge:**

Temel tasarda, bir düzenlemeye giren cisimlerin tasarım öğeleri arasında genel bir denge oluşturulmalıdır. Çalışmada, dengesizlik hissediliyorsa, dengeye gelene kadar tasar öğeleri değiştirilmeli ya da denge sağlayıcı biçimler eklenmelidir (Güngör, 2005).

Güngör (2005), Denge kavramını;

- Bakışık Denge (Simetrik), (Şekil 9).
- Bakışsız Denge (Asimetrik) olarak sınıflandırır.



Şekil 9. Bakışık (Simetrik) Denge (Ching, 2002).

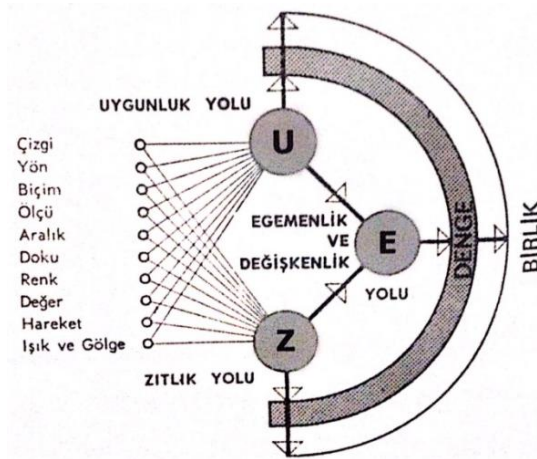
Bakışık denge, bir eksen etrafındaki cisimlerin simetrik olarak yerleştirilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu denge için kesin ve kararlı olduğu söylenebilir.

Bakışimsız denge ise cisimlerin serbest tarzda yerleştirilmesi sonucunda elde edilmektedir. Bu düzenlemede simetri yoktur, asimetric denge bulunmaktadır.

- **Birlik:**

Birlik kavramı, benzer olmayan cisimlerin, mekanların, veya yapıların bir araya gelerek oluşturduğu dengeli bütünlüktür. Birlik oluşabilmesi için önce dengenin sağlanması gerekmektedir. Güngör'e göre (2005), birlik sağlamanın üç yolu vardır:

- Uygunluk yolu; Uygunluk yolunda; tekrar, ardışık tekrar, uygunluk ve koram ilkeleri kullanılır.
- Zıtlık yolu; Zıtlık yolunda zıtlık ilkesi kullanılır.
- Egemenlik ve değişkenlik yolu; Egemenlik ve değişkenlik yolunda ise uygunluk ve zıtlık yolunda kullanılan ilkeler kullanılabilir. Ayrıca egemenlik ve koram ilkeleri de uygulanabilir.



Şekil 10. Birliğe ulaşma yolları (Güngör, 2005).

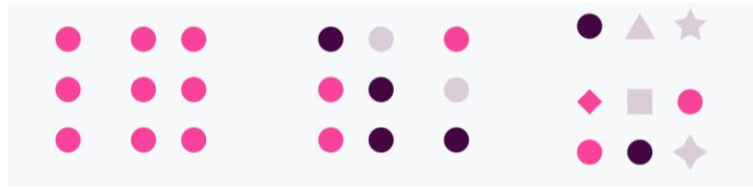
2.3.2. Gestalt İlkeleri

Gestalt kavramı, Almanya’da psikologlar tarafından gündeme getirilmiş Almanca kökenli bir kelimedir. Türkçede “biçim, örüntü, düzen, bağlam” kavramlarıyla ilişkilendirilmekte ve aralarındaki ilişki sorgulanmaktadır. Gestalt’ın temel aldığı düşünce, “bütün, parçalarının toplamından öte bir şeydir” şeklinde özetlenebilir. Çünkü izleyici, biçime bakarken gördüğü parçaları zihninde bütünler ve tüm parçaları bir bütün gibi algılar. Gestalt çalışmaları algı psikolojisi olarak süregelen bir çalışma olup, Koffka, Köhler, Wertheimer gibi psikologlar tarafından araştırılmıştır. Gestalt’ın amacı, görsel algılamada bütünleşmeyi ve belirginliği sağlamak olagelmıştır. Bu amacı sağlayabilmek için çeşitli ilkeler ve gereklilikler öne sürülmüştür.

Mimari formların algılanması ve deneyimlenmesi görsel algılamanın Gestalt yasalarıyla incelenir. Mimari formların başarılı olmasının önemli ölçütlerinden biri tasarımcının düşündüğü biçimiyle algılanabilir olması ve izleyiciye bu düşüncenin geçmesinde yatar.

Bu bölümde Gestalt ilkelerinden “Yakınlık ilkesi, Benzerlik ilkesi, Kapalılık ilkesi, Süreklilik ilkesi ve Şekil Zemin ilişkisi” incelenmiştir.

- **Yakınlık:** Duyu birimleri birbirine yakın öğeleri bir arada olarak görür. Cisimler arasındaki mesafe ya da aralık azalır, aralarında bir ilişki olduğu algılanır.



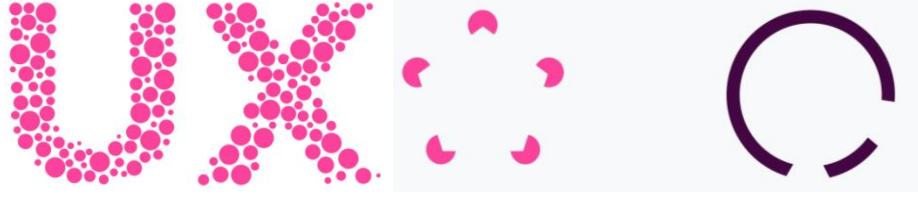
Şekil 11. Yakınlık ilkesi (URL-4).

- **Benzerlik:** Birbirine biçim, renk, doku bakımından benzer olan cisimler birlikte algılanır ve benzer biçimler bir bütünün parçaları gibi davranır.



Şekil 12. Benzerlik ilkesi (URL-4).

- **Kapalılık:** Elemanların algılanması sırasında izleyicinin mevcut boşlukları doldurarak bir bütün olarak algılamasıdır.



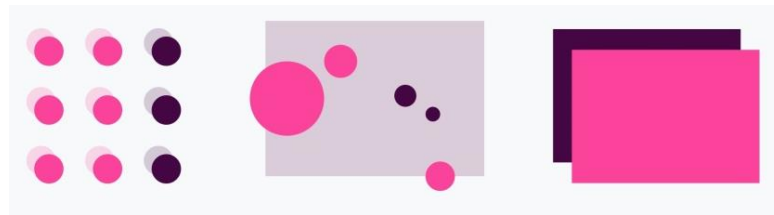
Şekil 13. Kapalılık ilkesi (URL-4).

- **Süreklilik:** Aynı yöne giden çizgi, nokta gibi elemanların bir bütünlük içerisinde algılanmasıdır.



Şekil 14. Süreklilik ilkesi (URL-4).

- **Şekil-Zemin ilişkisi:** Tasarım öge ve ilkeleri bir araya gelirken yüzeysel ya da hacimsel anlatımları oluştururlar. Yüzeysel olanlara Zemin, hacimsel olanlara Şekil anlatımları denir (Güngör, 2005).



Şekil 15. Şekil zemin ilişkisi (URL-4).

2.3.3. Spesifik Tasarım Kavramları

Bu bölümde Ernesto Rogers (1961), Gordon (1961), Brent Brolin (1980), Linda N. Groat (1988), Vittorio Gregotti (1985), Colin Rowe (1985) ve öğrencileri Stuart Cohen (1988) ve Thomas Schumacher (1996), Kevin Lynch (1960), Aldo Rossi (1972-1984), Robert Venturi (1983), Spiro Kostof (2007) gibi tarihi kent, tarihi çevre, tarihi kentin bağlamı, tarihi çevrede yeni yapılaşma, tarihi çevrede yeni ek tasarımı gibi konularda tartışan ve analizler yapan kuramcı mimarların çalışmalarından yola çıkarak belirli kavramlar incelenmiştir. Bu kavramlar, Okunabilirlik, Tekillik, Tipomorfoloji, Bütünlük, Şeffaflık/Saydamlık, Sadelik/Basitik, Bağlamsallık, İkoniklik/Simgesellik, Katmanlaşma olarak belirlenmiştir. Tarihi yapılara yeni ek tasarımıyla ilişkili olduğu düşünülerek bu kavramlar seçilmiştir.

- **Okunabilirlik (Legibility):**

“İmgelenebilirlik, herhangi bir gözlemcide güçlü bir imge yaratma olasılığı taşıyan fiziksel objenin niteliğinin tanımlanmasıdır. Çevrenin imgesinin canlı bir şekilde tanımlanabilmesini, sağlam yapılandırılmasını ve son derece kullanışlı bir biçimde kurulabilmesini sağlayan şeyler; biçim, renk veya düzenlemedir. Nesnelere yalnızca görme duyusuna değil, diğer duylara da yoğun biçimde hitap ettiğinde bu duruma *okunaklılık* ya da *görünürlük* denir (Lynch, 2018).”

Okunabilirlik, tasarlanmış öğelerin etkili bir zihinsel imaj oluşturabilmesidir (O’Neill, 1991).

Herzog ve Leverich, okunabilirliği; geniş ölçekli çevrenin özelliklerine işaret ederek bilişsel harita oluşturma ve yönlenebilirliğe yardımcı olma çabası olarak tanımlar (Herzog ve Leverich, 2003).

Bir çevrenin ne kadar okunabilir olduğunu anlamak için, o çevrenin zihinde oluşturduğu imgelerin çokluğu tartışılmalıdır. Araştırmaların sonuçlarına göre, okunabilirlik mekânsal olarak tartışıldığı gibi görsel olarak da tartışılmaktadır. Mekânsal olarak okunabilirlik, yön bulma, bilişsel harita gibi kavramları öne çıkarken, görsel olarak okunabilirlik ise biçimin tasar öğeleriyle (renk, doku, oran vb.) diğer cisimler arasında algısal olarak imgelenebilirliği, hafızada yer etmesiyle ifade edilebilir.

- **Tekillik (Singularity) :**

Kevin Lynch kentin ve yapıların karakter analizini yapmak adına tasarımcıların faydalanabileceği genel kavramlar tanımlar. Bu kavramlardan ilki ‘Tekillik’ olmuştur. Lynch’e göre tekillik; “biçimsel arka planın belirgin olması; sınırların keskinliği; kapanma; yüzeyin, formun, yoğunluğun, karmaşanın, boyutun, kullanımın, uzamsal konumun zıtlığı” olarak tanımlamıştır. Süreklilik kavramına zıt olan bu kavram için Lynch, “Aşinalık arttıkça, gözlemcinin bütünü anlamlandırabilmek için büyük fiziksel sürekliliklere ihtiyacı azalır ve tekilliklerden daha çok zevk almaya başlar” diye ifade eder (Lynch, 2018).

Modern mimari hareket, farklı mimari tarzlar ararken mimari objenin tekliğini, binaların tek başına duran, bağlamlarına göndermede bulunmayan, saf objeler olarak algılamaktadır.

- **Tipomorfoloji (Typomorphology):**

Tipomorfoloji, kent biçiminin, aynı tip yapıların analiziyle incelenmesi olarak tanımlanabilir (Gürer, 2016).

Aldo Rossi ve Vittorio Gregotti ise mevcut kentsel biçimleri çalışırken tipolojik yaklaşımlar geliştirmiştir. Rossi, tipolojik ve morfolojik olarak mevcut tarihsel kent bağlamını değerlendirir. Tarihi bağlam için tipoloji ve morfolojik tasarımlar bir süreklilik sağladığını ifade eder. Tarihi bağlam Rossi için bir ‘locus’tur. Locus kapsamında yer alan anıt ise bir locusu karakterize eden bir değer olarak stili oluşturur. Yalnızca bir mimari stilin varlığı, kentin gelişmesine olanak tanıdığı için anıt ve dolayısıyla stil, analiz edilebilecek bir gerçekliğe sahiptir (Rossi, 1984).

Gregotti’ye göre ise mimarinin çevresel koşullara yanıt verebilmesi için taklit (*mimesis*) ve bitişiklik (*juxtaposition*) olmak üzere iki seçeneği olmuştur (Gregotti, 1996). Bu taklit ve bitişiklik kavramları tipomorfoloji güçlendirmektedir.

- **Bütünlük (Integrity):**

“Tasarımı açıklamak için öğelerin türlerine değinirken parçalar arasındaki ilişkilere göz gezdirerek bir bütüne varma eğiliminden bahsedilir” (Lynch, 2018).

Rowe için ‘Bütünlük’ , geçmiş- gelecek gibi zıt durumlarda biçimsel bir dil kullanılarak betimlenip aynı kent haritasında bulunmasıyla sağlanabilir. Koolhaas için, ‘Bütünlük’ belirli bir büyüklük içindeki mekanik duyarlılık ile sağlanır (Güleç, 2011). Zumthor için bütünlük, tasarım ve bağlamın ilişkili olmasıdır. Zumthor, atmosfere bağlı olarak binanın hem içerisi hem de dışarısı arasındaki ilişkilerin tamamen bir ‘bütün’ olmasını savunur. Başka bir deyişle, malzeme ve tektoniğin bina bağlamı ile ilişkisidir (Zumthor, 1999).

- **Şeffaflık/ Saydamlık (Transparency):**

Saydam olma, şeffaflık, sözlük anlamıyla “Arka düzeyin görülmesini sağlayan etmen” ve “Işığı geçirebilme özelliği ” şeklinde açıklanmaktadır (URL-1).

Güngör, saydamlık ya da şeffaflığı tanımlarken, “bir cismin arkada kalan şeylerin görünmesine engel olmayacak bir yapıya sahip olması” olarak ifade eder ve şeffaflık kullanılarak tasarımda derinliğin, üç boyutluluğun ve şekil anlatımının daha kesin anlatılabilir olduğunu açıklar (Güngör, 2005).



Şekil 16. Kristal Saray, Madrid (Yazarın Arşivinden).

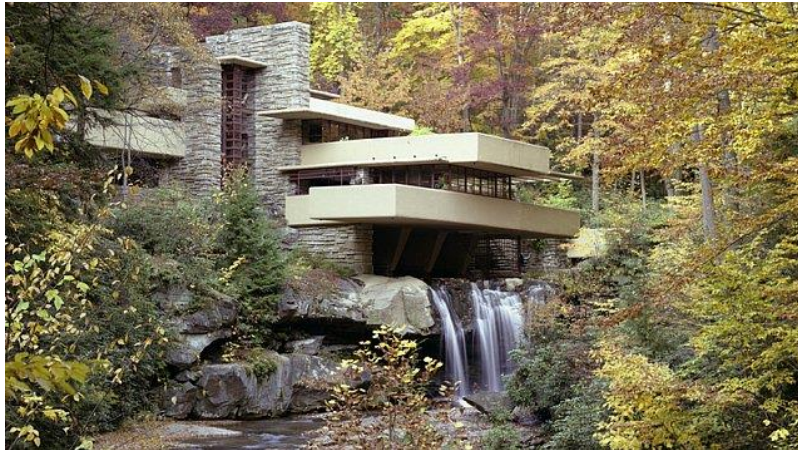
Le Corbusier mimaride şeffaflığın önemini vurgularken, “Ancak görüyorsam hayattayım”; Anlamak için berraklıkla görmek gerekir” ifadelerini kullanır. Modern mimarlık “saydamlık, ağırlıksızlık ve havada asılı kalma” duyularını merkeze alır (Pallasmaa, 2018).

- **Sadelik/ Basitlik (Simplicity):**

Sadelik tanımı, Türkçe sözlük anlamıyla, “yalın olma durumu” , Basitlik tanımı ise “yapılması veya anlaşılması kolay olan, karışık olmayan” olarak geçerken İngilizce *simplicity* kavramı, karmaşık olmayan tek element ve tek tür içeren” olarak tanımlanmaktadır (URL-1).

Postmodernizm teori ve pratiğinin öncülerinden olan Robert Venturi, *Mimarlıkta Karmaşıklık ve Çelişki* adlı kitabında, geleneksel ve tarihsel yaklaşımların kullanılması ve mimari anlamın önemine dikkat çeker. Venturi “...‘saf’ olandan çok melez, ‘tasarlanmış’ olandan çok geleneksel olanı severim” diyerek basitlik, sadelik, modern mimari ve tarihsel bağlam arasında çelişki oluşturmuştur (Venturi, 1984).

Wright ise şelale evinde, saf geometrik biçim ve açık tonlardaki renk kullanımıyla kendi stiliyle sadeliği anlatır (Şekil 17).



Şekil 17. Şelale Evi, Frank Lloyd Wright (URL-5).

Geometrik anlamda görünür formun belirginliği ve sadeliği, bölümlerinin kısıtlanmasıdır. Bir öge aynı zamanda bir bütün olarak gözlemlenebiliyorsa anlaşılabilir. (Lynch, 2018).

- **İkoniklik/ Simgesellik/Hakimiyet (Iconic):**

Sözlük anlamıyla ikon tanımı ise ‘Bir kişi, düşünce, akım veya herhangi bir şeyi tek başına simgeleyen ve anlatan şekil veya resim ’dir. (URL-1).

İkonik olma, simgesel olma ya da hakim olma kavramları birbirleriyle ilişkilidir ve egemenlik tasarım ilkesini kullanarak belirli bir amaca ulaşmaya, fark edilmeye ve hiyerarşi oluşturmaya çalışırlar. Hakimiyet kavramını Lynch şöyle ifade eder: “*Boyut, yoğunluk veya ilgi çekmelerine bağlı olarak bölümlerin diğerleri üzerindeki hakimiyeti, ortak bir kümenin bir parçası olarak algılanmasıdır.*” (Lynch, 2018).

Mimaride, eski çağlardaki dinsel ve yönetsel baskının eseri olarak o dönemin ikonları olarak dini yapılar, idari yapılar ve anıtlar gösterilebilir. Çeşitli stilleri, akımları, aslında yapıldıkları dönemi yansıtan ikonik yapılar aslında ikonik yapı olmak için tasarlanmamış, belli dönüşümleri ve o dönemi yansıttıkları için ikon haline gelmişlerdir. Günümüzde ise, ikon’un görsel temsil, işaret edilen bir kavram, temsil edilen şeyin temel niteliklerini yansıtmaya, benzerlik kurma, hatırlatma, yansıtmaya gibi kurduğu ilişkilerin hepsinin dışında başka bir boyut söz konusu olmaktadır (Düzgün, 2011).

Bu başka boyut aslında star mimar kavramı ve ikonikliğin özdeşleşmesi, yapılan yere star mimar imzası taşıyan binaların getirdiği ekonomik, sosyal ve kültürel akış sayesinde ikonik oldukları gerekçesi olarak tartışılabilir (Şekil 18).



Şekil 18. Guggenheim Müzesi, Bilbao (Yazarın Arşivinden).

Simgesellik için Eisenman, çağdaş mimarının, bir simge ya da bir stil aracı olmaksızın kendini ifade etmesi gerektiğini, simgesellik ile tarihselliğin bağdaşmadığını öne sürer.

- **Bağlamsalcılık (Contextualism):**

Bağlamsalcılık (Contextualism), bağlam (context) ve doku (texture)” nun birleşimidir (Nesbitt, 1996).

Bağlam, bağlamsal, bağlamsalcılık terimleri; strüktür, teknoloji, topoğrafya, iklim ya da kültür gibi girdileri tasarımın özgün ortamını yansıtacak biçimde mimari dile dönüştürme çabası ile ilişkilidir (Güzer, 1996).

Bağlam ve yer kavramları mimarlıkta eskiden beri tartışılan ve karıştırılan kavramlar olmakla beraber; bağlam, yeri kavrarken bir faktör olarak görülebilecek daha özelleşmiş ve disiplinel bir terimdir (Isenstadt, 2005).

Bağlam kavramı mimarlık disiplininde her zaman var olmuş ancak farklı zamanlarda farklı anlamlara bürünerek ve kapsamını değiştirerek varlığını sürdürmüştür. Erken tartışmalar 1954 yıllarında, F.L.Wright’ın “Yeni Bölgeselci Yaklaşımı” (New Regional Approach) ile yerel malzeme, topoğrafya ve doğa gibi yerel özellikleri bütüncül bir kompozisyonda bir araya getiren organik mimarlık yaklaşımları gibi bölgeselci yaklaşım kavramlarıyla başlamıştır (Bingöl, 2020). Savaş sonrası bağlam tartışması yapan *Architectural Review* dergisi benimsediği *Townscape* ideolojisi ile savaşın mahvettiği kentlerde, kentlinin kenti nasıl görmesi gerektiğine yol gösteren, görsel kalitesi yüksek olan geleneksel kentin dokusunu yeniden gündelik yaşama geri çağırın, kentlerin sürekliliğini sağlayacak şekilde nasıl tasarlanması gerektiğinin prensiplerini koyan bir kampanyalar zinciri ortaya koyar. Townscape, yeni ve eskiyi, modern ve gelenekseli aynı anda barındıran, yoğun ve karmaşık kentsel yerleşimler önerir. Bu noktada bağlamı çevre üzerinden tanımlayan tartışmalar, bağlam kavramının “süreklilik” kavramıyla kullanılmasını gündeme getirir. Aldo Rossi, Vittorio Gregotti, Robert Venturi gibi mimarlar, yeni ve eskinin nasıl olacağı sorusuna yönelik bağlam kavramına dolayısıyla süreklilik kavramına karşı çıkarak tek stilin varlığı, taklit (mimesis) ve tarihin izlerini takip etme gibi varsayımlar ortaya koyarlar (Bingöl, 2020).

Tam da bu tartışmaların yön değiştirdiği noktada Colin Rowe yeni bağlamsalcılık kavramını gündeme getirir. Rowe ilk çalışmalarında, modern ve geleneksel formları karşılaştırır ve karşılaştırırken mimari bağlamın somut bir şekilde okunmasına yönelik analizler yapar. Daha sonra bağlam içerisinde oluşturulan ideal obje, yani bağlamın değiştirdiği sentez ürün olan farklılaştırılmış yapı (differentiated building) ifadesini kullanır. Rowe’un stratejisi, farklı kültürleri ve tarihsel parçaları demokratik bir şekilde birbirine entegre eden, totaliter mimarlığa karşı bir bağlam

oluşturma stratejisidir (Rowe ve Koetter, 1978). Bu yönüyle *Townscape* düşüncesini kaynak olarak benimser ancak çözüm yönüyle reddeder.

Rowe, sürekliliği (continuity) savunur, yeni bir mimari ögeyi mevcut kent dokusuna dâhil etmenin yollarını arar ve bu tür bir mimarlığın, toplumsal sorunları da çözümleneceğine inanır. “*Eski tarihi kent dokusu ile yeni obje arasında diyalektik bir ilişki*” kurmaya çalışır. Böylelikle bağlam kavramını “*tarihi kente tam olarak uyumlanmak değil, geleneksel ve modern olanın melezlenmesi*” olarak tanımlar (Bingöl, 2020).

Colin Rowe’ un öğrencisi olan Stuart Cohen ise *bağlamsalcılık (contextualism)* kavramını ilk kullanan kişidir. Cohen’e göre fiziksel bağlamsalcılık, objelerin bağlamsalcılığı; kültürel bağlamsalcılık ise imgelerin bağlamsalcılığıdır (Cohen, 1998).

- **Katmanlaşma/Çok Katmanlılık:**

Katmanlaşma, parçaların dinamik ilişkileri içinde sürekli etkileşen ve zamana uyum sağlama amacıyla oluşan farklılıkların, örüntülerin ve sürecin toplamından oluşan çok katmanlı bir yapıyı ifade eder.

Eisenman farklı zaman katmanlarını birlikte kullandığı gerekçesiyle katmanlaşma kavramını kullanmıştır. Katmanlaşma kavramı içerisinde gelecekteki yapıları da düşünerek potansiyel alanlar oluşturur (Eisenman, 1994).

Tarihi kent bağlamını ve tarihsel çevre içindeki yapılaşmayı araştıran Spiro Kostof’a göre toplum bilinci, kent ve bina ölçeğinde anlık ve yıkıcı müdahalelerden uzak durmayı sağlar. Toplumsal süreci analiz ederek tarihi kentin fiziksel biçimi, sosyal, kültürel, ekonomik, politik anlamların çözülmesiyle analiz edilebilir (Kostof, 2007). Kostof bu anlamların zaman içerisinde bir kentsel katmanlaşma oluşturduğunu söyleyerek ‘katmanlaşma’ kavramını açıklar.

Rem Koolhaas ise yirminci yüzyılda “kentin bütün parçalarını kapsayan bir bağlamın imkansızlığı” kontrol edilemeyen etkiler için spekülative bir tavırla “bağlamı boşver” (fuck context) ifadesini kullanır. Çünkü artık kent ya da tarihi çevre “çok katmanlı” yapısıyla, tekil olarak değerlendirilmemektedir.

Hadid ise Koolhaas gibi, zamanda ileri geri hareket edilebilecek bir salınımla farklı zamanların yan yana getirilip karşılaştırılmasının “akışkan” ve “çok katmanlı” bir tasarım olduğunu dolayısıyla, tarihi bir bağlama yeni bir binayı yerleştirmeyi ‘çok katmanlılık’ kavramı olarak nitelemiştir (Hadid ve Aşık, 2010).



Şekil 19. Bilbao'da katmanlaşmış bir cadde (Yazarın Arşivinden).

2.4. Değer Kavramları

Çalışmanın kapsamı içerisinde alınan yeni ek yapılar, tasarım kavramlarından sonra değer kavramlarıyla da ilişkilidir. Yeni ek kavramının araştırılması, yalnızca fiziksel özelliklerini anlamaya yönelik değil, sosyal, kültürel ve ekonomik boyutlarının da araştırılmasını kapsamaktadır. Bu nedenle Hülya Yüceer (2005)'in çalışması temel alınarak geliştirilen ve değer kavramları olarak adlandırılan bu kavramlar; Mimari Değer Kavramları, Kültürel Değer Kavramları, Bağlamsal Değer Kavramları, Anlamsal Değer Kavramları ve Güncel Değer Kavramları olarak bu çalışma içeriğine göre yeniden incelenmiştir ve değerlendirilmiştir.

2.4.1. Mimari Değer Kavramları

Mimari değer kavramları, bir yapının stil değeri, binanın türü, yapım metodu, malzemesi ve tasarımcısıyla ilişkilidir (Yüceer, 2005).

- **Mimari Stil:** Tasarımın dili ya da dil bilimidir. Herhangi bir tasarımcı stiliyle ilgili bir şey söylemiyorsa izleyiciden bir şey saklıyordur. Tıpkı dil gibi stil de durağan ve değişmez değildir. Stiller değişir ve her insan ve sanatçı kendi dilini yaratır.

Yüceer'e göre stil, yerel bölgenin önemli gelişim süreçlerini ya da bir binanın tipi, önemli endüstriyel ticari veya taşıma eylemleriyle ilişkilendirilir. Bir binanın stili, biçim, malzeme ve süsleme gibi görsel unsurları tanımlamanın bir yoludur (Yüceer, 2005).

- **Konstrüksiyon:** Sözlük anlamıyla konstrüksiyon, “yapı, yapım” anlamındadır (URL-1). Binanın yapım metodu olarak da bilinen konstrüksiyon, çalışma kapsamında erken tarihte yapılmış olması veya yeni yöntemlerle oluşturulması durumunda incelenmesi gereken bir malzeme ya da yöntemdir. Konstrüksiyon başlığı altında taşıyıcı sistemleri de düşünülebilir.

- **Mimar:** Şehre, vilayete veya millete önemli mimari katkı sağlayan mimar, tasarımcısı, mühendisi ve / veya inşaatçısıdır. Tasarımcı faktörü tarihi bir çevrede oluşturduğu stille bağlama farklı anlamlar katabilir.

- **Malzeme:** Yapının çağdaş ya da geleneksel kullanıma göre malzeme seçilmesidir. Yapı malzemesinin incelenmesiyle yapının hangi zamana ait olduğu anlaşılabilir ve yapı analiz edilebilir.

2.4.2. Kültürel Değer Kavramları

“Bir yer hissini onun hafızasıyla, bir aşinalık duygusuyla ilişkilendirerek güçlendirmeye çalışıyorum. Yine de günümüz teknolojisiyle ancak günümüz dünyasında yapılabilecek şekillerde bir bina geliştirmeye çalışıyorum. Tanıdık olana zaman eklemeye ve geçmişi bugüne bağlayarak yeni ortamların kimliğini yerleşik olanlara bağlamaya çalışıyorum” (Beaver, 2007).

“Her mimarlık ürünü bir kültür nesnesidir; mekanik ve tinsel işlevlerinin yanı sıra simgesel bir işleve de sahiptir. Her mimarlık ürünü bir simge olarak kültür stoğu içinde yer alır ve yüklendiği anlamlara göre mesajlar verir” (Onat, 2010).

Kültürel değer kavramları bir çevredeki bir yapının, tarihsel bağlantı ilişkisini, dokuyla ilişkisini, katmanlaşma ilişkisini, kimlik ve karakter anlamını sorgulayarak o binanın hangi kültür nesnesine ait olduğunu analiz etmeye yardımcı olur.

- **Tarihsel Bağlantıyla İlişki:** Yapının, kente tarihsel bir önem katan bir insan, grup, kuruluş, etkinlik ya da eylemin binayla tarihsel bağlantısıyla ilişkisidir (Yüceer, 2005). Yapı ya da yapı grubu ve bulunduğu bağlam; tarihteki bir olayla, bir değişimle ilgiliyse ve yapılar bu olaylardan etkilenerek tasarlandıysa tarihsel olarak güçlü bir değere sahip olur. Çünkü yapı, o bağlamın önemli bir olayına ev sahipliği yaparak geçmişteki bir izi taşımaktadır (Madran ve Özgönül, 2005).
- **Tarihsel Dokuyla İlişki:** Yapının, ekolojik, sosyal, politik, ekonomik ve coğrafi değişimleri içeren kent tarihiyle ya da bölgenin genel dokusuyla ilişkisidir.
- **Tarihsel Katmanlaşma İlişkisi:** Yapı, farklı tarihsel katmanlar ve farklı zaman dilimleriyle ilişkilendirilebilir. Pek çok örnekte, tarihi yapılar tek dönemin ürünü değildir. Yapının sürdürülebilirliği için farklı zamanlarda yapılan müdahalelerle yapı ilk yapıldığı halinden tamamen farklı olabilir.
- **Kimlik/ Karakter:** Kimlik ya da Karakter bir yapının anlamı, bağlam içinde kazandığı değer ve bellekte oluşturduğu anı değeridir.

Bir çevresel imge, kimlik yapı ve anlam olarak üç bileşene ayrılabilir. İmge bir varlık olarak kabul edildikten sonra kimliğini ortaya koyar (Lynch, 2018).

“Herkes mimarlığın anlamlı bir fonksiyona sahip olmasında hemfikirdir ama anlamının ne olması gerektiğini sorduğumuzda zorlanırız. Eğer sorun mimarın kişisel özellikleri ve hisleriye, estetik sorunları baş gösterir, Eğer psikolojik ifadeyse bir taklit

ürünü olsa bile birlik, denge, zıtlık, oran gibi ilkelere sahip olmalıdır. Eğer bunlardan hiçbir ifadeye sahip değilse o zaman hiçbir yaşam alanı ya da tasarısı olamaz.”(Bruno Zevi, 1993).

2.4.3. Bağlamsal Değer Kavramları

Yapıların, Kent içerisindeki algısı ve yakın çevresi arasındaki ilişkiyi sorgulamaya yönelik değer kavramlarını içermektedir.

- **Konum/ Bina Hattı:** Yapı, bitişiğindeki binaların sınırına saygılı olarak konumlanmalıdır. Bina konumlandırılırken süreklilik sağlanmalı, doku içerisinde yer edinebilmelidir.
- **Siluet:** Binanın, bitişiğindeki binalarla uyumu ve sürekliliği; aynı grup binalarla görsel birlikteliğinin ilişkisidir.
- **Yükseklik:** Bir yapının, bitişiğindeki ya da yakınındaki binalarla kurduğu yükseklik ilişkisidir. Yükseklik sınırı, belirli kurallara bağlı olabilir. Eğer herhangi bir kural yok ise mevcut binalara saygılı davranılarak yükseklik belirlenmelidir.
- **Odak Olma:** Binanın kentsel ya da bölgesel odak olarak önemi; binanın sembolik değeridir.

2.4.4. Anlamsal Değer Kavramı

Yapıların anlamsal değer kavramı, gözle algılanmayan soyut anlamını, binanın ve yerin ruhunu irdelemektedir.

- **Soyut Anlam:** Bir ögenin imgelenebilirliğini geliştiren fiziksel olmayan karakteristikleridir. Binanın anlamları ve çağrışımları, fiziksel nitelikleri arkasında yatan bambaşka bir dünya ortaya çıkarır. Fiziksel formun kendisinde gizli kalmış olabilecek kimliğe ve yapıya dair imaları güçlü bir şekilde sağlamlaştırmaktadır (Lynch, 2018). Binanın ruhu ve anlamındaki değişimlerin binaya etkisinin değerlendirilmesiyle bağlamla ve mevcut yapıyla uyumlu tasarımlar oluşturulabilir.

2.4.5. Güncel Değer Kavramları

Güncel değer kavramları, yapının günümüzle bağlantı kuran işlev, ekonomik önem ve eğitsel önem kavramlarını incelemektedir.

- **İşlev:** İşlev mimarlık sözlüğünde, “*kullanılış ve işleyiş bakımından amaca uygunluk, belirli bir eylem türü; uğruna belirli bir şeyin yapıldığı görev*” olarak tanımlanır (Hasol, 2002). İşlev, yapının fonksiyonudur. Ne amaçla kullanıldığı ve neye hizmet ettiğiyle ilgilidir. Yapılara amaçları doğrultusunda bir işlev atfedilir. Bu işlevler; eğitsel, sosyal, kültürel işlev gibi farklı amaçlara hizmet edebilir. Yapının işlevi doğrultusunda biçimleri ve hacimleri değişebilir. Yapının gabarisinin değişmesi, mimari tasarımı etkilerken yapının kullanıcı tarafından algısının da değişmesine yol açar. İşlev bu noktada tasarımı etkileyen ve değiştiren önemli bir girdi oluşturur. Ayrıca, sosyal çevre ve ekonomik değer de işlevle doğrudan ilgilidir. Yapıya verilen işleve göre kullanım değerinin artmasıyla yoğunluk artarken, finans kaynağı oluşturmasıyla da ekonomik değeri artmaktadır. Böylece yapı güncel değerini korur ve sürekliliğini sağlar.
- **Ekonomik Önemi:** Yapıların ekonomik boyutu, yapının tasarımında etken rol oynayan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü tasarımın yapılacağı çevre ve bağlamdaki ekonomik durumu iyileştirmek amacıyla yapılar onarılır, yeniden kullanıma olanak sağlanır ya da yeniden inşa edilir. Yeni tasarımların ortaya koyulmasıyla, o çevrede turizm gelirleri artabilir. Ayrıca yeni inşa edilen veya yeniden işlevlendirilen bir yapı içerisinde çeşitli sosyal ve kültürel işlevli mekanların varlığıyla bir çekim noktası oluşturulur. Bu canlandırma politikaları ile yeni tasarımlar ekonomik açıdan bulunduğu kente ekonomik olarak katkı ve değer sağlar (Kut, 2017). Yapının ekonomik olarak katkı sağlayabilmesi, yapının sürekliliğinin sağlanması açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle yapının güncel durumuyla ilgili finansal kazanımla ekstra gelir sağlanması ve çekim gücüyle turizm gelirlerini artırarak kentin canlanmasının sağlanması tasarıma bir girdi oluşturur.
- **Eğitsel Önemi:** İnsanların merak duygusu, geçmişi öğrenme istekleri; geçmişi sorgulamaya, bilgi ve belge arayışlarına sebep olmaktadır. Bu sorgulamada kentler ve yapılar en somut bilgileri veren birer kaynak olarak görülmektedir (Madran ve Özgönül, 2005). Zamanla yapıların eğitsel önemi artmaktadır. Her bir iz, kullanılan her bir malzeme içerisinde bir bilgiyi barındırır. Tarihi yapılar geçmişle ilgili günümüze bir kaynak oluştururken, yeni yapılar da geleceğe bir kaynak oluşturur. Bu kaynaklar eğitim aracı olarak kültürel turizm hareketini sağlamaktadır.

3. TARİHİ YAPILARA YENİ EK YAPI TASARIMI

Tarihi yapıya yeni ek tasarımı yapılırken mevcut kentsel karakteri ve tarihsel dokuyu anlamak kapsamlı bir rehabilite sürecinin önemli bir parçasıdır. Erkartal ve Özür'e göre mevcut kentsel karakteri doğru olarak irdelemek, yeni tasarımın ilk basamağı olmalıdır (Erkartal ve Özür, 2016). Yeni ek tasarımının ilk basamağı olan tarihi çevrenin analizi, o çevrede bulunan ve ek yapının uygulanacağı tarihi yapıyı kentsel ölçekte tanımamızı sağlar. Sonrasında bu tarihi yapının mimari yapı analizi ve yapının tarihsel, estetik, sembolik önemi gibi değerlendirmelerin yapılması, tarihi yapıya yeni ek tasarımı için hem teorik hem de pratik olarak gereklidir. Yüceer'e göre yeni yapılacak bir ek tasarımının, tarihi bir bina ile uyumlu olup olmadığına karar verirken, ilk önce mevcut durumun mimari analizi ve tarihi binada bulunan değerler dikkate alınır (Yüceer, 2005). Bu analizler ve değerlendirmeler tarihi yapıyı anlamaya, algılamaya ve çözümlenmeye olanak sağlamaktadır. Bağlamı anlamanın yanında, tarihi yapıyı anlayıp saygı göstermek, tarihi bir yapıya getirilecek yeni ek için iyi bir tasarım modeli oluşturur.

Tarihi yapılara yeni ek tasarımında ortaya koyulan belirli koruma ölçütleri, kurallar ve kısıtlamalar bulunmaktadır (Venedik Tüzüğü, 1964; NPHA, 2017 vb.). Ancak tarihi yapılara getirilen yeni ek uygulamalarına ilişkin kuramsal çerçeveler, yöntem arayışları, uluslararası ilkeler, bilimsel tanımlar ve doktrinlerden çok her ülkenin (hatta bazı şehirlerin) kendi karar verme ve uygulama süreçleri vardır. Bu süreçler, bazı yerlerde mimarın yaratıcılığını kısıtlarken; bazı yerlerde yeninin oluşumuna destek verir niteliktedir (Altınöz, 2010).

Her ne kadar geliştirilmiş kısıtlayıcı kurallar olsa da her binanın bağlam ve mimari özellikleri farklı ve eşsizdir. Ek tasarımının mimarın yaratıcılığına ve öznel yaklaşımına bağlı olan durumlarda tarihi yapı ve yeni ek arasındaki uyum ilişkisi tartışmalı bir ortam yaratmaktadır.

Tarihi yapıya yeni ek uygulamaları kapsamında “eskiyi taklit” ve “eskiyi yok sayma” arasında çeşitlenen farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımların hepsi, tarihi yapı ve yeni ek arasındaki uyumu sağlamayı amaçlar. Stavreva'ya göre, mimaride uyumluluk, mevcut ve yeni arasında görsel ve estetik bağlantı elde edilmesine yardımcı olan tasarım öğeleri ve nitelikleri ifade eder. Uyumluluk konusunda amaç, yeni mimari stil ve tarihsel mimari stil arasında uyum ve dengeyi yaratmak için tasarımda kullanılan

tanımlayıcı öğeleri bulmaktır. Bu öğeler boyut, kütle, oran, renk, malzeme, karakter, doluluk boşluk ilişkisi, tarihsel çevreyle uyum olarak düşünülebilir (Stavreva, 2017).

Tarihi çevreye uyumlu ve saygılı olmak, yeni ek'in mevcut tarihi bina ile tanımlayıcı bir benzerlik ilişkisi kurarken aynı zamanda güncel zamanın ruhunu kendi karakterinde yansıtması ve farklılaşmasıdır (Erkartal ve Özür, 2016). Bu bölümde tarihi yapıya yeni ek tasarımında uyum probleminin araştırılması için ilk olarak geçmişten günümüze, yeni ve eski arasındaki ilişkiyi araştıran tasarım yaklaşımları incelenmiştir. Sonrasında, yeni ek yapının tasarım kavramları ve değer kavramları ile ilişkisi incelenerek, tarihi yapıyla ek yapı arasındaki uyum araştırılmıştır.

3.1. Yeni Ek Yapı Tasarımıyla İlgili Çalışmalar

Ek yapılar, mevcut binalar güncel ihtiyaçları karşılayamadıklarında uygulanan yaygın bir müdahale türü olmuştur. Ek yapılar, genel olarak yapının tarihsel ve fiziksel bağlamına göre tasarlanır. Bu bağlam uyumu, mevcut ve yeni arasında görsel ve estetik bağlantı kurmakla oluşturulur. Mevcut yapıya entegre olan eklerin bu uyumu nasıl sağlayacağı, nasıl uygun şekilde ek tasarımı yapılması gerektiği tarihsel süreçte önemli bir konu olagelmiştir.

Tarihsel zaman içerisinde eklerin uyumlu bir şekilde entegre edilmesi için ekler, geleneksel olarak yapının fiziksel ve tarihsel bağlamı baz alınarak tasarlanmıştır. Osmund Overby, *Old and New Architecture: A History*'de "koruma hareketinden önce ekler eski mimari bağlamı ve yapının mimari gelişiminin anlaşılmasına dayanırdı ancak genellikle yeni bir tarzda yapılırdı" diye belirtmiştir. Ancak, 18. yüzyıldan sonra eski binaların gelecek nesiller için korunması gereken bir tarihi değer ve mimari öneme sahip olduğu düşünölmeye başlandığında bir yapıya bu şekilde ekleme yapılması bir sorun haline geldi. 19. yüzyılın başlarında koruma hareketiyle bu iki fikir birleştirilip, eski binalara müdahalede daha dikkatli yaklaşılması için çalışıldı (Torres, 2009).

Yeni ek yapımı için alınan kararlar, 19. yüzyılda koruma teorilerinin ilk öncüleri Ruskin ve Le Duc' ten başlayıp günümüzdeki ulusal ve uluslararası koruma kararlarına kadar uzmanlar tarafından farklı yaklaşımlarla geliştirilmiştir. John Ruskin ve Viollet Le Duc, tarihi bir binanın nasıl tedavi edileceğine ve ek konusunda söylemleriyle tarihi koruma alanında ilk yaklaşımları geliştirmiştir.

Viollet le Duc'e göre "Bir yapıyı restore etmek; onu korumak, onarmak, yeniden yapmak değil, belirli bir zamanda, hiç var olmadığı biçimiyle tam bitmiş bir yapı haline

getirmek demektir” şeklinde yorumlayarak ek’in önemi ile ilgili fikirlerini sunmuştur (Ahunbay, 2014).

Yapıları bir belge olarak koruyup herhangi bir müdahalenin yapılmadan ve yapının doğal sürecinde yok olmasını öngören romantik bir tutumun temsilcisi olan John Ruskin ise 1849 yılında yazdığı ‘The Seven Lamps of Architecture’de tarihi binalara hiçbir yeni ek yapılmadan kaderine terk edilerek bırakılmasını önermiştir (Kuban, 2000).

Çağdaş restorasyon kuramı çerçevesinde, 1883’te Camillo Boito, 1930’da ise Gustavo Giovannoni, tarihi dokunun bütünlüğünün korunması göz ardı edilmeden, yapılacak yeni müdahalelerde, dekoratif ve şekilsel yeniden üretimden kaçınılarak, modern teknik ve modern malzemelerin kullanımı ile daha sade ve nötr olarak yapılanması gerektiğini önermişlerdir (Jokilehto, 1999).

1964 Venedik Tüzüğünde “Eksik kısımlar tamamlanırken, bütünle uyumlu bir şekilde bağdaştırılmalıdır” olarak belirtilirken aynı zamanda “sanatsal ve tarihi tanıklığı yanlış bir biçimde yansıtmaması için, özgünden ayırt edilebilecek bir şekilde yapılması gereklidir” (Madde 12, Venedik Tüzüğü) ve “Yapılması gerekli herhangi bir eklemenin mimari kompozisyondan farkı anlaşabilmeli ve gününün damgasını taşımalıdır” (Venedik Tüzüğü, 1964, Madde 9) ilkeleriyle yeni ek konusunda genel bir çerçeve çizmiş olsa da farklılaşma ve benzeşme konusu hakkındaki çelişkileri ve soruları ortaya çıkarmaktadır.

İlk yayınlanma tarihi 1977 olan *The Secretary of the Interior’s Standards for Rehabilitation and Guidelines for Rehabilitating Historic Buildings* içeriğinde Venedik Tüzüğüne benzer olarak ifade edilmiştir ki “yeni ekler ve dış eklemlemeler mevcut yapıdan farklılaşmalı ve tarihi çevreyi ve tarihsel bütünlüğü korumak adına kütle, boyut, oran ve mimari özelliğiyle uyumlu olmalıdır” (NPHA, 2017).

Semes’e göre birçok yeni tasarımda farklılaşmaya, uyumluluktan daha çok öncelik verilmektedir. Çünkü yeninin farklılaşması algı karmaşasının önüne geçer (Semmes, 2007).

Altınöz’e göre Koruma alanında konu ile ilgili üretilen tavsiye kararları ve yönlendirici belgeler incelendiğinde tarihi binaya yapılacak yeni müdahaleler konusunda her dönemin kentsel ve mimari yapısının kendi dönemini yansıtmaması gerekliliğinden taklide kesinlikle karşı durulmuş, doku bütünlüğü ve mevcut değerlerin korunup sürdürülmesi kaydıyla yaratıcılık ve farklılaşmanın desteklendiği görülmüştür (Altınöz, 2010).

Taklidi tamamen reddeden bu yaklaşımlar eskiyle farklılaşan yeni tasarımı ön plana çıkarmıştır. Tarihi yapıya bütünlenen parçanın farklılaşması dolayısıyla da entegre edilen ekler “yeni ekler” ve “çağdaş ekler” olarak biçimlenmiştir.

Tarihi bina ve yeni ek konusu bağlamında tartışılan ve en çok dikkat çeken soru, tarihi bina ve yeni ek arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiğidir.

Tarihi bir yapıya yeni ek tasarımı sürecinde verilen tasarım kararları yapılan ek tasarımının tarihi çevreyle ve yapıyla uygunluğunu etkiler. Bazen ek, güçlü bir Gestalt yaratarak eklendiği bütüne bir son söz olarak katılabilir, bazen de mevcut bir bütünün anlamını tamamen değiştirebilir (Şahin, 2011). Bu noktada söylenmesi gereken şey şudur ki; tüm bu kararlar ve ilkeler tarihi binanın sürekliliğinin sağlanması amacıyla alınmıştır. Yeni yapının tarihi çevrede olması sebebi ile tasarım kararlarında etkili olan nitelikler oldukça fazladır ve bu noktada tasarımcının yapıya ilişkin kararlarında izleyebileceği yollar çeşitlenmektedir.

Farklılaşma ve benzeşme arasında uyum olduğu sürece ek tasarımında bir formül ya da reçete olmamakla birlikte ek'in form ve üslupları geleneksel, çağdaş veya mevcut binanın basitleştirilmesi gibi farklı üsluplarda olabilir (Grimmer ve Weeks, 2010). Bu eklerin tasarım sürecine temel oluşturmakla birlikte daha birçok tasarım faktörünün düşünülmesi gerekmektedir.

Birçok çalışmaya göre ekler üç yaklaşıma göre tasarlanır. Bunlar taklit, uyum ve zıtlık olarak sıralanabilir (Grimmer ve Weeks, 2010; Düzgün, 2010).

Steven Semes ise 2007 yılında Forum Journal'da yayımlanan makalesinde farklılaşma ve uyumluluk konusu bağlamında, tarihi binaya ek tasarımı için 4 strateji geliştirmiştir (Semes, 2007):

- Replika (Literal replication)
- Benzeşme (Invention within the same style/related style)
- Soyut referans (Abstract reference)
- Kasıtlı zıtlık (Intentional opposition)

Bu seçenekler tarihi ortamlarda ilaveler için farklılaştırılmış olup uyumlu olarak nitelendirilen iki uç arasındaki tasarım çözümlerini temsil etmektedir (PAGP, 2007).

Replika (Literal replication):

Replika yöntemi, farklılaşmayı minimumda tutmayı ilke edinir. Mevcut karakterin devamlılığını sağlar ve tarihi öğeleri taklit eder. Zaman geçtikçe orijinal bina ile ek yapı ayırt edilemez hale gelir (Semes, 2007).

Benzeşme (Invention within the same style/related style):

Bu yöntem, orijinal tasarımı taklit etmez, ancak yeni eklenen ek, mevcut tasarımla ilişkili, mimari dili devam ettiren bir tasarım anlayışı benimser. Farklılaşma ve uyum arasındaki dengeyi bulmayı amaçlar (Semes, 2007).

Soyut referans (Abstract reference):

Üçüncü yöntem, mevcut tarihi üsluptan bilinçli olarak uzaklaşırken, tarihi çevreye bir atıf yapmayı önerir. Bu yaklaşım farklılaşma ve uyum arasında denge arar, fakat bu denge eski üsluba doğru kayar (Şekil 20), (Semes, 2007).



Şekil 20. Goldman&Salatsch Binası, Adolf Loos, 1910 (URL-2)

Kasıtlı zıtlık (Intentional opposition):

Karakter değişimini tanımlayan ve bağlamdan tamamen ayrılan bir yaklaşım benimser (Semes, 2007).

Semes'e (2007) göre bu dört strateji, farklılaşma ve benzeşme ilişkisine dört farklı varyasyon getirir. Tarihi çevreye ya da yapıya getirilen yeni ekler yapının stilini gözetmeksizin mevcut karakterle uyumalıdır. Çünkü tarihi çevreye, tarihsel karakterini kaybetmeden en doğru müdahale yapılmalı ve saygılı olunmalıdır. Ekler aynı zamanda tamamen mevcut binayla aynı olmamalı tarihi dokudan ayrıldığı anlaşılabilir. Semes (2005) açıkça belirtir ki bu dört stratejik karardan hangisinin izleneceğine kolay şekilde karar verilmesi oldukça zordur. En uygun tasarımın üretilebilmesi için kente ve mimariye en saygılı ve en uygun tasarımın ne olduğunu sormak gereklidir.

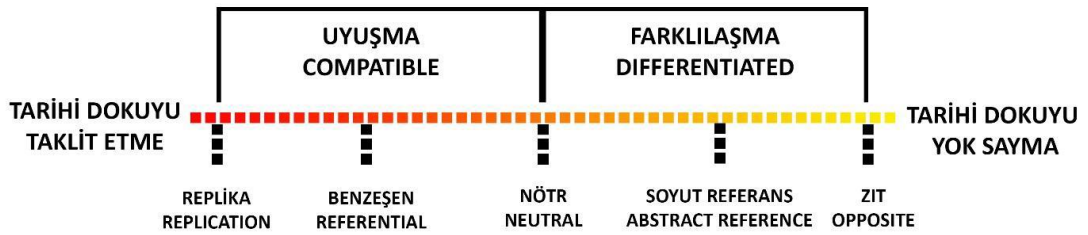
Zeren'e göre tarihi dokuya yeni ekler dört farklı başlıkta toplanır (Zeren, 2010).

Bu yaklaşım biçimleri;

- Üslup taklidi
- Geleneksele öykünme

- Çağdaş biçimlenişe saygılı yaklaşım
- Çağdaş biçimlenişe aykırı yaklaşımdır.

Yeni ek tasarımındaki farklılaşma ve benzeşme konusunu ele alan Erkartal ve Özür, bir tasarım skalası geliştirmiştir. Yapılan tasarımın farklılaşma ve benzeşme skala çalışmasında, birbirine zıt iki ana yaklaşım ve bunların arasında kalan kademelerle birlikte beş farklı derece belirlenmiştir (Erkartal ve Özür,2016).



Şekil 21. Tasarım Skalası (Erkartal ve Özür,2016).

- **Replika:** Tarihi yapının tüm tasarımsal kriterlerini kopya ederek oluşturulan tasarım yaklaşımıdır.
- **Benzeşen:** Mevcut yapıyla yeni yapı arasında belirli özelliklerin aynı olduğu fakat birebir kopya edilmediği bir tasarım yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda tarihi yapının kütle özellikleri, malzeme seçimi, çeşitli detayları referans alınarak tasarım oluşturulur.



Şekil 22. Almanya, Remscheid'de bir konut (Schittich, 2003).

- **Nötr:** Yeni yapılan yapının cephesinde tamamen şeffaf ya da yansıtıcı malzeme kullanılmasıyla oluşturulan tasarım yaklaşımıdır. Aynı zamanda ahşap ya da metal gibi

tek malzemeyle kaplanan yüzeyler de nötr yaklaşım kabul edilir. Böylece hem tarihi dokudan ayrışır, hem de tarihi çevre içerisinde ön plana çıkmamış olur.



Şekil 23. Toledo’da bir Kültür Merkezi (Schittich, 2003).

- **Soyut Referans:** Mevcut bağlamın özelliklerine soyut olarak referans vererek yorumlanır. Tasarım olarak mevcut dokudan ayrışır ancak soyutlanarak referans verilmesiyle dokuyla arasında anlamsal bağlantılar bulunur.



Şekil 24. Hesperia Oteli, Bilbao (Yazarın Arşivinden).

- **Zıt:** Tarihi yapıya ve dokuya tamamen zıt özelliklerde oluşturulan tasarım yaklaşımıdır. Mevcut doku içerisinde öne çıkarak diğer yapılardan farklılaşır. Karşıtlıklardan faydalanarak kimlikten ve bağlamdan kopmadan tasarlanan başarılı örnekler dönemini belli eden ve ayrışan sonuçlar olarak karşımıza çıkar.



Şekil 25. Bilbao’da bir apartman (Yazarın Arşivinden).

Tarihi dokuyu taklit etme/yok sayma çalışmasında geliştirilen yeni kavramlara rağmen yeni ek tasarımı birçok kavram ve kriterlere bağlıdır. Bu kriterlerin oluşum temelinde mimari tasarım kavramları yer alır. Buna paralel olarak aynılık (taklit-replika), benzerlik (uyum), ya da zıtlık (karşıtlık) gibi yapının tasarımını etkileyen ilkeleri oran, renk, biçim, doku gibi mimari tasarım kavramları ve yapının mimarı, işlevi, tarihsel bağlantısı gibi kavramları kapsayan değer kriterleri belirler. Bu çalışmada tasarım ve değer kavramlarının yeni ek tasarımına etkisi incelenerek tasarım alt kriterlerini belirlemek hedeflenmiştir. Bundan dolayı tasarım ve değer kavramları incelenerek araştırma metodunun literatür alanındaki kaynakları araştırılmıştır.

Günümüzde ek tasarımı, en temel ilişkisel yorum olan aynılık / benzeşme / karşıtlık ilkeleri içine sokamayacağımız çeşitlilik içinde gelişmekte ve sayısız denebilecek kadar yeni kavram yelpazesi ortaya çıkmaktadır (Şahin, 2011). Tarihi dokunun özelliklerini taklit etme, bu özelliklere zıt olma gibi iki uç noktanın ortasında ortaya çıkan uyumlu olma durumu tarihi çevrede yeni yapının tasarım kararlarına yön veren yaklaşımlardır (Sağlam, 2019).

Çağdaş ek anlayışı birçok etkene ve faktöre göre değişiklik gösterir. Geçmişten günümüze bu ilkeler kavramların çeşitlendirilmesiyle ortaya koyulmuştur. Tarihi yapılara ek tasarım anlayışı içerisinde farklılaşma ve benzeşme konusu tartışılıp çeşitli sonuçlar geliştirilmiştir. Ancak farklılaşma ve benzeşme ölçütleri bu anlayışları tanımlamada yetersiz kalır ve bu ilkelerin arasında sayısız denebilecek kadar çok çeşitli kavram çeşitliliği ortaya çıkar.

Çağdaş ek tasarımı için ve farklılaşma- benzeşme ilkelerini ortaya koyabilmek adına temel tasarım kavramları mimar tarafından mevcut binaya uygulanır. Bu

kavramlar, hem tasarım problemini çözmek hem de temel tartışma konusu olan farklılaşma-benzeşme ilkelerinin çelişmesini araştırmak için incelenmesi gerektiği gözlemlenmiştir.

Tasarım kavramlarına göre ve değer kriterlerine göre tasarım yaklaşımları mevcut binaya ek yapı tasarımının önemliliğini ve araştırmanın yöntemini belirlemedeki rolü açısından alt başlıklarla incelenecektir.

3.2. Tasarım Kavramları ve Yeni Ek Yapı

Kavramsal olarak incelenen tasarım kavramları bu bölümde yeni ek ile olan ilişkisi incelenmiştir. Tarihi binaya yeni ek konusunda bu kavramlar, farklılaşma-benzeşme ve tarihi dokuyu taklit etme ve yok sayma konusu için önemli bir veri oluşturur. Bu kapsamda bu çalışmanın yönteminde etken olarak kullanılır.

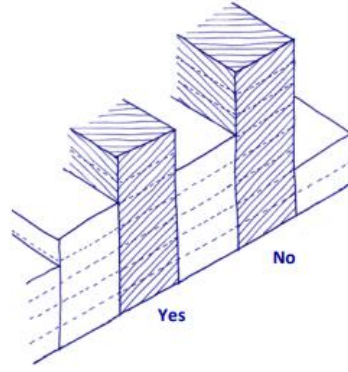
3.2.1. Mimari Temel Tasarım Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi

Ching'e göre, bir düzlemin şeklini, boyutunu, ölçeğini, oranını ve görsel ağırlığını algılama biçimimiz, onun yüzey özelliklerinden ve aynı zamanda da görsel bağlamından etkilenir (Ching, 2002). Buradan yola çıkarak tarihi binaya eklenecek yeni eki yorumlamak için tasarım kavramların nasıl kullanıldığı ve görsel bağlamda birbirleriyle oluşturduğu etkisi araştırılmalıdır.

Oran-Ek İlişkisi:

Hulusi Güngör'e göre "Biçimleri aynı olan hacim ve kitleler eğer büyüklükleri de aynı ya da benzer ise, birbirleriyle kolayca uyusurlar. Biçimleri farklı da olsa birbirlerini dengelerler" (Güngör, 2005).

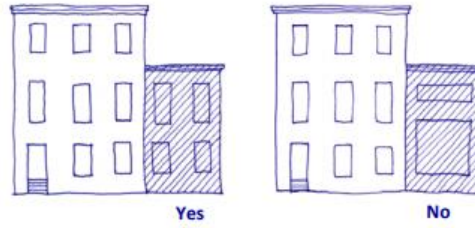
Tarihi bir binanın çevresiyle kurduğu ilişki ve aynı zamanda kendi içindeki elemanlarının oluşturduğu ilişkiyi ölçü olarak ifade edebilmek için oran terimi kullanılır. Aynı şekilde tarihi bina ve ek bina arasındaki uyum, oran kavramıyla incelenebilir. Oran kavramı bu açıdan tarihi bina-ek bina bütünüyle çevre binalar arasındaki ve birbirleri arasındaki; kütleli ilişkiyi, pencere-kapı gibi elemanların boyutu arasındaki ilişkiyi, doğrama boşluklarıyla dolulukları gibi ilişkileri ifade eder.



Şekil 26. Tarihi yapıya yeni ek külesinin uygunluğu (URL-6).



Şekil 27. Tarihi dokuda yeni yapının uygun kütle oranlarını anlatan görsel (URL-6).

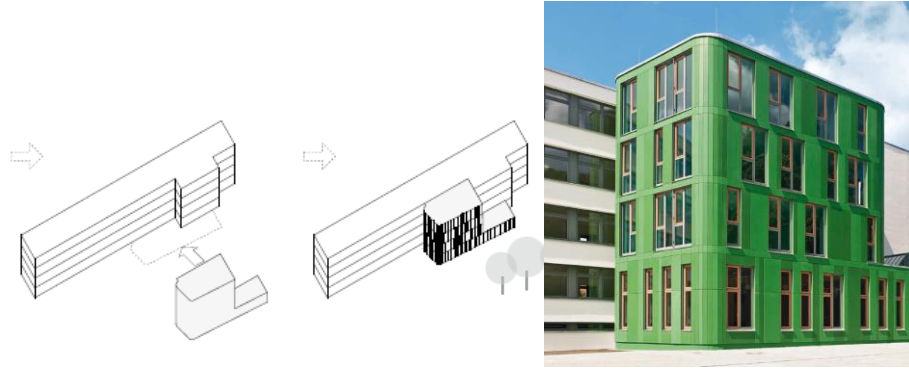


Şekil 28. Ek yapının uygun pencere oranlarını anlatan görsel (URL-6).

Renk-Ek İlişkisi:

Yapılarda renk kullanımı, cephede kullanılan bir elemanı veya ek'i vurgulamak amacıyla hem de bina genelinde yapı bütünlüğünü sağlamak amacıyla kullanılan bir tasarım ögesidir.

Renk, tarihi yapıya yeni ek tasarımında görsel ilişkiyi sağlayan önemli etkenlerden birisidir. Renk etmeni, ek binanın biçimsel olarak çeşitlilik oluşturma ihtimalini artırır. Eski-yeni ayrımı için ve farklılaştırmak ya da benzeştirmek için bu tasarım ögesi kullanılır (Şekil 29).



Şekil 29. Mevcut yapıya getirilen yeni ekin rengiyle farklılaşması (Peter, 2010).

Ching'e (2007) göre "bir düzlemin yüzey rengi ile onu çevreleyen alanın rengi arasında zıtlık, onun şeklini belirginleştirebilir; öte yandan söz konusu düzlemin tonal değerini oynamak onun görsel ağırlığını arttırır ya da azaltır" Tarihi yapı ve ek yapı arasında uygun ya da zıt etki oluşturmak için renk ögesi kullanılabilir.

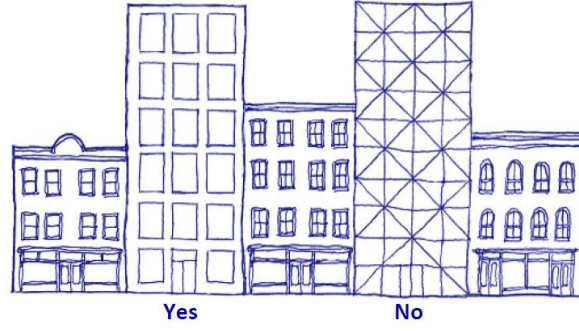


Şekil 30. Tarihi çevrede renk ile farklılaşan yeni yapı (URL-7).

Doku-Ek İlişkisi:

Mimaride doku kullanımı, tasarımcı tarafından bilinçli kullanıldığında, tasarlanan birimin etkisi kullanıcıya hedeflediği şekilde ulaşabilir.

Doku çeşitliliğinin psikolojik olarak incelendiği araştırmalara dayanarak ise yumuşak dokulu cisimlerin insanlarda sükûnet, rahatlık; sert dokulu cisimlerin ise dinamik duygulara etki ettiği sonucu çıkarılmıştır (Güngör, 2005). Bu sonuca göre ek olgusunun, tasarımcı tarafından hissettirilmek istenen etkiye ulaşması için bir yol olduğu düşünülebilir.



Şekil 31. Tarihi yapıya yeni ek yapının uygun doku etkisini anlatan görsel (URL-6).



Şekil 32. Tarihi yapıya entegre edilen yeni kontstrüksiyon ve doku ilişkisi (URL-3).

Biçim-ek ilişkisi:

Biçim algılaması üzerine bir çalışma olan “Einfuehlung” kuramı, izleyicilerin biçimi kendi ruh hallerini kopya edip insanileştirmesi ve canlandırmasıdır. Einfuehlung kuramını tanımlayan Zevi, insanların biçimlere bakarken “simgesel bir sevgi” duyduğunu ifade eder. Çünkü biçimler, insanlarda tepki duyulmasına neden olur (Zevi, 1993). Tarihi yapılara getirilen eklerin biçimleri bu kapsamda düşünülüp tasarlanmasıyla, görsel olarak bir uyum veya kontrast oluşturulabilir. Aynı zamanda biçim yoluyla yeni ekler, tasarımcının ifade etmek istediği ruhu ve anlamı yansıtabilir. Bu yolla izleyicilere tarihi yapı yeni ek arasındaki ilişki aktarılabilir.



Şekil 33. Tarihi yapıya entegre edilen biçimsel olarak farklılaşan ek yapı (Bloszies, 2011).

Ritim-ek ilişkisi:

Mevcut yapıya eklemenecek ek yapı, farklı konumda kullanılarak, biçimi farklılaştırılıp parçalanarak, renk etkisi kullanılarak ritim etkisi sağlanabilir. Zevi, bazı dönem yapılarını mimari volümetresinin yüksek, ritim vurgusunun belirgin olduğunu, bazı dönem yapılarını ise donmuş mimari olarak açıklayıp ritim duygusunun olmadığını ifade eder (Zevi, 1993). Bu yoruma göre mevcut binanın üslubundaki ritim algısı analiz edilip, bu olguyla yeni ek tasarımı yapılabilir. Mevcut yapıyla ek yapının arasındaki ritim olgusu sorgulanabilir.



Şekil 34. Ek Bina kütle tasarımında ritim kurgusu (URL-8).

Pier Arts Centre projesindeki bina külesinin kurgusu diğer binalarla benzer biçimde oluşturulup genel ritim duygusunu kaybetmemeyi amaçladığını söyleyebiliriz ancak cephe hareketinde, mevcut kütledeki yataylık hissi veren taş malzeme yerine dikey çizgilere sahip çağdaş malzeme kullanarak ritimde farklılık sağlamak istenmiştir (Şekil 34).

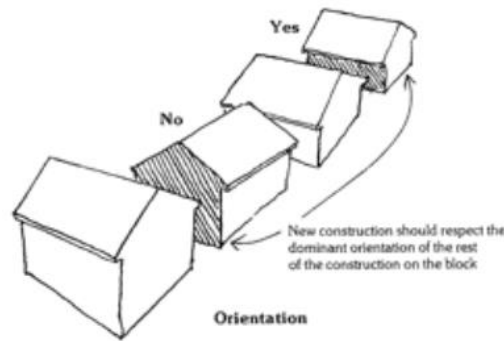
Kontrast-ek ilişkisi:

Bir yapı kontrast etkisiyle canlılığını kazanır. Pallasmaa'ya göre "Büyük bir mimarlık yapıtı tam da, kaynaştırmayı başardığı karşıt ve çelişkili niyetler ve imalar dolayısıyla büyüktür" (Pallasmaa, 2018). Dikeylik, yataylıkla; katılık, akışkanlıkla; boş alanlar dolulukla; hacimler, kütlelerle anlam kazanır. Geçmiş gelecekle birlikte anlam kazanır. Aynı zamanda Alvar Aalto, "her durumda karşıtların eşzamanlı çözümüne varılabilmelidir" ifadesiyle zıtlık kavramının önemini vurgular (Pallasmaa, 2018). Zıtlık etkisi bir binanın yaşadığını gösteren bir olgudur. Buradan yola çıkarsak, tarihi bir binaya yeni eklemenecek ek, onun yaşadığını gösterebileceği bir olasılığa sahip olur.

Kontrast etkisi yani zıtlık etkisi tarihi bir binaya eklenecek yeni bir ek için çok önemli bir ilkedir. Çünkü tarihi yapıya yeni ek tasarım yaklaşımları içerisinde bir yöntem olarak görülür. Ancak zıtlık etkisi tarihi bina için çok iyi ayarlanmalıdır. Eğer zıtlık etkisi fazla olursa tarihi çevreyi ve tarihi binaya saygısızlık olarak kabul edilir, eğer etki fark edilmeyecek kadar az ise de yine tarihi binaya saygısızlık olarak kabul edilir. Bu etkiyi kullanmanın belirli bir oranı yoktur. Mimarın tasarımına bırakılır. Bu çalışma kapsamında bu oranı analiz etmenin bir yolu aranmaktadır.

Hareket-Ek İlişkisi:

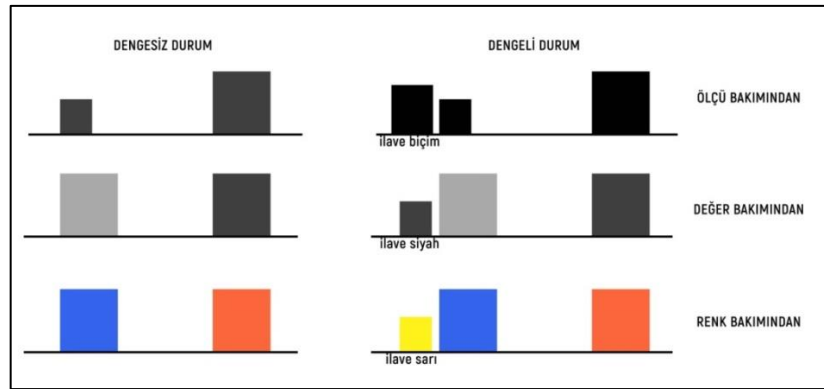
Hareket ilkesi ek yapılarda kullanılması düşünüldüğünde farklı cephe tasarımları oluşacağından yakın çevredeki binalarla ilişkisi düşünülmelidir. Tarihi bina ve ek yapı arasındaki iletişim sağlanmalıdır. Hareket ilkesi yönlenme olarak ek yapıyla ilişkisi düşünülürse aralarındaki uyum ilişkisi sağlanmalıdır (Şekil 35).



Şekil 35. Bina yerleşiminde hareket kurgusu (URL-6).

Denge-Ek İlişkisi:

Tarihi yapıya yeni ek konusu içerisinde denge kavramının büyük önemi bulunmaktadır. Tarihi yapıya getirilecek yeni ek kütlesi bu dengeyi sağlamayı amaçlamalıdır. Böylece yeni ek, hem zaman kavramı açısından, hem de tasarım öğeleri açısından dengeyi sağlar.



Şekil 38. Dengeleme (Güngör, 2005).

Birlik-Ek İlişkisi:

Birlik ilkesi, tarihi yapılara yeni ek tasarımı yaklaşımlarına benzerlik gösteren bir ilkedir. Tarihi yapılara yeni ek yapılırken farklılaşma benzeşme ilkesi gibi uygunluk zıtlık yolu kullanılarak birliğe ulaşmayı hedeflemektedir. Tarihi yapıyla yeni ek yapı uyumunu ararken birlik ilkesini öncelikli olarak aramak gerekir.

3.2.2. Gestalt İlkeleri ve Yeni Ek ilişkisi

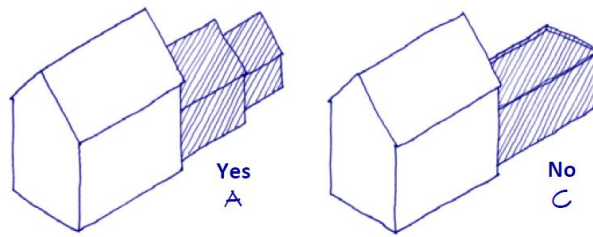
Tarihi yapılara yeni ekin tasarımcının düşüncesine göre algılanması ve tarihi çevrenin içerisindeki algısının araştırılması ve yorumlanması, yeni ek'in uygunluğunu incelerken araştırılması gereken bir konudur. Şahin'in ek tanımına göre; "Bazen ek, güçlü bir Gestalt yaratarak eklendiği bütüne bir son söz olarak katılabilir bazen de mevcut bir bütünün anlamını tamamen değiştirebilir (Şahin, 2011)." Bu söylemle ek'in tasarım yönünden algısal boyutunu değerlendirmek adına Gestalt ilkeleri referans alınmıştır.

- **Yakınlık ve Ek İlişkisi:**

Tarihi bina ve ek bu çalışma kapsamında birbirlerine bağlı yapı bütünü ifade eder. Bundan dolayı tarihi yapı ve yeni ek arasındaki mesafeyle aralarındaki ilişkinin anlamı değişebilir. Ek yapının tarihi yapıdan ne kadar uzak olması gerektiği öncelikli olarak tasarımcının kararına, daha sonra koruma ilkelerine bağlı olarak çevresindeki yapılarla ilişkilidir. Her iki durumun da incelenmesi ve yeni ek binanın nasıl ve hangi mesafede konumlandırılacağı araştırılması gerekmektedir. Yakınlık ilkesine göre gereğinden fazla aralık bırakılarak konumlanan ek bina, tarihi yapıyla ilişkisini kaybedebilir.

- **Benzerlik ve Ek İlişkisi:**

Tarihi yapı ile ek yapı arasındaki farklılaşma ya da benzeşme bu çalışma kapsamında analiz edilir. Tarihi yapı ile ek yapı arasındaki benzerlik oranı çok iyi ayarlanmalıdır. Gestalt ilkelerinden benzerlik kuralına göre benzer olan biçimler birlikte algılanır ve bütün olarak hissedilir. Ek yapının tasarımı şekil, renk ve biçim gibi öğelerden faydalanılarak Gestalt ilkesinin benzerlik ilkesi uygulanabilir ve yapı bir bütün olarak uyum içinde tasarlanabilir (Şekil 39).



Şekil 39. Tarihi bina ile ek yapının benzerlik ilişkisi (URL-6).

- **Kapalılık ve Ek İlişkisi:**

Tarihi bina ve yeni eklerin algılanması sırasında izleyicinin bu birleşimdeki geçişi sağlarken yapı bütünü tüm tek kütle gibi görüp tek bütün olarak algılar. Biçim, renk ve dokuyla aslında yeni ile eski arasında farkı hissetmek, ama bu birleşimi fark etmeden bütün olarak görmek, kapalılık ilişkisinin olduğunu ortaya koyar.

- **Süreklilik ve Ek İlişkisi**

Bir caddenin hattında, sürüp giden silüet devamlılığını bozmayan ek yapılar veya bölümlerinin yakın olduğu bina kümelenmesini bozmayan ek yapılar süreklilik sağlar. Ek yapının tarihi yapının ritmik aralıklarını tekrar etmesi; yüzey, form, malzeme, işlev arasındaki benzerlik uyumu da sürekliliği sağlamaya yönelik niteliklerdir. Bu nitelikler karmaşık fiziksel gerçekliğin bir bütün olarak ve ilişkili olarak algılatır.

- **Şekil zemin ilişkisi ve Ek**

Mimari tasarımda zeminsiz bir şekil anlatımı mümkün değildir. Her iki boyutlu ya da üç boyutlu bir şeklin, arkasına fon oluşturacak bir zemini olmalıdır. Tarihi yapıyla ek ilişkisine baktığımızda birbirleri arasındaki ilişkiyi sorgularken tasarımcının kararına göre tarihi bina yeni eke zemin oluşturabilir, ya da ek tarihi bina bütünleşip şekil algısı farklılaşabilir. Sonuç nasıl olursa olsun ek ile tarihi bina arasındaki şekil-zemin ilişkisini incelenmelidir.

3.2.3. Spesifik Tasarım Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi

Bu bölümde, tarihi yapıda yeni ek konusunda yeni ek tasarımı nasıl olmalıdır sorusuna literatür araştırmaları içerisinde bir cevap bulabilmek adına, tarihi kent, tarihi çevre, tarihi kentin bağlamı, tarihi çevrede yeni yapılaşma, tarihi çevrede yeni ek tasarımı gibi konularda tartışan ve analizler yapan kuramcı mimarların (N. Groat (1988), Vittorio Gregotti (1985), Colin Rowe (1985), Stuart Cohen (1988) ve Thomas Schumacher (1996), Kevin Lynch (1960), Aldo Rossi (1972-1984), Robert Venturi (1983), Spiro Kostof (2007)), çalışmalarından yola çıkarak belirli kavramlar incelenmiştir. Kavramsal olarak incelenen Okunabilirlik, Tekillik, Tipomorfoloji, Bütünlük, Şeffaflık/Saydamlık, Sadelik/Basitik, Bağlamsallık, İkoniklik/Simgesellik, Katmanlaşma kavramlarının bu bölümde Yeni ek ile ilişkisi incelenmiştir.

- **Okunabilirlik ve Yeni Ek İlişkisi**

Tarihi yapılara eklenen yeni ek yapıları tanımlamak ve bir imge haline getirmek için renk, biçim, hareket gibi görsel duyumlar kullanılır. Bunun yanı sıra tam

okunaklılık için koku, ses, dokunma, yerçekimi gibi duyularında uyarıcılığından yararlanılmalıdır. Görsel okunaklılık ve dokunsal okunaklılık birlikteliği ile ek imgesinin fark edilmesi, yön bulma ve kaybolmama duygusu, tasarımcının üslubu ve hissettirmek istediği duyular algılanabilir.

Bu çalışmada okunabilirlik, görsel olarak biçimin yorumlanmasıyla; renk, biçim, hareket gibi tasar öğelerinden yola çıkarak yorumlanacaktır.

- **Tekillik ve Yeni Ek İlişkisi**

Bu çalışmada, yeni ek incelenirken, tasarımın iki uç noktası olan replika ve zıtlık kavramları üzerinde durulur. Tekillik kavramı Lynch (1960)'e göre 'zıtlık' yüzeyin, formun, yoğunluğun, karmaşanın, boyutun, kullanımın, uzamsal konumun zıtlığı olarak ifade edilir. Bu yüzden tasarım yaklaşımı kapsamında zıtlık konusu incelenmelidir ve tekillik konusu irdelenmelidir.

- **Tipomorfoloji Kavramı ve Yeni Ek İlişkisi**

Tipomorfoloji, kent biçiminin incelenmesidir. Tipomorfolojik çalışmalar kentlerin tüm ölçekleriyle ilgilenir. Küçük bir oda, peyzaj, yapı formu, rengi ya da dokusu, insanla kent formu arasındaki ilişki gibi pek çok farklı ölçekte araştırmalar yapılabilir. Tipik bir tarihi kent dokusu içerisinde, tipik bir tarihi binaya yeni ek tasarımı için tipomorfolojik araştırmalar incelenmelidir. Dolayısıyla tipomorfoloji kavramıyla yeni ek ilişkisi arasında güçlü bir bağ vardır. Bu çalışmada tipomorfoloji kavramı tarihi binanın analiz edilmesinde ve yeni ek ile uyumunu sorgulamak için değerlendirilmiştir.

- **Bütünlük Kavramı ve Ek İlişkisi**

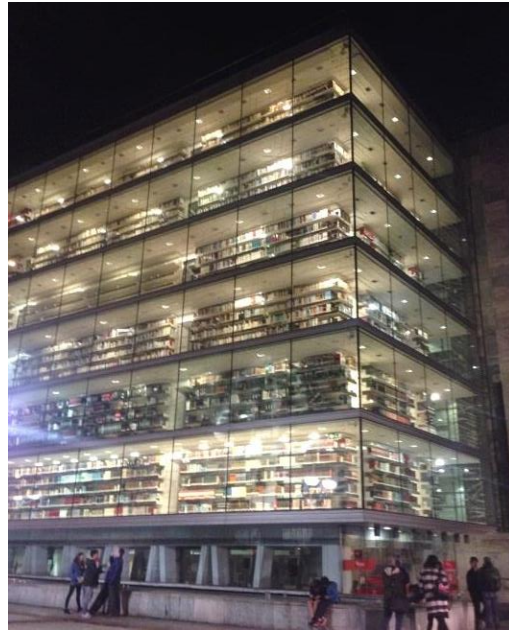
“Tasarımı açıklamak için öğelerin türlerine değinirken, parçalar arasındaki ilişkilere göz gezdirerek bir bütüne varma eğiliminden bahsedebiliriz (Lynch, 2012).” Tarihi yapı ile yeni ek yapının bütünlüğü; birbirleriyle ilişkisi, ek yapının hem iç hem dışla ilişkisi, aynı zamanda yapının tarihi bağlam ve kent ile ilişkisi olarak açıklanır.

- **İkoniklik/Simgesel Olma Kavramı ve Ek İlişkisi**

Tarihi bir çevrede ikonik ya da simgesel bir yapıyı incelemek ve eleştirmek için fiziksel, sosyal, kültürel, ekonomik, politik gibi birçok detay araştırılmalı ve yeni tasarlanacak bir yapı için ise bağlam üzerinden analiz etmek gereklidir. Star mimar ve ikoniklik gibi kavramların düşünülmesi gereken birçok yönü vardır (Mısırlısoy, 2017). Ancak bu çalışmada tarihi yapıya saygılı yaklaşım çerçevesinde, tarihi yapı ve yeni ek uyumunun sorgulanması için kavramsal olarak analiz edilmesi uygun görülmüştür.

- **Şeffaflık/Saydamlık Kavramı ve Ek İlişkisi**

Cisimlerin saydamlığı için onların sadece saydam malzeme kullanılarak oluşması gerekmez. Yüzeylerin boşluklu olarak meydana gelmesi ile cismin belirliliği sağlanırken, arka planda kalan diğer cisimler de belirgin olarak algılanır (Güngör, 2005). Tarihi yapılara yeni ek tasarımı yapılırken cam gibi şeffaf malzemeler ya da sütunlar üzerine kaldırma gibi tasarım yöntemleri kullanılabilir. Üst üste bindirme tekniği kullanılıp birbirleri arkasından görülebilen yapılar tasarlanabilir. Bu nitelikler; görüş alanını, yaygınlığını ve çözümleyici gücünün etkinliğini arttırıp geniş ve karmaşık bir bütünü anlaşılmayı kolaylaştırır ve saydamlık etkisi yaratır. Bu nitelikler ve sembolik hareketler ile görüşün kapsamı, uyum gösterme yeteneği artar.



Şekil 40. Biscay Statutory Kütüphanesi, Bilbao (Yazarın Arşivinden).

Modern mimaride cam malzeme kullanımıyla, yapının sınırlarını hafifleterek, daha kolay okunmasını ve şeffaflık duygusunu vurgulamak amaçlanmıştır (Şekil 38). Ancak modern mimari için sonrasında sembolik olarak değer kazanmıştır. Pallasmaa (2018) bu konuya farklı bir perspektiften bakarak mimarlıkta camın yansıtıcı özelliği olduğunu vurgular ve yansıtıcı camın artan kullanımı için “düşsel gerçek dışılık ve yabancılaşma” duygusunu pekiştirdiğini dile getirir.



Şekil 41. Sağlık Kulübü, Bilbao (Yazarın Arşivinden).

Camın görüntüyü geri yansıttığını, arkasındaki yaşamı göremediğimizi söyler ve bu duygu için ise “saydamsız saydamlık” deyimini kullanır (Pallasmaa, 2018). Ancak Pallasmaa’nın eleştirdiği cam malzemenin yansıtma özelliği kullanılarak, tarihi çevreye saygı çerçevesinde bir tasarım yöntemi olarak kullanılabilir (Şekil 41). Altınöz’e göre, cam yüzeylerde farklı olarak çevredeki binaların yeni bina üzerine yansması, dokunun yansıtılması ile bir bağ kurmaktadır (Altınöz, 2010). Geniş cam yüzeyler tarihi çevreyi yansıtarak onunla bütünleşmekte, sağır yüzeyler ise tarihi çevrenin hareketli ve süslü cephelerini daha da ortaya çıkarmaktadır (Sarı, 2005).

- **Sadelik/Basitlik Kavramı ve Yeni Ek İlişkisi**

Sadelik/Basitlik kavramı araştırmalara göre yalın, tek gibi ilk anlamlardan öte tek bir stil içeren tarihsel çevreyi de ifade eder. Genel olarak bu çevreye baktığımızda bütün olarak görülen bağlam sade, tek düze ve karmaşık olmayan gibi anlamlar içerir.

Bu nedenle tarihi bir çevrede, tarihi bir yapıya eklenen yeni bir ek olgusu bu sadelik kavramıyla incelenerek yorumlanabilir.

- **Bağlamsalcılık Kavramı ve Ek İlişkisi**

Bağlam kavramı mimaride geniş bir anlam kaplar. Ancak mimaride bağlama yüklenen anlamlar özünde, mevcut ve tarihsel çevre içerisine yeni bir binanın nasıl yapılacağı sorununu çözmeye odaklanır. Bu noktada tartışmalar, tarihsel çevreye yeni yapılaşma ve yeni eklerle ilgili sorulara cevap verir. Bağlam kavramı bu çalışma için, tarihsel çevreyi ve tarihi binayı ifade eder. Bağlamsalcılık kavramının analizi ise tarihi yapı ve yeni ek arasındaki uyumun bağlamla analizi olacaktır.

- **Katmanlaşma Kavramı ve Ek İlişkisi**

Tarihi bir kentin zaman döngüleri ve tasarım anlayışları içerisinde sürekli olarak kendini yenilemesi ve sürekli olarak yeni tasarım stillerinin eklenmesiyle oluşan çok katmanlılık, tarihi bir yapıda da olabilir. Mevcut yapıda farklı dönem eklemeleri varsa, “yaşanılan zaman içerisinde yapılacak yeni ve güncel ek tasarımı nasıl olmalıdır?” sorusu tartışmalar yaratacaktır. Bu nedenle katmanlaşma kavramı açıklanmıştır ve bu çalışma içerisinde örnek yapılar üzerinden analiz edilmiştir.

3.3. Değer Kavramları ve Yeni Ek Yapı

Yeni ek tasarımında, tarihi yapının değer kavramları tartışılırken yeni ek yapıyla ilişkisi incelenmelidir. Tarihsel mirası koruma anlayışının genel sınırları her yerde aynı olmasına rağmen kültürden kültüre koruma anlayışının detayları değişir. Bu tarihi binadaki neyin korunması gerektiğini anlamada mimara yardımcı olur ve yanlış yorumlamayı önler. Yeni ek yapının değer kavramlarıyla ilişkisinin incelenmesindeki amaç, yeni ek yapıyı sadece fiziksel değil, sosyal, kültürel ve ekonomik değerlerini ayrıca anlamsal ve tarihsel değerlerini inceleyerek yapıyı detaylı olarak analiz edilmesini sağlamaktır.

3.3.1. Mimari Değer Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi

Mimari değer kavramlarını incelemek, tarihi binanın yeni ek ile ilişkisini anlamak için gerekli bilgileri sağlamaktadır. Bu başlık altında Mimari Stil, Mimar bilgisi, Konstrüksiyon/ Malzeme bilgileri açıklanmıştır.

Mimari Stil: Ek yapının mimari stili ve tarihi yapının mimari stiline araştırılması, aralarındaki ilişkiyi anlamak için gereklidir.

Mimar: Mimarın kimliği, mimari tarzı ve anlamı anlamak adına yeni ek tasarım araştırmasında önemlidir. Eski ve yeni yapının mimarının farklı olması durumunda mimari üslup değişebilir.

Konstrüksiyon/ Malzeme: Malzeme yeni ek'in tasarım yaklaşımını belirlerken çağdaş ya da tarihi yapıya benzer malzeme kullanılması gibi ilişkilerle incelenmelidir. Çağdaş yapım teknikleriyle yeni ek, tarihi binadan farklılaşabilir.

3.3.2. Kültürel Değer Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi

Yeni bir yapı, mevcut bir bağlama konumlanacaksa o çevrenin tarihsel bağlantısıyla ilişkisini iyi kurmalıdır. Tasarımcının, tarihi çevrenin kimliğini, karakterini araştırması ve yeni binanın karakterini sorgulaması gerekmektedir. Bu nedenle kültürel değer kavramlarının yeni ek yapı ile ilişkisi açıklanmıştır.

Tarihsel Bağlantıyla İlişki: Tarihi yapı ve yeni ek yapının tarihsel bağlantı ilişkisi araştırılarak binanın kültür değeri, anlam değeri açısından bir veri oluşturulur. Tarihi yapı ve yeni ek ilişkisi araştırmaya katkıda bulunmaktadır.

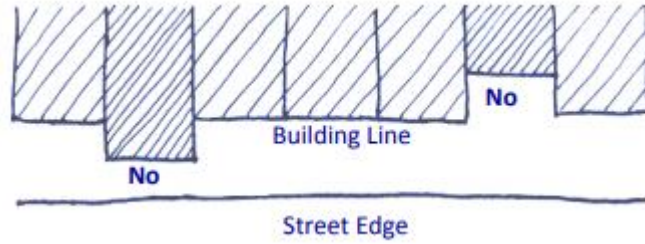
Tarihsel Dokuyla İlişki: Geleneksel dokuda yeni ek yapı tasarımını çözümlmek için dokusal karakterin irdelenmesi önemlidir. Ek yapının içinde bulunduğu dokudaki diğer yapılarla ilişkisi ve kent içerisindeki etkileri araştırılmalıdır. Koruma kurallarına göre yeni ek yapı bulunduğu dokuyla uyumlu olmalı, saygısız yaklaşım sergilememelidir.

Tarihsel Katmanlaşma İlişkisi: Tek dönemin ürünü olmayıp, birçok tarihi katman eklerine sahip yapılar araştırılmalı, anlamı irdelenmelidir. Yeni ek yapının hangi tarzda yapılacağı, tarihi bina üzerindeki farklı dönem eklerinden yola çıkılarak oluşturulabilir.

Kimlik/ Karakter: Tarihi yapının kimliğini incelemek, yeni ek yapının nasıl bir kimlikte olacağını anlamak adına incelenmelidir.

3.3.3. Bağlamsal Değer Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi

Konum/ Bina Hattı: Mevcut bina, bozulmamış bir tarihi bölge veya bölgenin özellikleriyle ilişkilidir. Özellikle binanın bulunduğu yer ve yakın çevresi arasında kayda değer bir tarihsel ilişki vardır. Tarihi yapılara ek bina tasarımı konusu incelenirken, ek binanın konumu ve mimari kompozisyonu araştırılmalıdır.



Şekil 42. Ek yapının uygun bina hattını anlatan görsel (URL-6).

New Orleans'da yeni yapı için ilkeleri açıklayan yayın (URL-6), bina sınırının nasıl olması gerektiğini çizimle aktarmaktadır (Şekil 42).

Siluet: Yeni ek yapının biçimini, oranını, rengini, bitişiğindeki binalarla ilişkisini araştırmak için incelenmelidir. Siluet, yeni ek yapının kent içerisindeki konumunu, anlamını ve değerini analiz etmeye yardımcı olmaktadır. Yeni ek yapı, mevcut silüeti bozmamalıdır.

Yükseklik: Tarihi bina ile ek yapı arasındaki yükseklik ilişkisi, bölgedeki mevcut yapı bloklarının yüksekliği ile yeni yapılan yapı yüksekliği, bitişik bloklardaki çatı hattının aynı olması gerekmektedir.

Odak Olma: Yeni ek bina, odak algısını değiştirebilir. Tarihi çevre içerisinde yeni ek bina boyut, oran, renk gibi tasarım öğeleriyle farklılaşabilir ve tarihi binadan daha fazla algılanabilir. Ayrıca önceden hissedilmeyen tarihi binanın etkisini artırarak bütün olarak kent içerisinde odak oluşturabilir.

3.3.4. Anlamsal Değer Kavramı ve Yeni Ek ilişkisi

Soyut Anlam: Tarihi binanın anlam yoğunluğu ve binanın ruhu yeni ek tasarımı ile değişebilir.

3.3.5. Güncel Değer Kavramları ve Yeni Ek ilişkisi

Tarihi yapıya eklenen yeni ek' in; işlev, ekonomik değer ve eğitsel değer kavramları ile ilişkisi açıklanmıştır. Bu kavramların yeni ek üzerinde incelenmesi, tarihi bina ile yeni ek arasındaki ilişkiyi sorgulamak ve analiz etmek için önemlidir.

İşlev ve Ek İlişkisi: Tarihi yapılar çevresel, ekonomik ya da işlevsel vb. nedenlerden ötürü yapılış amaçlarına hizmet edemeyebilir. Bu noktada tarihi yapılara yeni işlev verilerek sürekliliği sağlanması amaçlanır. Yeniden işlevlendirme durumunda, tarihi bina içerisinde yeterli mekan ihtiyacı sağlanamadığı için yeni ek yapımı gündeme gelir. Yeni işlevin ihtiyaç programı, yeni ek'in biçimini ve boyutunu değiştirebilir. Böylece işlev, yapılar arasındaki tasarım ilişkisinin ve uyumunun incelenmesinde rol oynamaktadır.

Yeni Ek' in Ekonomik Değer ile İlişkisi: Tarihi binaya yeni işlev verilmesiyle getirilen yeni bir ek'in, işlevsel olarak kullanım değerinin artmasıyla, yapıya ve kente ekonomik olarak katkı sağlar. Ayrıca simgesellik içeren ve çekim noktası olan yeni ek yapı, kent turizmine katkı sağlayarak o bölgenin canlandırılmasında büyük rol oynar. Yeni ek ile ekonomi canlanır, yenilenir ve değeri artar. Dolayısıyla yeni ek yapının ekonomiye katkısının araştırılması, yapının tasarımına etki oluşturacağı için önemli ve gereklidir.

Yeni Ek' in Eğitsel Önem ile İlişkisi: Yeni ek; malzemesiyle, yapım tekniğiyle ve yeni işleviyle, mevcut binaya getirilen somut bir bilgi kaynağı oluşturur. Tarihi yapının geçmiş sosyal, kültürel ve ekonomik izleri barındırırken, yeni ek'in taşıdığı çağdaş bilgilerin eklenmesiyle yapı bütünü olarak eğitsel öneme katkı sağlar. Ayrıca yeni ek, taşıdığı çağdaş bilgilerle (güncel işlev, simgesellik, çağdaş malzeme vb.) kültürel turizm hareketini artırabilir. Böylece tarihi binanın eğitsel önemini değiştirebilir.

4. MATERYAL VE YÖNTEM

Tarihi bir binaya yeni ek bina tasarlanırken en temel problem, yeni ek'in eski binayla uyumlu olup olmadığı sorusudur. Bu birliktelik, yeni ekin tarihi binayla bağlantısının ve ilişkisinin kurulmasıyla sağlanabilmektedir. Ancak geçerli koruma ilkeleri ve yeni ek yapı tasarımıyla ilgili kurallara dayanarak bu uyumun nasıl olacağı geçmişten günümüze kadar tartışma konusu olmuştur. Koruma ilkeleri ve uygulanan kurallara göre, yeni ek'in tasarımı tarihi binanın mimari üslubundan ve döneminden farklılaşmak durumundadır. Aynı zamanda tarihsel çevreyle ve mevcut binayla olan bağını koparmamalıdır. Bulunduğu çevre ve bağlamın içerisinde yer edinebilmelidir. Bir bakıma yeni ek'in tarihi binadan üslup ve dönem olarak farklılaşmasını, diğer taraftan çevre ve bağlamdan kopmamasını sağlamak için mimari tasarım ilke-kavram-ölçüt-süreç kurgusundan faydalanılmaktadır. Özellikle günümüz mimari tasarım yaklaşımlarında yer alan güncel "tasarım kavramları" mimari ürünlerin şekillenmesinde yer edinmiştir. Bu çalışmada, tarihi yapılarda ek yapı tasarımında; tasarım kriterlerinin, güncel kavramların ve diğer yaklaşımların belirlenmesine ve araştırılmasına yer verilmiştir. Belirlenen kavramsal çerçeve ile; "*eskinin içindeki yeninin*" tasarımına çözüm olabilmek adına "*yeni ekin tarihi binayla uyumluluk derecesi tasarım ve değer kavramları kullanılarak ölçülebilir mi?*" sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırılan tasarım ve değer kavramlarının tasarım üzerinde değerlendirilmesi görsel analiz yoluyla irdelenmiş, sonrasında sözel ve görsel değerlendirmeleri sayısal verilere dönüştürmek için çalışmanın yöntemi farklı aşamalarla ilerletilmiştir.

Çalışmada ilk olarak ek yapı tasarımının analizi için ölçütler ve kavramlar belirlenmiştir. Belirlenen değerlerin ek yapı özelinde kavramsal alt yapısı literatürden yararlanılarak kurgulanmıştır. Sonrasında kavramsal alt yapı ile uyumluluk değerini derecelendirebilmek adına aşamalı bir analiz yöntemi geliştirilmiştir.

Alan çalışması üç aşamada gerçekleşmiştir:

İlk aşama, Mimari Karakter Analizi'nden oluşmaktadır. Mimari Karakter Analiz çalışması; Kentsel Ölçekte Analiz, Yakın Çevre Analizi ve Bina Ölçeğinde Analiz olarak üç kategoride incelenmiştir. Kentsel Ölçekte, yapıların kent içerisindeki konumu, tarihi çevre içerisindeki algısı incelenmektedir. Yakın Çevre Ölçeğinde, seçilen yapıların yakınındaki ya da bitişiğindeki yapılarla ilişkisi araştırılmaktadır. Bina Ölçeğinde ise, tarihi yapı ve yeni ek yapının kütleli ve cephesel ilişkisi değerlendirilmiştir. Böylelikle tarihi yapıların ve ek yapının bağlamla ilişkisi,

özellikleri, üslupları vb. gibi pek çok bilgi bu aşamada incelenmiştir. Bu aşama, seçilen yapıların, mevcut çevre ve bağlamının görsel olarak yorumlanmasıyla oluşturulmuştur. Mimari Karakter Analiz çalışması, ikinci aşama için gerekli bilgileri ortaya koyma amacı taşımaktadır. Bu aşama, mevcut yapıyı tanımak, analiz etmek ve yorumlamak açısından önemlidir. Tarihi binanın mimari karakterinin incelenip anlaşılması, yeni ek tasarımına başlangıç aşamasıdır. Çünkü mevcut yapıyı tanımadan ona eklemenecek yeni bir yapı tasarımı, kopuk ve eksik olacaktır.

İkinci aşama, Kavramsal Analiz çalışmasını kapsamaktadır. Literatür kaynakları yardımıyla Tasarım ve Değer Kavramları tablosu oluşturulmuştur. Tasarım Kavramları; Mimari Temel Tasarım Kavramları, Gestalt İlkeleri ve Spesifik Tasarım Kavramları olarak üç başlıkta incelenmiştir. Değer kavramları ise Mimari, Kültürel, Bağlamsal, Anlamsal ve Güncel Değer Kavramları olarak beş başlıkta değerlendirilmiştir. Kavramsal Analiz çalışmasında tarihi yapıya ek yapılmadan önceki ve sonraki durumu için, belirlenen kırk farklı parametre bazında aynı ya da farklı olması incelenerek sayısal bir değer bulunması amaçlanmıştır. Böylelikle örneklerin benzeşme-farklılaşma değerleri, literatür çalışmalarından farklı bir şekilde (Groat,1988; Semes,2007; Grimmer ve Weeks,2010; Zeren,2010; Altınöz,2010; Şahin,2011; Erkartal ve Özür,2016) sayısal olarak analiz edilmiştir. Bulunan değer, üçüncü aşama için gerekli sayısal değeri oluşturmaktadır.

Üçüncü aşama ise Grafik Analizini içermektedir. Grafik Analiz çalışmasında; Grafik, incelenen tarihi yapıya yeni ek tasarım yaklaşımları konusundaki literatür çalışmaları temel alınarak oluşturulmuştur (Bakınız; 3.1. Yeni Ek Yapı Tasarımıyla ilgili Çalışmalar). Literatür çalışmalarını sayısal ve somut bir şekilde değerlendirebilmek için incelenen bu bilgiler, sayılar ve renk skalası kullanılarak grafik geliştirilmiştir. Kavramsal analiz çalışmasında kırk farklı parametrenin değerlendirilmesiyle bulunan sayısal değer, oluşturulan grafiğine işaretlenmesiyle yapının renk skala değeri belirlenmiştir. Tüm örneklerin sayısal değerleri tabloya işaretlenerek karşılaştırma yapılmıştır. Böylece tarihi binayla uyumlu olma durumları tespit edilmiştir.

Tüm bu çalışmalar bir akış içerisinde gerçekleştirilmektedir. Tüm aşamalar birbiri ile bağlantılı olarak işlemektedir ve her aşama diğerinin oluşması için gereklidir. Bu şekilde ortaya konan bulgu ve sonuçlar özgündür.

4.1. Alan Çalışması ve Yöntemin Alanda Uygulanması

Bu başlıkta öncesinde bahsedilmiş olan öneri yöntemin alanda uygulanmasına yönelik gerekli açıklamalara ve sürecin işleyişine dair bilgilere yer verilmiştir.

4.1.1. Mimari Karakter Analizi

Yüceer'e göre yeni yapılacak bir ek tasarımının, tarihi bir bina ile uyumlu olup olmadığına karar verirken, ilk önce mevcut durumun mimari analizi ve tarihi binada bulunan değerler dikkate alınır (Yüceer, 2005).

Yüceer'in çalışması temel alınarak oluşturulan Mimari Karakter Analizi, üç ölçekte incelenir ve her örnek bu analiz içerisinde görsel olarak değerlendirilir:

Kentsel Ölçekte Analiz;

Yapının çevresindeki binaların temel fiziksel karakteriyle ilişkisi araştırılır. Ayrıca yapının şehir içindeki konumu, ana caddedeki algısı ve erişilebilirliği yapının önceki ve sonraki halinin analizi için gereklidir.

Yakın Çevre Analizi;

Yapı sınırının içerisinde yeni konumlanan ekler ana binaya temas edebilir ya da etmeyebilir. Yeni eklenen ekler yapının sınırıyla ilişkisini kesebilir. Yapı alanının içerisinde başka binalar olabilir ve bu binalarla farklı bağlantıları olabileceğinden analiz edilmelidir. Ayrıca yapının silüet görünümü biçimsel olarak yorumlanabilmesi için irdelenmelidir. Sonuç olarak yakın çevre analizi, mevcut yapıyla ilişki kuran yapıları, plan ve silüet görselleri yardımıyla incelemek için geliştirilmiştir.

Bina Ölçeğinde Analiz;

Bina ölçeğinde Analiz, kütle ve cephe ilişkisini inceler.

Kütle analizi; Yeni ek'in Tarihi yapı üzerinde nasıl ve nerede konumlandığını araştırır. Bu kapsamda, referans alınan tipoloji çalışmaları ise Mısırlısoy ve Zakar'ın çalışmaları olmuştur.

Mısırlısoy, Ching'in (2002) mekan organizasyonu sınıflandırmasından yola çıkarak, sınıflandırmayı genişletmiş ve örnekler üzerinde incelemiştir (Mısırlısoy,2011), (Şekil 43).

Zakar'da Mısırlısoy gibi sınıflandırma boyutu sonrasında, ek yapının tarihi yapıyla ilişkisine bir tipoloji geliştirmiştir (Zakar, 2018), (Şekil 44).

YENİ VE ESKİ ARASINDAKİ BAĞLANTIYA GÖRE EKLERİN SINIFLANDIRILMASI		
TIP	İlişki	ÖZELLİKLER
İÇ İÇE GEÇMİŞ (INTEGRATED)		<ul style="list-style-type: none"> Dışarıdan görülebilir İç içe geçmiş ve bütünleşmiş Çatıdan - cepheden bağlanan
BİTİŞİK (ATTACHED)	YATAY	<ul style="list-style-type: none"> Mevcut binanın yanına yatay ekleme Mevcut ile entegrasyonu yok Bağımsız duruş Ekleminin tamamı dışarıdan görülebilir
	DIKEY	<ul style="list-style-type: none"> Mevcut binanın yanına dikey ekleme Mevcut yapı ile entegre Ekleminin tamamı dışarıdan görülebilir
BAĞLANTILI (INSERTED)		<ul style="list-style-type: none"> İç ölçekli proje Dışarıdan hissedilmez Alan içinde alan tanımlar
ÇEVRELENMİŞ (WRAPPED)		<ul style="list-style-type: none"> Mevcut yapının etrafı zarf gibi çevrilir Eski yapı dışarıdan görülemez Mevcut yapının farklı bölümlerini birbirine bağlar
ARADA (PIERCED)		<ul style="list-style-type: none"> Çizgisel eklenti Dışarıdan hissedilir İç içe geçmiş ve bütünleşik Cepheden - çatıdan bağlanan
LEJANT	MEVCUT	EK

Şekil 43. Eklerin biçimlerine göre sınıflandırması (Mısırlısoy, 2011).

*Yazar tarafından Türkçe çevirisi yapılmıştır.

KONUM	İ L İ Ş K İ				
	AYRIK	BİTİŞİK	BAĞLANTILI	İÇ İÇE GEÇMİŞ	BÜTÜNLEŞİK
YATAY					
DÜŞEY					
KARMA					
TOPRAK ALTINDA					
ARADA					

Şekil 44. Tarihi bina ile ek yapının yakınlık ilişkisi (Zakar, 2018).

Cephe analizi; Kapı veya pencere oranları, malzemesi, rengi, doluluk-boşluk oranı gibi özellikler cephe düzenini araştırır. Yüksek görünürlüğün en çok olduğu cephe düzeninde bu özellikleri araştırmak önemlidir.

Farklı mimari detaylar yapının karakterini belirlemede büyük rol oynar. Süslemeler, söveler, panjurlar gibi mimari detayların sayısı, yerleşimi oranı, malzemesi gibi cephe materyallerini incelemek, yapının karakterini analiz ederken gerekli bilgilerdir.

Bu çalışmanın alan çalışması için ilk adım olarak, seçilen yapıların mimari karakter analizi yapılmıştır. Mimari karakter analiz çalışması, belirlenen örnekler üzerinden kentsel ölçekte konum ve cadde algısı, yakın çevresi ile oluşturduğu etkileşimi için yapı sınırı ve silüetlerin incelenmesi ve bina ölçeğinde yapıyla kurduğu ilişki için kütle ve cephe analizi üzerinden değerlendirilmiştir.

4.1.2. Kavramsal Analiz

Kavramsal analiz çalışması, tarihi yapıya eklenecek yeni ek yapı tasarımında, tarihi yapı ile yeni ek yapı arasındaki uyumu kavramlar üzerinden analiz eden çalışmadır. Bu aşamada sadece tasarım kavramları değil ayrıca değer kavramları da incelenmiştir. Ayrıca yeni ek için biçimsel ve görsel kavramların yanı sıra yeni ekin anlam boyutunu incelemek adına değer kavramları da irdelenmiştir. Bunun nedeni tasarımın boyutu düşünüldüğünde, sadece biçime, estetik kaygıya değil; algılamaya, anlamaya ve hissetmeye de bağlı olmasındandır. Özellikle tarihi bir çevrede, tarihi bir yapıya tasarlanacak yeni bir ek yapı olgusu bu iki tasarım probleminin de araştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle Kavramsal analiz çalışmasının, Mimari karakter analizi olmadan oluşturulması mümkün değildir. Mimari karakter analizi yapıldıktan ve mevcut tarihi yapı değerlendirildikten sonra tarihi yapı ve yeni ek yapı ilişkisinin irdelenmesi mümkün olmaktadır. Bu aşamanın amacı görsel ve sözel olarak değerlendirilen ifadeleri bir sayısal veriye dönüştürmektir. Seçilen tasarım ve değer kavramlarının her biri yeni ek kavramı ile bağlantılıdır ve her birinin yeni ek oluşumuna etkisi önemlidir. Oluşturulan sayısal veri, bu kavramların her birine bağlıdır.

Kavramsal analizin konsepti çalışmada aşağıdaki tasarım ve değer kavramlarından oluşur;

Tasarım kavramları;

- *Mimari Tasarım Kavramları;* Oran, Renk, Doku, Biçim, Ritim, Kontrast, Hareket, Koram, Egemenlik, Denge, Birlik
- *Gestalt İlkeleri;* Yakınlık, Benzerlik, Kapalılık, Süreklilik
- *Spesifik Tasarım Kavramları;* Okunabilirlik, Tekillik, Tipomorfoloji, Bütünlük, Şeffaflık/ Saydamlık, Sadelik/ Basitlik, Bağlamsallık, İkoniklik/ Simgesellik, Katmanlaşma

Değer Kavramları;

- *Mimari Değer Kavramları;* Mimari Stil, Konstrüksiyon/Malzeme, Mimar,
- *Kültürel Değer Kavramları;* Tarihsel Bağlantıyla İlişki, Tarihsel Dokuyla İlişki, Tarihsel Katmanlaşma İlişkisi, Kimlik/ Karakter,
- *Bağlamsal Değer Kavramları;* Konum/ Bina Hattı, Siluet, Yükseklik, Odak Olma,
- *Anlamsal Değer Kavramı;* Soyut Anlam
- *Güncel Değer Kavramı;* İşlev, Ekonomik Önemi, Eğitsel Önemi olarak sınıflara ayrılır.

Değer Kavramları, Hülya Yüceer'in (2005) çalışması temel alınarak bu çalışma için yeniden kurgulanmıştır. Yeni ek'in tasarımıyla ilişkisini incelemek amacıyla tasarıma farklı yönlerden katkısı olan kavramlar seçilmiştir.

Kavramsal analiz tablosu oluşturulurken, yukarıda incelenen **kırk** farklı parametre üzerinden **aynı-farklı** sorgulaması yapılmaktadır. Bu sorgulama eski tarihi yapı ve yeni ek yapımından sonra oluşan tarihi bina-yeni ek bütünü arasında olmaktadır.

Bu sorgulamaya örnek olarak, "*Oran kavramı, eski tarihi yapıya eklemlenen yeni ek yapı; eski tarihi yapı ile aynı mıdır, farklı mıdır?*" sorusu verilebilir. Tüm kavramlar için bu sorgulama yapılır. Aynı kategorisindeki ve Farklı kategorisindeki kavram sayıları toplanarak, toplamlar sayısal veri olarak işlenir. Her örnekteki sayısal veri sonucu alındıktan sonra bu analiz görevini tamamlar ve bir sonraki aşama olan Grafik Analizine geçilir.

4.1.3. Grafik Analizi

Grafik Analizi alan çalışmasının son aşamasıdır. Öncelikle literatür taraması sonucunda ‘*Aynı*’ olan özellik sayısının fazlalığı sonucunda tarihi dokuyu taklit etme, replikasyon olduğu ve bu durumun tarihi çevreye ve tarihi binaya uygun olmayan bir yaklaşım sergilediği sonucu çıkarılabilir. Benzer şekilde, ‘*Farklı*’ kategorisindeki kavram sayısı arttıkça tasarım, tarihi çevreden ve bağlamdan kopuk olmaktadır. Bu nedenle tarihi çevreyi ve tarihi binayı yok sayma gibi yaklaşımlar içerdiğinden tarihi binaya uygun olmayan bir yaklaşım sergilediğini söylemek mümkündür.

Bu çıkarımlar çerçevesinde aynı ve farklı özelliklerin artması ve en fazla puanlamaya ulaşan noktalar, tarihi binaya uygun olmayan tasarım noktası olarak nitelendirilir ve bu alanlar kırmızı ana renkle ifade edilmektedir. Bu iki uç nokta arasındaki orta nokta ise tarihi binaya uygun tasarım olarak nitelendirilip yeşil renkte ifade edilir. Yeşil renk ve kırmızı renk arasındaki renk skalası, tarihi yapı ve ek yapı arasındaki uyum yaklaşımının sonsuzluğunu ifade eder. Her bir kavram bu uyuma yeni bir yorum getirmekle birlikte bu skalayı değiştirmekte ve çeşitlendirmektedir (Tablo 4.1.).

Tablo 4.1. Renk Skalası (Kavram Yelpazesi) Tablosu

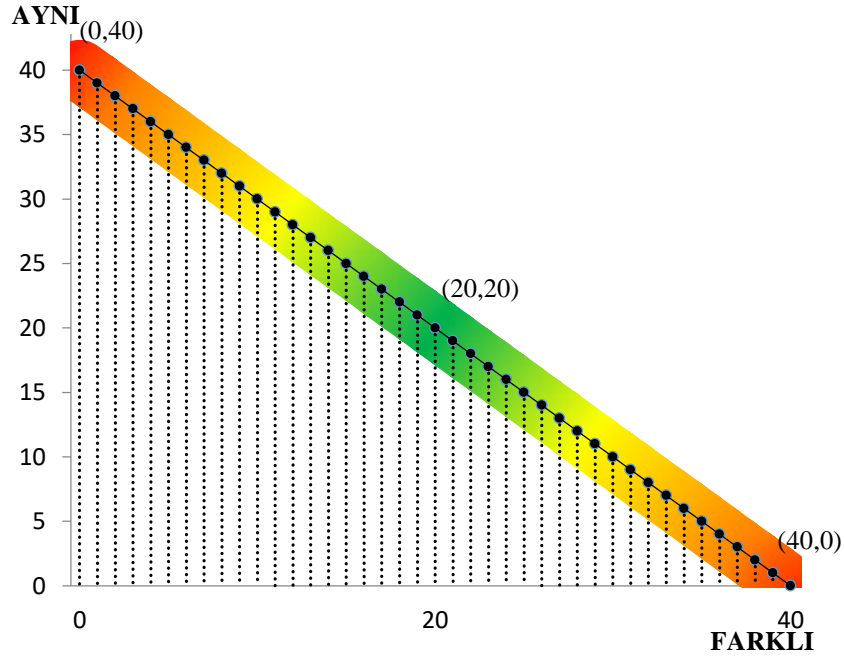
Tarihi Binaya Uygun Ek Tasarımı



Tarihi Binaya Uygun Olmayan
Ek Tasarımı

Son olarak, Kavramsal Analizde bulunan sayısal değerler, sayılar ve renk skalasıyla oluşturulmuş grafik üzerine işaretlenmektedir. Tüm örneklerin tabloya işaretlenmesiyle tarihi binayla uyumlu olup olmadıkları renk skalasına bakılarak görülmekte ve birbirleri ile karşılaştırılabilmektedir.

Tablo 4.2. Renk Analiz Grafiği



Renk Analiz Grafiğinde ters yönlü ifadelerin ilişkisini anlatmak için negatif eğimli çizgi grafiği kullanılmıştır. Renk Analiz Grafiğinde, x eksenine 'Farklı' değerlerin, y eksenine ise 'Aynı' değerlerin sayısal verileri işlenmiştir. Aynı ve Farklı eksenlerindeki değişkenler arasında negatif bir ilişki vardır. Farklı değeri artarken Aynı değeri azalmaktadır. Aynı değeri artarken de Farklı değeri azaldığı görülmektedir. Grafik, kavramsal analizden gelen sayısal verinin işaretlenmesi için işaretli çizgi grafiği olarak seçilmiştir. Kavramsal analiz içerisinde belirlenen 40 kavram için, 40 sayısı aynı ve farklı özelliklerin sınırı olarak seçilmiştir. Her bir örnek için aynı-farklı sorgulamasında bir değer bulunur. Bu değer Renk Analiz grafiğine işlenir. Renk Analiz Grafiği üzerine yerleştirilen kırmızı iki uç nokta, tarihi binayı taklit etme ve yok saymayı başka bir deyişle tarihi binaya uygun olmayan tasarıma delalet etmektedir. İki ucun ortasında konumlanan yeşil orta nokta tarihi binaya uygun ek tasarımını ifade etmektedir (Tablo 4.2).

4.1.4. Analiz Tablosunun Oluşturulması

Araştırma yöntemini oluşturan üç aşamalı analiz grubunun birleştirilmesiyle analiz tablosu oluşturulmuştur. Oluşturulan tabloda değerlendirilmesi planlanan örneklem grubu için Mimari Karakter Analizi, Kavramsal Analiz ve Grafik Analizi yer almaktadır. Bu tablo değerlendirme için sistematik olarak planlanmıştır. Analiz tablosunda, örneklerin kimliğine ait yapının adı, yapım yılı, projenin yeri, işlev bilgisi ve tasarımcı bilgisi gibi bilgilere yer verilmektedir. Yapıların değerlendirmesi bu oluşturulan analizler paralelinde yapılmaktadır. Mimari Karakter Analizi; yapıların Kentsel lekte, Yakın evre ölçeğinde ve Bina leğinde yapılan analizdir. Kentsel lek için, konum ve ana cadde algısının değerlendirmesi; Yakın evre ölçeğinde, yapı sınırının incelenmesi ve siluet görünüşünün incelenmesi; Bina leğinde analiz için ise tarihi bina ve yeni ek arasındaki kütle ilişkisinin incelenmesi ve cephe analizini kapsamaktadır. Kavramsal Analiz ise tasarım ve değer kavramlarının aynılık-farklılık değerlendirmesiyle oluşturulur. Grafik analizi ise, tasarım yaklaşımlarının renk skalasıyla ifade edilip, yapının renk skalasındaki yerinin, kavramsal analiz yoluyla oluşturulan sayısal verinin grafiğe işaretlenmesiyle bulunmasıdır (Tablo 4.3).

4.2. Örneklem Seçimi

Tarihi yapıya yeni ek yapı tasarımı, yeni ek yapının anlattığı anlamlar, mimaride her zaman tartışılan bir konu olmuştur. Zaman içerisinde tarihi çevreye yeni yapı ile ilgili farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu tasarım yaklaşımları tarihi binaya benzer, zıt, nötr gibi kavramlarla sınıflandırılarak ifade edilmiştir. Ancak bu sınıflandırma yeni ek tasarımı için yetersiz kalmaktadır. Çünkü her yeni tasarım kavramı ortaya çıktığında ve her tasarımcı kendi yorumunu kattıkça yeni ek tasarımı için tasarım çeşitliliği oluşmaktadır. Benzer ve zıt yaklaşımları arasında birçok tasarım yaklaşımı oluşur. Bu tasarım yaklaşımları ise tasarım skalasını oluşturulmuştur. Bu çalışmanın yöntemine göre yeni yapılan ek tasarımının bu skala içerisinde hangi konumda olduğunu öğrenmek için sayısal veri oluşturulur. Bu sayısal veriyi oluşturabilmek için ek ile ilişkili kavramlar olarak tasarım kavramları ve değer kavramları analiz edilmiştir. Tasarım kavramları ve değer kavramlarının örneklem grubunda açık ve doğru bir şekilde analiz edilebilmesi için, ek yapı kavramı içerisinde sınırlandırmaya gidilmiştir. Bu çalışmada, tarihi yapılara ek yapımı, mevcut binayla birlikte kullanılan ve etkileşimde olan yeni bir ekin tasarımını ifade eder. Seçilen örneklerde, belirli hacimlere, mekanlara, eklemlendiği tarihi bina ile benzer kategorideki yapı elemanlarına sahip olan ek bina tasarım özellikleri aranmıştır. Örnek olarak, karşılaştırılacak bir pencere boşluğunun biçimi, rengi ya da kattığı anlamı sorgulamak için pervaz detayı gereklidir. Böyle detaylar için yeni ekin bir bina özelliğinde olması ve tarihi yapıyla ilişkisi gerekmektedir. Sonuç olarak seçilen örnekler, tarihi yapıya bir bina özelliğinde eklemlenen yeni ek yapılar şeklinde seçilmiştir. Tarihi yapıya eklemlenen yüzeysel bir eklenti bu kapsama dahil edilmemektedir.

Bu çalışma geçmişten günümüze kadar geliştirilen tasarım ve değer kavramlarını incelediği için herhangi bir zaman aralığı seçilmemiştir. Ayrıca seçilen yapıların işlevi konut dışındaki kültürel ve sosyal yapılar olarak sınıflandırılmıştır. Bu yapılar eğitim merkezi, kültür merkezi ve dini yapılar gibi farklı işlevlerde olabilmektedir. Bu kapsamda tarihi binaya eklemlenen bina özelliğindeki ve birbirleriyle ilişkili olan yeni ekler seçilen örnekler üzerinden analiz edilmiştir.

Seçilen örnekler bina ölçeğinde olan örneklem grubu olarak şu şekilde sıralanmaktadır:

- Elbphilharmonie Kültür Merkezi/ Herzog & de Meuron
- San Marcos Kültür Merkezi/ Ignacio Mendaro Corsini

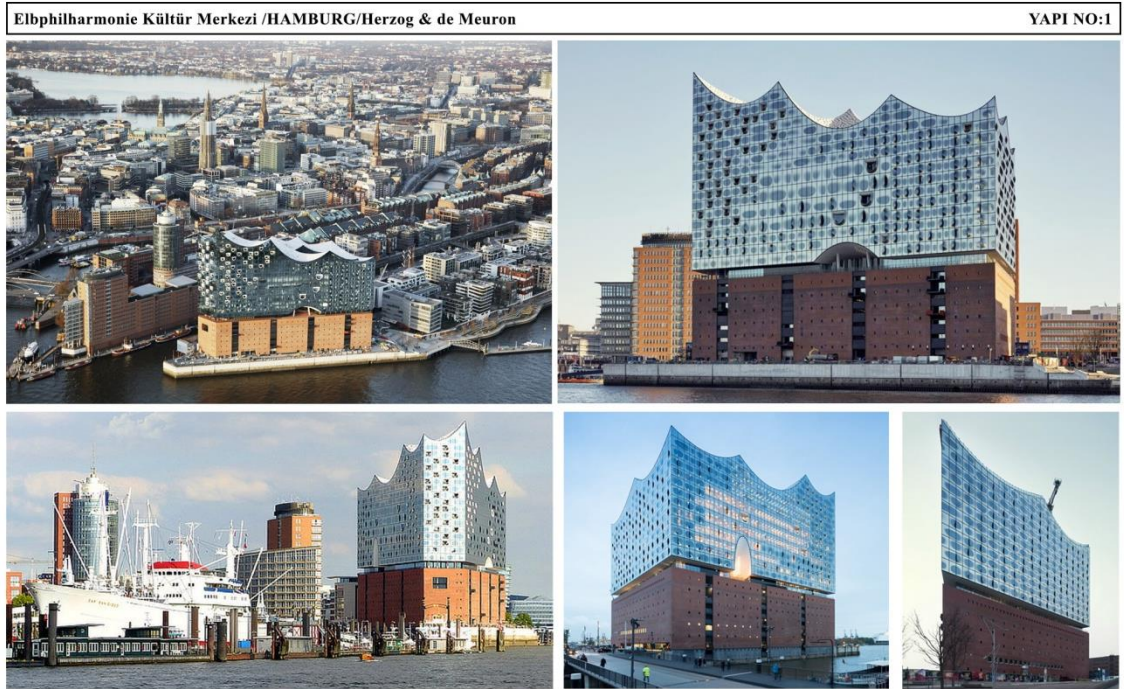
- Briggittines Chapel Sanat Merkezi/ Andrea Bruno ve SUM Projects
- Tornhuset Üniversitesi/ Terroir ve Kim Utzon Mimarlık
- St. Margaret Kilisesi/ Atelier Wagner
- Nelson Atkins Sanat Müzesi/ Steven Holl

Bu yapıların ilk olarak tanıtımı yapılmış daha sonra tablodaki çıkarımlara göre açıklanmıştır. Yapılar, alt başlıklarda açıklanarak analiz edilmiştir.

4.2.1. Elbphilharmonie Kültür Merkezi / Herzog & de Meuron

Elbphilharmonie, yüzyıllarca Almanya’da, Hamburg’un limanı olarak çalışan Sandtorhafen bölgesinde bulunmaktadır. Depo olarak kullanılan tarihi bina Kaispeicher 1875 yılında inşa edilmiştir. Bu yapı İkinci Dünya Savaşında yıkılmış ve tekrar inşa edilmiştir. Yeni ek yapı 108 metre yüksekliğinde, inişli çıkışlı biten bir kütleyle sahiptir. Eski tarihi yapı dikdörtgen hacme sahip yığma bina olarak tasarlanmıştır. Yeni ek yapı bu yapının üstüne konumlanmış, cam ve çelik malzeme kullanılmış hafif bir küttedir. 2016 yılında tamamlanan ek yapının ardından, yapı kültür merkezi olarak yeniden işlevlendirilmiştir (URL-9).

Tablo 4.4. Elbphilharmonie Kültür Merkezi



- **Yapının Analizi;**

Yapı analizi için Mimari Karakter Analizi, Kavramsal Analiz ve Grafik Analizi yapılmıştır. Her analiz açıklanmış ve tablo gösterimi yapılmıştır (Tablo 4.5).

Mimari Karakter Analizi;

- Kentsel Ölçekte Analiz:

Konum; Elbphilharmonie, Almanya Hamburg'da limana bitişik olarak konumlanmaktadır. Konum olarak bir tarafında su ögesi mevcutken, diğer tarafta yapılar yer almaktadır.

Ana Cadde Algısı; Tarihi yapının kütle algısı, ek yapıyla değişmiş, yüksekliği artmıştır. Ana cadde üzerinden binanın ağırlığı hissedilmektedir. Tarihi yapı ve yeni ek yapının cephe malzemelerinden ötürü, tasarımlar arasında zaman farkı hissedilmektedir.

- Yakın Çevre Analizi:

Yapı Sınırı; Yapı sınırına göre yerleşen tarihi bina ve tarihi yapının aynı sınırları doğrultusunda ve aynı plan sınırında yerleştirilen ek binanın yapı sınırları değişmemiştir. Yapı sınırına göre binanın üç cephesi de su ögesiyle ilişkili, tek cephesi binanın kara bağlantısını sağlamaktadır.

Siluet; Tarihi bina ve yeni ek bütünü, siluet görünüşü incelendiğinde diğer binalara hakim olduğu, diğer yapılar arasında fark edildiği ve yeni ek yapının tasarımından ötürü bina odak yaratmaktadır. Genel olarak kırmızı tuğla malzemesi ve rengi yaygınken yeni ek binanın tasarımında yansıtıcı cam malzemesinin kullanılması, binayı farklı kılmaktadır.

- Bina Ölçeğinde Analiz:

Kütle İlişkisi; Yeni ek, tarihi binanın üzerine düşey olarak eklenmiştir. Ayrıca ek ile tarihi yapı arasında boşluk yoktur, bitişiktir. Bu nedenle kütle ilişkisi olarak Düşey-Bitişik tipolojisi seçilmiştir. Ayrıca seçilen kütle biçim olarak farklılaşmış, biçimin uç noktası hareketlendirilerek, soyut olarak liman kentine atıf yapmaktadır.

Cephe; Tarihi yapının cephe malzemesi, kırmızı tuğla malzeme iken, yeni ek'in cephesi parlak cam malzemeyle kaplanmıştır. Ayrıca tarihi binanın cephe düzeni dikey çizgilerle ve küçük kare pencerelerle sağlanırken, yeni ekin yatay çizgileri ve oval pencereleri farklılık yaratmaktadır.

Kavramsal Analiz;

o Tasarım Kavramları:

1-Oran; Yeni ek yapı, kütleli oran olarak, tarihi yapıyla farklı ve hacmi fazladır.

2-Renk; Tarihi yapı ve Yeni ek yapının renkleri birbirinden farklıdır.

3-Doku; Doku kavramı, tasarım kavramları bölümünde açıklandığı gibi farklı şekillerde algılanır. Bu örnekte malzeme farklılığından dolayı doğal bir doku farklılığı vardır, aynı zamanda görsel olarak tarihi binanın çizgileri dikey ve yeni ek yapının çizgileri yatay olduğu için görsel olarak hissedilen doku da farklıdır.

4-Biçim; Yeni ek bina tarihi binayla aynı plan sınıрыyla devam etse de tepe noktasında biçim farklılaşır.

5-Ritm; Ritim kavramı tarihi binada çok hissedilmezken yeni ek binada pencere boşluklarının doluluk boşluk oranıyla bir ritim duygusu oluşturulur. Ayrıca biçim olarak yeni ek binanın soyut olarak dalga şekline benzetilen kısmı da yapıda ritm oluşturur.

6-Kontrast; Ek yapı, renk, biçim, doku ve oran olarak tarihi binadan farklıdır.

7-Hareket; Tarihi bina hareketsiz sabit bir kütle olarak algılanırken, Yeni ek yapı hareketli bir kütle olarak meydana gelmiştir.

8-Koram; Yeni ek bina kütleli olarak binanın başlangıç uç yerinden arkaya doğru azalarak üçgen bir kütle oluşturur. Bu kütle yeni ek yapıya koram sağlar. Ancak tarihi yapı koram içermez ve tek düzedir. Bu yüzden Koram ilkesi de her ikisi için farklıdır.

9-Egemenlik; Egemenlik ilkesi için yapının bütünü incelenir ve Tarihi çevrede eski yapıya göre egemenlik algısı değişmiştir. Sonuç olarak egemenlik eskiye göre farklıdır.

10-Denge; Eski yapı simetrik çizgiler içerirken, yeni ek yapı simetrik olmayan bir kütle içerir. Dolayısıyla farklıdır.

11-Birlik; Birlik ilkesi, benzer olmayan yapıların bir araya gelmesiyle oluşan bütünlüktür. Bu yapı farklılıklarıyla bir araya gelip dengeli bir bütün oluşturmuştur. Eski yapı da kendi içerisinde bir birlik oluşturmuştur. Dolayısıyla Birlik kavramı yeni ek yapı geldikten sonra değişmemiştir ve aynıdır.

12-Şekil-zemin; Şekil-zemin algısına göre yeni ek yapı yeni hacmiyle mevcut zeminde farklılık yaratmıştır.

13-Yakınlık; Farklı mimari öğelere sahip olsalar da hem detaylarının yakınlığı hem de kütlelerin yakınlığından dolayı yapı bütünü bir grup oluşturmuş, bir aradılığı algılatmıştır.

14-Benzerlik; Benzerlik algısı, renk, doku, biçim gibi farklılıklarla değişmiştir.

15-Kapalılık; Boşluklarıyla bir bütün olarak algıladığımız tarihi bina ve yeni ekten sonra oluşan kapalılık algısı değişmiştir, yapı bir bütün olarak algılanmaktadır. Dolayısıyla kapalılık farklıdır.

16-Süreklilik; Her iki yapıda; eski ve yenide; boşluklar olması ya da her iki kütle arası ayrık olsa da bir bütün olarak gözüktüğü için süreklilik kavramı aynıdır.

17-Okunabilirlik; Okunabilirlik için kent ölçeğinde bakıldığında yeni ekten önce ve sonra düşünülürse, yeni ekin eklenmesiyle okunabilirlik artmıştır. Dolayısıyla okunabilirlik farklıdır.

18-Tekillik; Eski yapı, yapı hacminin ayrık değil tüm ve tek olmasıyla ve yeni ek yapının bu tekliği devam ettirmesinden dolayı bu yapının tekilliği korunmuştur ve aynıdır.

19-Tipomorfoloji; Yeni ek yapının tipomorfolojik özelliği eski yapıdan ve çevreden bağımsızdır ve farklıdır.

20-Bütünlük; Bütünlük kütleli farklılıktan ve hacim farkından dolayı farklıdır.

21-Şeffaflık; Tarihi yapı şeffaf olmayıp içini göstermeyen bir kütleyle, yeni yapı cam malzemeye şeffaflığı sağlar. Dolayısıyla şeffaflık farklıdır.

22-Sadelik; Sadelik tek ögenin tek hacimde bulunması demek olduğu için her iki yapıda kendi hacimlerinde tek ögenin bulunmadığı için sadelik kavramı farklıdır.

23-Bağlamsallık; Bağlamsallık farklıdır.

24-Çok Katmanlılık; Çok katmanlılık farklı zamanlarda eklenen yapıların varlığı olduğu için, Tarihi binanın tekrar yapılması ve yeni ek bina farklı zamanda eklendiği için katmanlaşma yaşanmıştır. Her iki yapının eskinin ve yeninin katmanlaşma ilişkisi farklıdır.

25-İkoniklik; Tarihi binaya yeni ek yapı eklendikten sonra yapı bütünüünün simgeselliği artmıştır ve kentin her noktasında hakim olmuştur. Eskiye göre değiştiği için farklıdır.

○ Değer Kavramları

26-Mimari Stil; Mimari stilleri farklıdır.

27-Konstrüksiyon/Malzeme; Kullanılan malzemeler ve yapı sistemleri farklıdır.

28-Mimar; Mimarları farklıdır.

29-Tarihsel Bağlantıyla İlişki; eski yapı ve yeni yapının tarihsel bağlantısı değişmiştir.

30-Tarihsel Dokuyla İlişki; Eski yapı kırmızı tuğla malzemeye tarihi dokuya uyum sağlarken yeni yapı biçimiyle, malzemesiyle dokudan farklılaşır.

31-Tarihsel Katmanlaşma İlişkisi; farklıdır.

32-*Kimlik/ Karakter*; Yeni bina ve eski bina farklı karakterlere sahiptir.

33-*Konum/ Bina Hattı*; Aynıdır. Yeni bina yapı sınırını değiştirmemiştir.

34-*Siluet*; farklıdır.

35-*Yükseklik*; farklıdır.

36-*Odak Olma*; farklıdır.

37-*Soyut Anlam*: Tarihi bina o yerin dokusunu, ruhunu taşıırken, yeni bina zamanın, çağın ruhunu taşımaktadır. Dolayısıyla farklıdır.

38-*İşlev*; Depo işlevi Kültür merkezi işlevine çevrilmiştir.


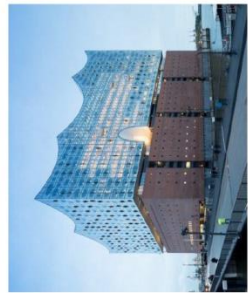


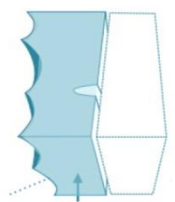

39-*Ekonomik Önem*; Kültür merkezi işlevi ekonomik olarak farklılaşma sağlamıştır. ekonomiyi arttırmıştır.

40-*Eğitsel Önem*; Kültür merkezi işleviyle içerisinde eğitici ve öğretici birimler bulundurması, yapıya eğitsel bir önem katmıştır.

Grafik Analizi;

Kavramsal analiz sonucunda aynı özellikler 5, farklı özellikler 35 olarak analiz edilmiştir. Bu skala değeri oluşturulan grafik üzerine işlenmiştir.

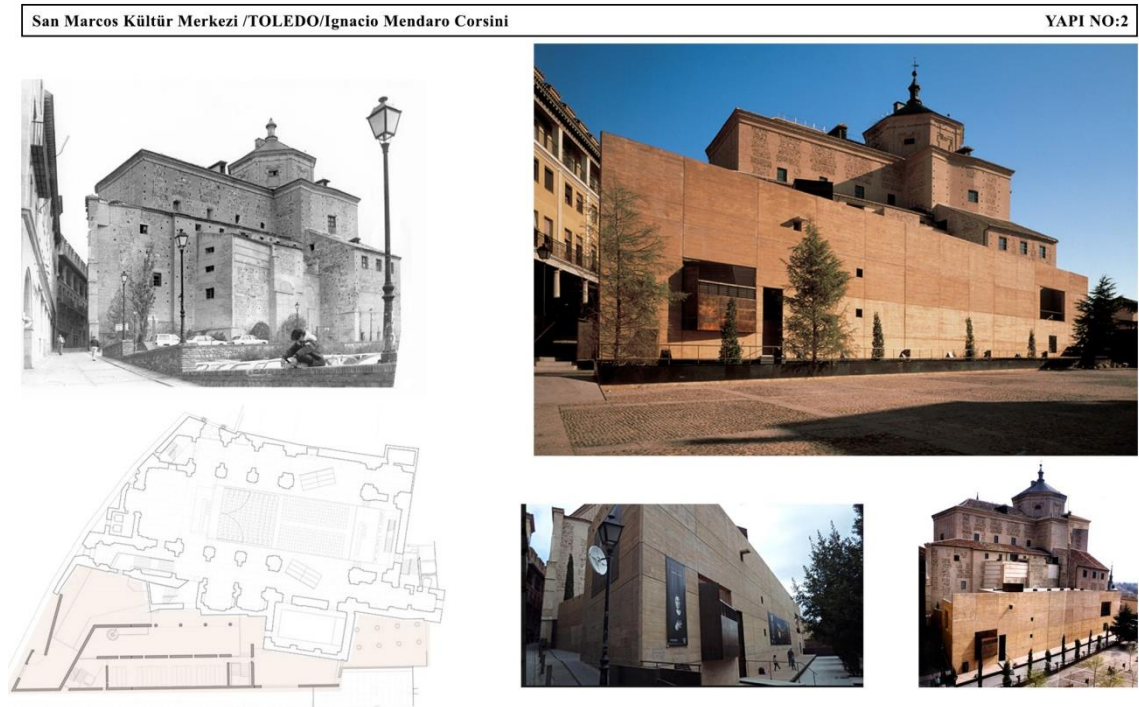
Tablo 4.5. Elbphilharmonie Kültür Merkezi Analiz Tablosu

YAPININ ADI: ELBPİHLHARMONIE KÜLTÜR MERKEZİ		YAPI NO: 1			
YILI: 2016		KAVRAMSAL ANALİZ			
YERİ: HAMBURG/ALMANYA		MİMAR: HERZOG & DE MEURON	AYNI		
		İŞLEV: KÜLTÜR MERKEZİ	FARKLI		
KENTSEL ÖLÇEKTE ANALİZ	KONUM		ORAN	AYNI	FARKLI
	ANA CADDE ALGISI		RENK		
YAKIN ÇEVRE ANALİZİ	YAPI SINIRI		BIÇİM		
	SİLÜET		DOKU		
MİMARİ KARAKTER ANALİZİ	KÜTLE İLİŞKİSİ		KONTRAST		
	CEPHE		HAREKET		
MİMARİ STİL	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	TEMELTASARIM		
			İKTELERİ		
			SPESİFİK TASARIM KAVRAMLARI		
			OKUNABİLİRLİK		
			TEKİLLİK		
			TİPOMORFOLOJİ		
			BÜTÜNLÜK		
			ŞEFFAFLIK/SAYDAM		
			SADELİK/BASITLIK		
			BAĞLAMSALLIK		
			ÇOK KATMANLILIK		
			İKONİKLIK / SİMGESEL		
DEĞER BAĞLAM DEĞERİ	KÜLTÜREL DEĞER	DEĞER KAVRAMLARI	DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
			BENZERLİK		
			KAPALILIK		
			SÜREKLİLİK		
			OKUNABİLİRLİK		
			TEKİLLİK		
			TİPOMORFOLOJİ		
			BÜTÜNLÜK		
			ŞEFFAFLIK/SAYDAM		
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	RENK		
			DOKU		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					
TEKİLLİK					
TİPOMORFOLOJİ					
BÜTÜNLÜK					
ŞEFFAFLIK/SAYDAM					
SADELİK/BASITLIK					
BAĞLAMSALLIK					
ÇOK KATMANLILIK					
İKONİKLIK / SİMGESEL					
GÖNCEL ANLAMSAL DEĞER	MİMARİ KRİTERLER	DEĞER KAVRAMLARI	ORAN		
			RENK		
			BIÇİM		
			RİTM		
			KONTRAST		
			HAREKET		
			KORAM		
			EGEMENLİK		
			DENGE		
			BİRLİK		
			ŞEKİL-ZEMİN		
			YAKINLIK		
BENZERLİK					
KAPALILIK					
SÜREKLİLİK					
OKUNABİLİRLİK					

4.2.2. San Marcos Kültür Merkezi/Ignacio M. Corsini

Toledo' nun tarihi semtinde eski San Marco kilisesi, uzun yıllar kullanılmamıştır. Ulusal bir mimari fikir yarışmasının ardından, kilisenin kendisi bir kültür merkezine dönüştürüldü. Manastır 1220'de kuruldu, daha sonra yıkıldı ve ardından 16. yüzyılın ortalarında yeniden inşa edildi. 'Trinitarian' düzenine ait olan, 17. ve 18. yüzyıllardan kalma ve zamanının tipik bir dini yapısı olan, erken Barok İspanyol mimarisinin bir örneğidir. Yeni işlevinde, kilisenin nefli bölümü oditoryum ve sergiler için kullanılmaktadır. Yeni eklenen kapalı beton cephe, bu geleneksel şehirde bir farklılık yaratır ancak kentsel dokuya uyan sıcak toprak rengiyle tarihi dokuya uyum sağlamaktadır. Bunun anlamı malzemeyle eski yeni farkı ayırt edilmemektedir (Schittich, 2003).

Tablo 4.6. San Marcos Kültür Merkezi



Yapının Analizi;

Yapı analizi için Mimari Karakter Analizi, Kavramsal Analiz ve Grafik Analizi yapılmıştır. Her analiz açıklanmış ve tablo gösterimi yapılmıştır.

Mimari Karakter Analizi;

○ Kentsel Ölçekte Analiz:

Konum; Yapı, İspanya'da Toledo şehrinde yer alır ve tarihi dokuyla iç içedir.

Ana Cadde Algısı; Eski kilise yapısı ve yeni eklenen kütle malzeme ve renk farkıyla birbirinden ayırt edilmemektedir.

○ Yakın Çevre Analizi:

Yapı Sınırı; Yapı sınırı kilisenin ön tarafına doğru genişlemiştir.

Siluet; Yapının ek yapıldıktan sonra silüetinde büyük bir fark yoktur.

○ Bina Ölçeğinde Analiz:

Kütle İlişkisi; Yeni ek bina, eski yapıya bitişik olarak yatayda konumlandırılmıştır.

Cephe; Yeni ek binanın cephe etkisi renk, malzeme farkıyla ayırt edilememektedir.

Ritm etkisi doluluk boşluk oranıyla ve detaysız olmasıyla fark edilir.

Kavramsal Analiz;

○ Tasarım Kavramları:

1-Oran; Yeni ek, eski yapıyla arasında oran farkı vardır.

2-Renk; İki yapının renkleri aynıdır.

3-Doku; Eski ve yeni malzeme aynıdır. Doku farkı yoktur.

4-Biçim; Biçimleri farklıdır.

5-Ritm; Eski yapıdaki doluluk boşluk oranıyla ritim duygusu hissedilirken, Yeni yapıda farklı olarak ritim duygusu hissedilmez.

6-Kontrast; Yapı bütününde zıtlık fark edilmemektedir.

7-Hareket; Tarihi kilise yapısı üslup farkından dolayı hareketli bir kütleyle sahipken, yeni yapılan ek yapı düz ve statiktir.

8-Koram; Tarihi yapıda kademelenme yapılarak kütle oluşumu gözlenirken yeni yapıda kademelenme bulunmamaktadır.

9-Egemenlik; Yapı bütününde egemenlik değişmemiştir.

10-Denge; Eski yapıdaki simetrik his bozulmuş, yeni yapı bu yapı simetriyi değiştirmiştir.

11-Birlik; Getirilen yeni ek birlik etkisini bozmamıştır.

12-Şekil-zemin; Şekil-zemin algısı değişmemiştir.

13-Yakınlık; Eski ve yeni yapı yakınlık algısını hissettirir.

14-Benzerlik; Malzeme ve renklerin aynı olması benzerlik etkisi yaratmaktadır.

15-Kapalılık; Yapının kapalılık algısı değişmemiştir.

16-Süreklilik; Yapı sürekli olarak algılanır, göz iki yapıyı birbirinden ayıramaz.

17-Okunabilirlik; Okunabilirlik tarihi çevre içerisinde yeni ekin getirilmesiyle farklılık yaratarak artmıştır.

18-Tekillik; Binanın bütünlüğünün sağlanmasıyla tekillik aynı kalmıştır.

19-Tipomorfoloji; Yeni ek, tipomorfolojiyi değiştirmemiştir.

20-Bütünlük; Bütünlük devam etmiştir.

21-Şeffaflık; Eski binanın dıştan okunan hacimsel kütlesi yeni binayla sağlanamamıştır.

22-Sadelik; Eski bina detaylı barok süslemelere sahipken, yeni bina yalın ve sade oluşturulmuştur.

23-Bağlamsallık; Bağlamsal dil aynıdır.

24-Çok Katmanlılık; Zaman farkı, çok katmanlılığı sağlar ve katmanlaşma farklılaşır.

25-İkoniklik; Tarihi yapının simgeselliği yeni ek yapıyla değişmemiş aynı kalmıştır.

○ Değer Kavramları

26-Mimari Stil; Eski yapı Barok dönemini, yeni yapı modern dönemi yansıtır. Farklıdır.

27-Konstrüksiyon/Malzeme; Binanın yapımı ve yapı malzemesi modern bir malzemedir ve eski yapıdan farklıdır.

28-Mimar; farklıdır.

29-Tarihsel Bağlantıyla İlişki; Yeni ek, çeşitli tarihsel olaylara ev sahibi yapan kilise yapısı gibi bir tarihsel bağlantıya sahip değildir.

30-Tarihsel Dokuyla İlişki; Yapı tarihi dokuyla ilişkisini korumuştur.

31-Tarihsel Katmanlaşma İlişkisi; Yapı yeni bir katmana sahip olduğu için tarihsel katmanlaşma farklıdır.

32-Kimlik/ Karakter; Tarihi kilise yapısı, dini bir yapı ve eski barok kimliğini sergilerken, yeni ek bina modern kimliğini taşır. Bu yüzden farklı olarak değerlendirilir.

33-Konum/ Bina Hattı; Hacim yatay olarak eklendiği için bina hattı farklılaşmıştır.

34-Siluet; Siluet değişmemiştir.

35-*Yükseklik*; Aynıdır.

36-*Odak Olma*; Aynıdır.

37-*Soyut anlam*; Binanın ruhu ve anlamı, işlev değişikliği ile farklılaşmıştır.

38- *İşlev*; Dini yapıdan kültür merkezine dönüştürülmüştür.

39-*Ekonomik Önem*; Yıllarca kullanılmayan binaya yeni işlev verilerek ekonomik anlamda değer kazanmıştır.

40- *Eğitsel Önem*; Oditoryum ve sergiler gibi mekanlar eklenen kültür merkezi işlevi, eğitsel önemi arttırmıştır.

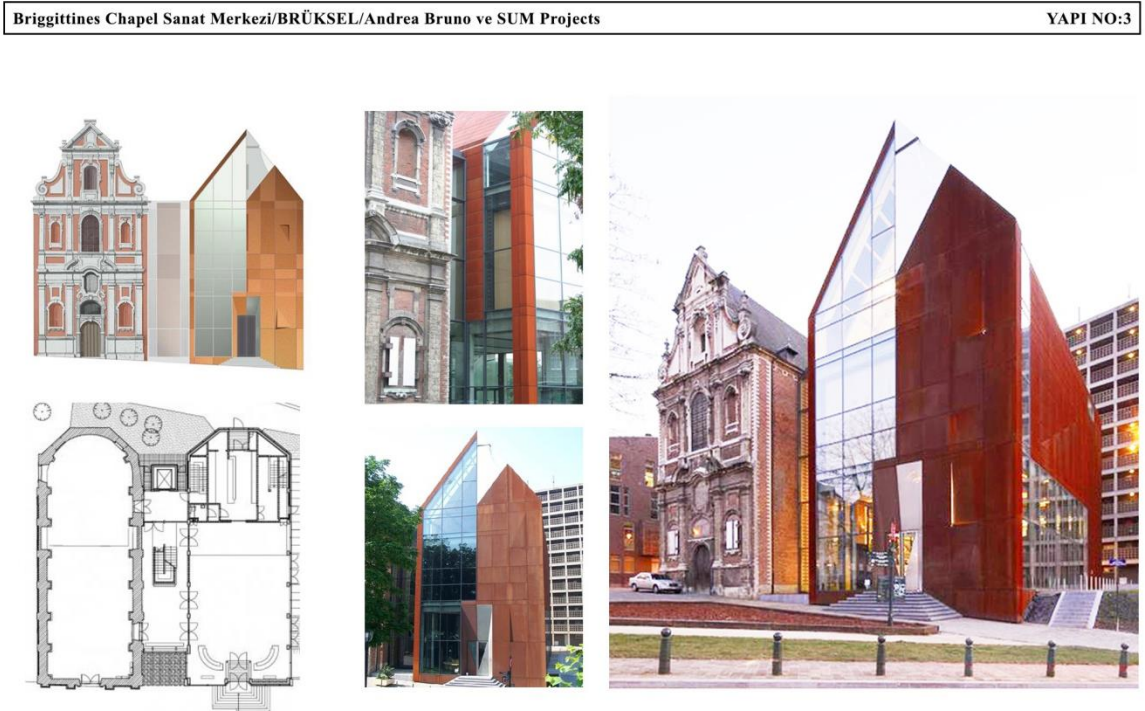
Grafik Analizi:

Kavramsal analiz sonucunda aynı özellik 19 iken farklı özellikler 21 olarak belirlenmiştir. Bu skala değeri oluşturulan grafik üzerine işlenmiştir.

4.2.3. Briggittines Chapel Sanat Merkezi/ Andrea Bruno ve SUM Projects

Yapı 1663 yılında şapel olarak mimar Léon Van Heil tarafından “Italo-Flemish” Rönesans stili ile Belçika’nın Brüksel şehrinde tasarlanmıştır. Daha sonra bölgede dini anıt yapıları yasaklandığı için farklı işlevlerde kullanılmıştır. 1783 yılında okul olarak, 1789 yılında manastır kitapları için depo olarak, 1796 yılında askeri eczane, 1850 yılında balo salonu olarak kullanılmıştır. 1975 yılında performans sanatları için kullanılmaya başlamış ve 1999 yılında Brüksel şehrinin resmi olarak Çağdaş Sanatlar Merkezi olmuştur. Yapıya mekan ihtiyacı dolayısıyla ek yapı yapılmasına karar verilmiş ve mimari yarışma açılmıştır. İtalyan mimar Andrea Bruno yarışmayı kazanmıştır ve SUM Project ile birlikte projeyi tamamlamıştır. 2007 yılında açılan yapıda mimar aynı hacim ve boyutta bir kütle tasarlamış ancak malzeme, doku ve renk olarak farklı detaylar kullanmıştır (URL-10).

Tablo 4.8. Briggittines Chapel Sanat Merkezi



- **Yapının Analizi;**

Mimari Karakter Analizi;

- Kentsel Ölçekte Analiz:

Konum; Belçika'da Brüksel şehrinde tren yolunun yanında yer alır.

Ana Cadde Algısı; Bina, eski yapıyla benzer hacim ve biçim de tasarlanmıştır ancak malzeme ve stili farklıdır.

- Yakın Çevre Analizi:

Yapı Sınırı; Yapı sınırı eski yapının yanında yer alır ancak aynı yapı sınırı bitişiğine kopyalanarak yapı sınırı genişletilmiş olur.

Siluet; Yapının silüetinde, doluluk boşluk oranların farklılaşması, modern mimarinin izlerini ve eski binanın eski üslup detayları okunabilmektedir.

- Bina Ölçeğinde Analiz:

Kütle İlişkisi; Yeni ek yapı eski yapının yanında bitişiğinde yer alır. Bu yüzden kütle birleşimine yatay-bitişik denilebilir. Ayrıca kütle olarak aynı hacim ve biçimde oluşturulmuştur.

Cephe; Yeni yapının cephe detayı çelik ve cam malzemedен oluşmaktadır ve modern mimariyi yansıtan çizgileriyle tarihi bina ile arasındaki ilişki okunabilmektedir.

Kavramsal Analiz;

- Tasarım Kavramları:

1-Oran; Yeni ek yapı, eski yapının oranlarından tasarlanmıştır ve aynıdır.

2-Renk; Yeni ek yapı farklı renktedir.

3-Doku; Yeni ek yapı doğal ve yapay olarak farklı dokudadır.

4-Biçim; Biçim olarak yeni ek yapı eski yapıyla aynı biçimlere sahiptir.

5-Ritm; Tarihi çevrede benzer biçimlerle meydana gelen ek yapı, aynı ritm duygusunu oluşturur.

6-Kontrast; Renk, malzeme ve doku öğeleriyle zıtlık sağlanmıştır. Bu da eski yapının yeni ek yapıyla arasında kontrast farklılığı sağlar.

7-Hareket; Yapıların kütle hareketi benzer ve aynıdır.

8-Koram; Koram ilkesi her iki binada da uygulanmıştır. Tarihi yapıda pencere oranıyla koram sağlanırken, yeni ek yapıda cephe üzerinde bir koram etkisi tasarlanmıştır. Bu nedenle koram kullanımları farklılaşmıştır.

9-Egemenlik; Yapının egemenliği bölgede aynı kalmıştır.

10-Denge; Simetri sağlandığı için denge sağlanmıştır.

11-Birlik; Yapı bütünlüğe ulaştığı için ve bir arada tek bir yapı bütünü olarak algılandığı için birlik sağlanmıştır.

12-Şekil-zemin; Hacim artışından dolayı şekil değişmiş ve farklılaşmıştır.

13-Yakınlık; Binalar bitişik olarak tasarlanmış ve böylece yakınlık ilkesine göre birbirlerine yakın görülmektedir.

14-Benzerlik; Yapılar, hacim ve biçim olarak birbirine benzerlerdir.

15-Kapalılık; Yeni eklenen yapı, yapının kapalılık algısını değiştirmemiştir. Binalar bütün algılanmaktadır.

16-Süreklilik; Aynı yönde konumlandırılan hacimlerin arasında boşluk bulunsa da bütün algılanır. Dolayısıyla kütleli olarak süreklilik sağlanmış olur. Ayrıca pencere hareketleriyle eski yapı ve yeni yapı kendi içlerinde süreklilik sağlamışlardır dolayısıyla süreklilik aynı kalmıştır.

17-Okunabilirlik; Yeni yapı eski yapıyla aynı olarak zihinde aynı biçimi oluşturur. Dolayısıyla yapının imgesi değişmemiştir.

18-Tekillik; Tarihi yapı artık tek bir elementten oluşan tek bir yapı değil farklı elementlerden oluşan iki kütle, iki parça şekline dönüşmüştür. Dolayısıyla tekillik algısı sona ermiştir.

19-Tipomorfoloji; Kütle tipolojisi olarak aynı biçim devam ettiği için tipomorfoloji değişmemiştir.

20-Bütünlük; Bütünlük hacim ve biçimin benzer olmasından dolayı sağlanmıştır.

21-Şeffaflık; Tarihi yapı şeffaf olmayıp içeri göstermeyen bir kütleken, yeni yapı cam malzemeye şeffaflığı sağlar. Dolayısıyla şeffaflık farklıdır.

22-Sadelik; Tarihi bina üzerinde detayların çeşitliliği sadeliği bozar. Yeni ek bina da ise sadelik ve basitlik okunmaktadır. Dolayısıyla sadelik farklıdır.

23-Bağlamsallık; Bağlamsal dil aynıdır.

24-Çok Katmanlılık; Zaman farkı, çok katmanlılığı sağlar ve katmanlaşma farklılaşır.

25-İkoniklik; Tarihi yapının simgeselliği yeni ek yapıyla değişmemiş aynı kalmıştır.

o Değer Kavramları

26-*Mimari Stil; Eski yapı*, Belçika Rönesans stilini yansıtırken, yeni ek yapı modern mimari stilini yansıtır.

27-*Konstrüksiyon/Malzeme*; Eski yapı taş ve tuğla malzemeyle meydana gelirken, yeni ek yapı cam ve çelikten meydana gelmiştir.

28-*Mimar; farklıdır*.

29-*Tarihsel Bağlantıyla İlişki*; Eski bina birçok işleve ev sahipliği yapmış ve dini bina olarak tasarlanmış yapısını çok farklı boyutlara getirmiştir. Bu yüzden tarihsel bağlantı değişmiştir.

30-*Tarihsel Dokuyla İlişki*; Anlattıkları dil ve stil itibariyle Tarihi çevreyle bağlantısı farklıdır.

31-*Tarihsel Katmanlaşma İlişkisi*; Yapı yeni bir katmana sahip olduğu için tarihsel katmanlaşma farklıdır.

32-*Kimlik/ Karakter*; Yapının kimliği, tarihle günceli birleştirdiğini göstermektedir ve üslup karakter yapısı değiştirmiştir.

33-*Konum/ Bina Hattı*; Yapı sınırı artmıştır.

34-*Siluet*; Benzer biçim olsa bile hacim artışından dolayı siluet değişmiştir.

35-*Yükseklik*; Yeni ek yapının yüksekliği eski yapıyla aynıdır.

36-*Odak Olma*; Yeni yapıyla oranı aynı olduğu için ve aynı işlevde kaldığı için, odak olarak aynı kalmıştır.

37-*Soyut Anlam*; Tarihi yapı modern mimariyle harmanlanan yeni ek binayla bitleştirildiği için tarihle güncelin birleştiği anlamı çıkarılmaktadır. Böylece yapı bütünün ruh ve anlamı değişmektedir.

38-*İşlev*; Ek yapılmadan önceki işlev ile ek yapıldıktan sonraki işlev değişmemiştir.



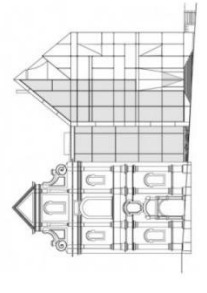

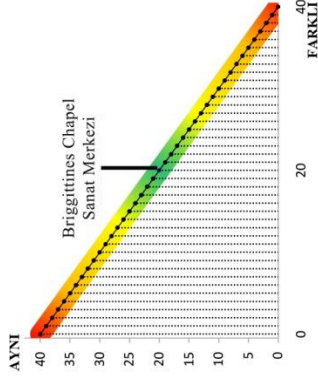
39-*Ekonomik Önem*; Yeni ek yapıya konaklama gibi mekanlar eklenerek ekonomik olarak katkı sağlanmıştır.

40-*Eğitsel Önem*; İşlev değişmediği için eğitsel önemi değişmemiştir.

Grafik Analizi:

Kavramsal analiz sonucunda aynı özellik 20 iken farklı özellikler 20 olarak belirlenmiştir. Bu skala değeri oluşturulan grafik üzerine işlenmiştir.

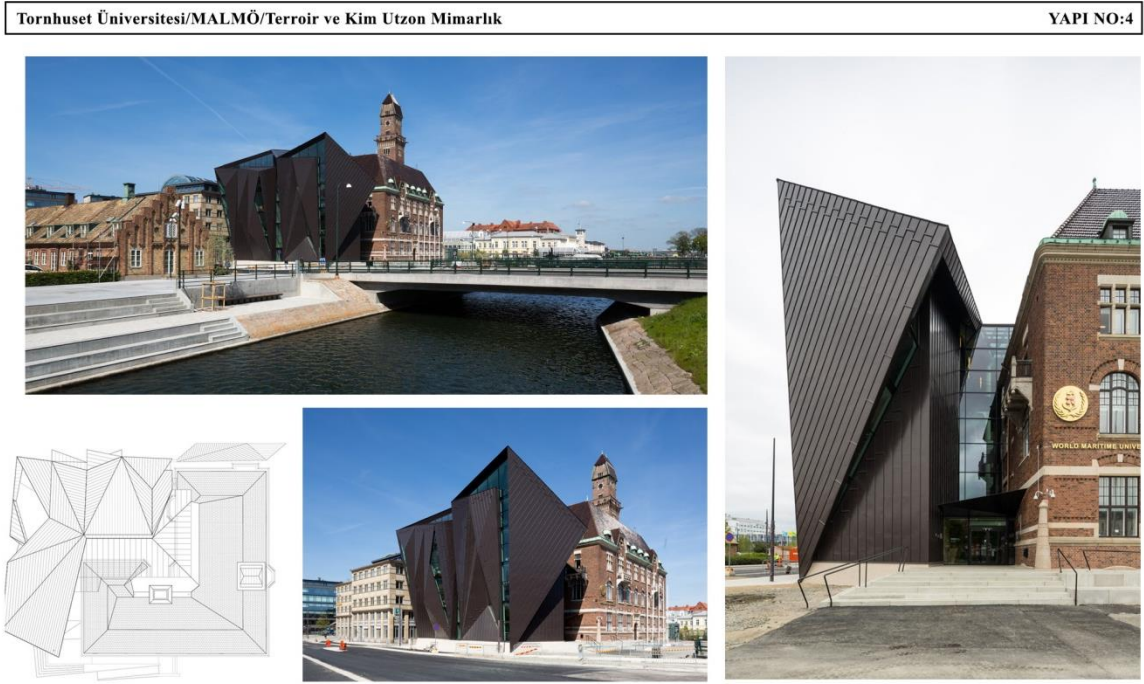
Tablo 4.9. Briggittines Chapel Sanat Merkezi Analiz Tablosu

YAPININ ADI: BRIGGITINES CHAPEL		YAPI NO: 3			
YILI: 2007		KAVRAMSAL ANALİZ			
YERİ: BRUKSEL/BELÇİKA		MİMAR: ANDREA BRUNO VE SUM PROJECTS			
KONUM		İŞLEV: SANAT MERKEZİ			
KENTSEL ÖLÇEKTE ANALİZ		ANA CADDE ALGISI		AYNI	FARKLI
					
YAKIN ÇEVRE ANALİZİ	YAPI SINIRI	SİLÜET		AYNI	FARKLI
					
BİNA ÖLÇEĞİNDE ANALİZ	KÜTLE İLİŞKİSİ	CEPHE		AYNI	FARKLI
					
TARİHİ YAPI		YENİ EK YAPI			
TARİHİ YAPIYA UYGUN EK TASARIMI		TARİHİ YAPIYA UYGUN OLMAYAN EK TASARIMI			
GRAFİK ANALİZİ					
MİMARİ KARAKTER ANALİZİ		DEĞER KAVRAMLARI			
TASARIM KAVRAMLARI		DEĞER KAVRAMLARI			
TEMELTASARIM KAVRAMLARI		DEĞER KAVRAMLARI			
GESTALT İLKELERİ		DEĞER KAVRAMLARI			
SPESİFİK TASARIM KAVRAMLARI		DEĞER KAVRAMLARI			
ORAN		DEĞER KAVRAMLARI			
RENK		DEĞER KAVRAMLARI			
DOKU		DEĞER KAVRAMLARI			
BİÇİM		DEĞER KAVRAMLARI			
RİTM		DEĞER KAVRAMLARI			
KONTRAST		DEĞER KAVRAMLARI			
HAREKET		DEĞER KAVRAMLARI			
KORAM		DEĞER KAVRAMLARI			
EGEMENLİK		DEĞER KAVRAMLARI			
DENGE		DEĞER KAVRAMLARI			
BİRLİK		DEĞER KAVRAMLARI			
ŞEKİL-ZEMİN		DEĞER KAVRAMLARI			
YAKINLIK		DEĞER KAVRAMLARI			
BENZERLİK		DEĞER KAVRAMLARI			
KAPALILIK		DEĞER KAVRAMLARI			
SÜREKLİLİK		DEĞER KAVRAMLARI			
OKUNABİLİRLİK		DEĞER KAVRAMLARI			
TEKİLLİK		DEĞER KAVRAMLARI			
TİPOMORFOLOJİ		DEĞER KAVRAMLARI			
BÜTÜNLÜK		DEĞER KAVRAMLARI			
ŞEFFAFLIK/SAYDAM		DEĞER KAVRAMLARI			
SADELİK/BASİTLİK		DEĞER KAVRAMLARI			
BAĞLAMSALLIK		DEĞER KAVRAMLARI			
ÇOK KATMANLILIK		DEĞER KAVRAMLARI			
İKONİKLIK / SİMGESEL		DEĞER KAVRAMLARI			
MİMARİ STİL		DEĞER KAVRAMLARI			
KONSTRÜKSİYON / MALZEME		DEĞER KAVRAMLARI			
MİMAR		DEĞER KAVRAMLARI			
TARİHSEL BAĞLANTIYLA İLİŞKİ		DEĞER KAVRAMLARI			
TARİHSEL KATMANLAŞMA İLİŞKİSİ		DEĞER KAVRAMLARI			
TARİHSEL DOKUYLA İLİŞKİ		DEĞER KAVRAMLARI			
KİMLİK / KARAKTER		DEĞER KAVRAMLARI			
KONUM/BİNA HATTI		DEĞER KAVRAMLARI			
SİLÜET		DEĞER KAVRAMLARI			
ODAK OLMA		DEĞER KAVRAMLARI			
YÜKSEKLİK		DEĞER KAVRAMLARI			
SOYUT ANLAMI (RUH VE ANLAM)		DEĞER KAVRAMLARI			
İŞLEV		DEĞER KAVRAMLARI			
EKONOMİK ÖNEMİ		DEĞER KAVRAMLARI			
EĞİTSEL ÖNEMİ		DEĞER KAVRAMLARI			
MİMARİ KRİTERLER		DEĞER KAVRAMLARI			
KÜLTÜREL DEĞER		DEĞER KAVRAMLARI			
BAĞLAM DEĞERİ		DEĞER KAVRAMLARI			
ANLAMSAL DEĞER		DEĞER KAVRAMLARI			
GÖNCEL DEĞER		DEĞER KAVRAMLARI			
AYNI		20		20	

4.2.4. Tornhuset Üniversitesi / Terroir ve Kim Utzon Mimarlık

İsveç'in Malmö şehrinde bulunan Dünya Denizcilik Üniversitesi'ne (World Maritime University) mimarlık yarışmasıyla yapılan yeni ek bina 2014 yılında tamamlanmıştır. Ek yapının mimarları, 1910 yılında yapılan ve Malmö liman yönetim ofisi olarak kullanılan ancak sonradan üniversiteye dönüştürülen mevcut bina "Tornhuset" den esinlenmişlerdir. Mevcut Tornhuset'in alüminyum levhayla yapılmış çatısının üçgen formlarını soyutlaştırıp, yeni ekin formuna dönüştürmüşlerdir. Mevcut binanın çatısıyla aynı renk ve malzemede olan yapı, üslup olarak dekonstrüktivist bir yaklaşımla tasarlanmıştır (URL-7).

Tablo 4.10. Tornhuset Üniversitesi



- **Yapının Analizi;**

Yapı analizi için Mimari Karakter Analizi, Kavramsal Analiz ve Grafik Analizi yapılmıştır. Her analiz açıklanmış ve tablo gösterimi yapılmıştır.

Mimari Karakter Analizi;

- Kentsel Ölçekte Analiz:

Konum; Yapı konum olarak Mölmö limanına yakın, nehir yatağının üzerinde, geleneksel İsveç mimarisinin yaygın olarak yer aldığı bir konumdur.

Ana Cadde Algısı; Ana caddeden eski yapıyla yeni yapı bir bütün olarak okunmaktadır.

- Yakın Çevre Analizi:

Yapı Sınırı; L plana sahip olan mevcut yapının simetrik olarak yine L konumunda yerleştirilen yeni ek yapıyla yapı sınırı genişlemiştir.

Siluet; Binanın silueti farklılaşmıştır.

- Bina Ölçeğinde Analiz:

Kütle İlişkisi; Yapı yatay ve ayrıık olarak yerleşse de üzerindeki cam örtüyle bütünleşmiştir.

Cephe; Tarihi yapının cephe malzemesi, kırmızı tuğla malzeme iken, yeni ek'in cephesi parlak mevcut yapının çatı malzemesiyle kaplanmıştır. Ayrıca tarihi binanın doku oluşması yatay çizgilerle sağlanırken, yeni ekin dikey çizgileri ve çarpıtılmış kütle farklılık yaratmaktadır.

Kavramsal Analiz;

- Tasarım Kavramları:

1-Oran; Kütleli oran olarak aynı olmakla birlikte cephesel oranları farklıdır.

2-Renk; Yeni ek yapının rengi, cephe malzemesiyle farklı mevcut çatının kaplama malzemesiyle aynıdır.

3-Doku; Doğal ve yapay doku olarak yeni ek bina farklılaşır.

4-Biçim; Biçimi farklıdır.

5-Ritm; Tarihi yapı pencereleriyle ve yapı elemanlarıyla ritmi sağlarken, yeni bina kütle olarak ritim duygusunu hissettirir.

6-Kontrast; Yapıların kontrastı farklıdır.

7-*Hareket*; Kütlesel hareket farklıdır.

8-*Koram*; Derecelenmeler her iki yapıda da farklıdır.

9-*Egemenlik*; Yeni yapının kattığı farklılıklarla tarihi çevrede Egemenlik artmıştır.

10-*Denge*; Mevcut eski yapı cephesel ve kütleli olarak simetrik dengeye sahipken, yeni ek yapı asimetrik detaylar ve kütle hareketiyle farklılaşır.

11-*Birlik*; Birlik ilkesi, bir bütün olmayı ifade ettiğinden, birlik ilkesi değişir.

12-*Şekil-zemin*; Hacim artışı şekil-zemin algısını değiştirmiştir.

13-*Yakınlık*; Binalar ayrı olarak tasarlanmış ve yakınlık ilkesine göre birbirlerine yakın görülmemektedir.

14-*Benzerlik*; Benzer detaylar bir arada algılanmamıştır.

15-*Kapalılık*; İki kütle arasında cam geçiş sağlandığı için bir arada algılanmamıştır.

16-*Süreklilik*; Süreklilik kesilmiş ve değişmiştir.

17-*Okunabilirlik*; Tarihi çevre içerisinde okunabilirlik değişmiştir.

18-*Tekillik*; Tarihi yapı artık tek bir elementten oluşan tek bir yapı değil farklı elementlerden oluşan iki kütle, iki parça şekline dönüşmüştür. Dolayısıyla tekillik algısı sona ermiştir.

19-*Tipomorfoloji*; Yeni ek yapının tipomorfolojik özelliği eski yapıdan ve çevreden bağımsızdır sonuç olarak farklıdır.

20-*Bütünlük*; Bütünlük kütleli farklılıktan, mimari üsluptan ve hacim farkından dolayı farklıdır.

21-*Şeffaflık*; Yeni ek cephesinde ve yapıların birleşim kısmında, cam malzemenin kullanılması şeffaflık özelliğini değiştirmiştir.

22-*Sadelik*; Sadelik tek bir elementin tek bir hacimde bulunması demek olduğu için her iki yapıda kendi hacimlerinde tek bir element bulundurmadığı için sadelik kavramı farklıdır.

23-*Bağlamsallık*; Bağlamsallık farklıdır.

24-*Çok Katmanlılık*; Çok katmanlılık farklı zamanlarda eklenen yapıların varlığı olduğu için, Tarihi binanın tekrar yapılması ve yeni ek bina farklı zamanda eklendiği için katmanlaşma yaşanmıştır. Her iki yapının eskinin ve yeninin katmanlaşma ilişkisi farklıdır.

25-*İkoniklik*; Tarihi binaya yeni ek yapı eklendikten sonra yapı bütünüün simgeselliği artmıştır ve kentin her noktasında hakim olmuştur. Eskiye göre değiştiği için farklıdır.

o Değer Kavramları

26-*Mimari Stil*; Mevcut yapı isveç geleneksel mimari stille, yeni ek yapı dekonstrüktivist stille tasarlanmıştır.

27-*Konstrüksiyon/Malzeme*; Ek yapı yapım malzemeleri cam ve çelik olmakla birlikte, cephe malzemesi mevcut binanın çatı malzemesiyle aynıdır. Ancak mevcut binanın cephe malzemesi kırmızı tuğla olduğundan farklı olarak nitelenmiştir.

28-*Mimar*; Farklıdır.

29-*Tarihsel Bağlantıyla İlişki*; Yapının tarihsel bağlantı anlamı değişmemiştir.

30-*Tarihsel Dokuyla İlişki*; Mevcut bina tarihsel olarak çevre yapılarla ve dokuyla ilişkili benzerdir fakat yeni bina dokudan çok farklıdır.

31-*Tarihsel Katmanlaşma İlişkisi*; Yapı yeni bir katmana sahip olduğu için tarihsel katmanlaşma farklıdır.

32-*Kimlik/ Karakter*; Yeni bina ve eski bina farklı karakterlere sahiptir. Yapının kimliği ve karakteri değişmiştir. Eskiyle yeninin bütünleşmesini anlatmaktadır.

33-*Konum/ Bina Hattı*; değişmiştir.

34-*Siluet*; Farklılaşmıştır.

35-*Yükseklik*; Aynıdır.

36-*Odak Olma*; yeni ek binanın farklı tarzından dolayı tarihi çevrede odak oluşturmuştur.

37-*Soyut Anlam*; Mevcut yapı önceden tarihi çevreyle bütün ve bir iken şimdi eskiyle yeninin bütünleşmesini anlatmaktadır.

38-*İşlev*; İşlev değişmemiştir.

39-*Ekonomik Önem*; Aynı kalmıştır.

40-*Eğitsel Önem*; Üniversite işlevinde devam ettiğinden eğitsel önemi aynı kalmıştır.

Grafik Analizi:

Kavramsal analiz sonucunda aynı özellik 6 iken farklı özellikler 34 olarak belirlenmiştir. Bu skala değeri oluşturulan grafik üzerine işlenmiştir.

4.2.5. St. Margaret Kilisesi/ Atelier Wagner

Mevcut eski yapı, 1861 yılında mimar Nathaniel Billing tarafından dini yapı işlevinde tasarlanmıştır. Avustralya’ da Eltham şehrinde gotik mimariye sahip olan yapı cephesinde kırmızı renkli tuğla malzeme kullanılmıştır. Yapı cephesinde yüksek bir çan kulesi, yapıyı destekleyen büyük payandalar ve gotik tarzda pencere detayları kullanılmıştır. Yeni ek bina, yapıyı biçimsel olarak takip etmiştir. Kütle üç ayrı parça gibi gözükmesi için yarıklar oluşturulmuştur. Bu yarıklar içerisine, güneş ışığını doğrudan içeriye almamak için gizli yan pencereler eklenmiştir. Bu yarıklar, eski yapıya zıt olarak dikeylik sağlar. Yeni yapının kütsel oranı eski yapıyla hemen hemen aynıdır.

Tablo 4.12. St. Margaret Kilisesi



- **Yapının Analizi;**

Yapı analizi için Mimari Karakter Analizi, Kavramsal Analiz ve Grafik Analizi yapılmıştır. Her analiz açıklanmış ve tablo gösterimi yapılmıştır.

Mimari Karakter Analizi;

- Kentsel Ölçekte Analiz:

Konum; Avustralya'nın Eltham kentinde, tarihsel doku içerisinde konumlanmıştır.

Ana Cadde Algısı; Biçim ve hacim olarak yapının devamı gibi görünen ancak malzeme ve detaylarla farklılaşan bir yeni-eski bütünü algılanmaktadır.

- Yakın Çevre Analizi:

Yapı Sınırı; Yapı sınırı eski yapının yanında yer alır ancak aynı yapı sınırı bitişiğine kopyalanarak yapı sınırı genişletilmiş olur.

Siluet; Binanın silueti farklılaşmıştır.

- Bina Ölçeğinde Analiz:

Kütle İlişkisi; Yeni ek yapı eski yapının yanında bitişiğinde yer alır. Bu yüzden kütle birleşimine yatay-bitişik denilebilir. Ayrıca kütle olarak aynı hacim ve biçimde oluşturulmuştur.

Cephe; Tarihi yapının cephe malzemesi, kırmızı tuğla malzeme iken, yeni ek'in cephesi mat siyah kaplama malzemesidir. Ayrıca tarihi binanın doku oluşması yatay çizgilerle sağlanırken, yeni ekin yarıklarıyla sağlanan dikey çizgileri farklılık yaratmaktadır.

Kavramsal Analiz;

- Tasarım Kavramları:

1-Oran; Yeni ek yapı, eski yapının oranlarından tasarlanmıştır ve aynıdır.

2-Renk; Yeni ek yapı farklı renktedir.

3-Doku; Yeni ek yapı doğal ve yapay olarak farklı dokudadır.

4-Biçim; Biçim olarak yeni ek yapı eski yapıyla aynı biçimlere sahiptir.

5-Ritm; Yarıklarla oluşturulan kütle hareketiyle ritim farklılaşır.

6-Kontrast; Renk, malzeme ve doku öğeleriyle zıtlık sağlanmıştır. Bu da eski yapının yeni ek yapıyla arasında kontrast farklılığı sağlar.

7-Hareket; Yeni yapının kütle hareketi sağlarken, mevcut yapı durağan ve hareketsizdir.

- 8-*Koram*; Yarıkların oluşturduğu kütle parçalanması bir derecelenme oluşturur.
- 9-*Egemenlik*; Yeni yapı çevre içerisinde dini işlevde kullanıldığı için egemenliğini devam ettirir.
- 10-*Denge*; Eski yapı ve yeni ek yapı aynı oranlarda oluşturduğu için denge sağlanmıştır.
- 11-*Birlik*; Yapı bütünlüğe ulaştığı için ve bir arada tek bir yapı bütünü olarak algılandığı için birlik sağlanmıştır.
- 12-*Şekil-zemin*; Hacim artışından dolayı şekil değişmiş ve farklılaşmıştır.
- 13-*Yakınlık*; Binalar bitişik olarak tasarlanmış ve böylece yakınlık ilkesine göre birbirlerine yakın görülmektedir.
- 14-*Benzerlik*; Yapılar, hacim ve biçim olarak birbirine benzerlerdir.
- 15-*Kapalılık*; Yeni eklenen yapı, yapının kapalılık algısını değiştirmemiştir. Binalar bütün algılanmaktadır.
- 16-*Süreklilik*; Yeni ek yapı eski yapıyı biçimsel olarak takip eder. Dolayısıyla kütleli olarak süreklilik sağlanmış olur.
- 17-*Okunabilirlik*; Yeni yapı çevre içerisinde dini işlevde kullanıldığı için okunabilirliğini devam ettirir.
- 18-*Tekillik*; Tarihi yapı artık tek bir elementten oluşan tek bir yapı değil farklı elementlerden oluşan iki kütle, iki parça şekline dönüşmüştür. Dolayısıyla tekillik algısı sona ermiştir.
- 19-*Tipomorfoloji*; Kütle tipolojisi olarak aynı biçim devam ettiği için tipomorfoloji değişmemiştir.
- 20-*Bütünlük*; Bütünlük hacim ve biçimin benzer olmasından dolayı sağlanmıştır.
- 21-*Şeffaflık*; Dini yapı işlevinde olan yapı gizlilik ve mabet kavramlarının gerektirdiklerinden dolayı şeffaflık değişmemiştir.
- 22-*Sadelik*; Eski yapıdaki yoğun süsleme ve farklı elementlerin oluşturduğu karmaşıklık yeni ek bina da yoktur.
- 23-*Bağlamsallık*; Tarihi yapının simgeselliği yeni ek yapıyla değişmemiş aynı kalmıştır.
- 24-*Çok Katmanlılık*; Zaman farkı, çok katmanlılığı sağlar ve katmanlaşma farklılaşır.
- 25-*İkoniklik*; Bağlamsal dil aynıdır.
- Değer Kavramları
- 26-*Mimari Stil*; Eski yapı, gotik mimari stille tasarlanmıştır, yeni bina ise modern mimari stille tasarlanmıştır.

27-Konstrüksiyon/Malzeme; Eski yapı yığma yapı sistemiyle ve tuğla malzemeyle meydana gelirken, yeni ek yapı yeni kaplama malzemesi, cam ve çelikten meydana gelmiştir.

28-Mimar; Farklıdır.

29-Tarihsel Bağlantıyla İlişki; Yapının tarihsel bağlantı anlamı değişmemiştir.

30-Tarihsel Dokuyla İlişki; Mevcut bina tarihsel olarak çevre yapılarla ve dokuyla ilişkili benzerdir fakat yeni bina dokudan çok farklıdır.

31-Tarihsel Katmanlaşma İlişkisi; Yapı yeni bir katmana sahip olduğu için tarihsel katmanlaşma farklıdır.

32-Kimlik/ Karakter; Yapının kimliği, tarihle günceli birleştirdiğini göstermektedir ve üslup karakter yapısı değiştirmiştir.

33-Konum/ Bina Hattı; Yapı sınırı artmıştır.

34-Siluet; Benzer biçim olsa bile hacim artışından dolayı siluet değişmiştir.

35-Yükseklik; Aynıdır.

36-Odak Olma; Yeni yapıyla oranı aynı olduğu için ve aynı işlevde kaldığı için, odak olarak aynı kalmıştır.

37-Soyut Anlam; Tarihi yapı modern mimariyle harmanlanan yeni ek binayla bitştirildiği için tarihle güncelin birleştiği anlamı çıkarılmaktadır. Böylece yapı bütünün ruh ve anlamı değişmektedir.

38-İşlev; İşlevi Değişmemiştir.

39-Ekonomik Önem; Aynı işlevde kaldığı için ekonomik önemi değişmemiştir.

40-Eğitsel Önem; Aynı işlevde kaldığı için eğitsel önemi değişmemiştir.

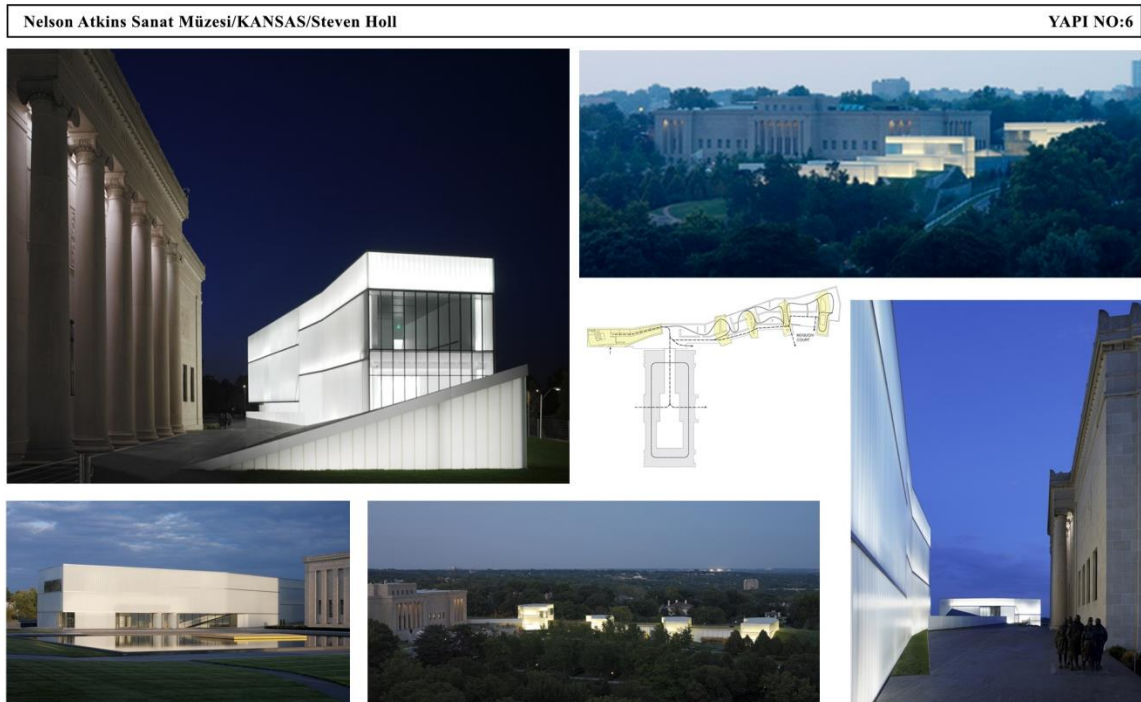
Grafik Analizi:

Kavramsal analiz sonucunda aynı özellik 22 iken farklı özellikler 18 olarak belirlenmiştir. Bu skala değeri oluşturulan grafik üzerine işlenmiştir.

4.2.6. Nelson Atkins Sanat Müzesi/ Steven Holl

Amerika Birleşik Devletleri'nde Kansas Eyaleti içerisinde yer alan ve 1933 yılında yapılmış Beaux Arts mimari stiliyle yapılan binasına Yeni ek yapı ihtiyacı gündeme gelmiştir. Bu ihtiyaca çözüm olarak mimari yarışma projesi yapılmıştır. Yarışmayı Steven Hall Mimarlık kazanmış ve yeni ek yapı olarak beş kütle tasarlanmıştır. Bu kütleler mevcut yapıya zıt olarak hafif, geçirgen olarak tasarlanmıştır.

Tablo 4.14. Nelson Atkins Sanat Müzesi



- **Yapının Analizi;**

Yapı analizi için Mimari Karakter Analizi, Kavramsal Analiz ve Grafik Analizi yapılmıştır. Her analiz açıklanmış ve tablo gösterimi yapılmıştır.

Mimari Karakter Analizi;

- **Kentsel Ölçekte Analiz:**

Konum; Amerika Birleşik Devletleri'nde Kansas Eyaleti içerisinde Beaux Arts binasının sahip olduğu büyük hacimle peyzaj alanına konumlanmıştır.

Ana Cadde Algısı; Yeni ek yapısı, ağır ve karanlık ve karmaşık görünen eski yapının yanında parlak, sade ve hafif olarak algılanır.

○ Yakın Çevre Analizi:

Yapı Sınırı; Mevcut yapı sınırı dışında beş kütle olarak tasarlanır.

Siluet; Siluet görünüşü mevcut yapının oranlarından küçük ve parlak kütlelerle oluşturulur. Yeni ek yapılar silueti bozmaz. Ancak dışarıdan okunabilir.

○ Bina Ölçeğinde Analiz:

Kütle İlişkisi; Yeni yapılan ek yapı parçaları mevcut yapıdan ayrı ama bağlantılı olarak konumlanır.

Cephe; Cephe etkisi tamamen eski yapıdan zıt ve modern malzeme kullanılarak oluşturulur. Cephe malzemesi doğal ve yapay ışığı geçirir ancak içerisini göstermez.

Kavramsal Analiz;

○ Tasarım Kavramları:

1-Oran; Yeni yapılan kütleler eski yapıya göre küçüktür.

2-Renk; Kullanılan çağdaş malzemenin rengini gösterir. Eski yapıyla farklılaşır.

3-Doku; Yeni ek yapı doğal ve yapay olarak farklı dokudadır.

4-Biçim; Biçimi farklıdır. Eski binanın biçimi çarpıtılarak yeni biçimler oluşturulmuştur.

5-Ritm; Yeni ek kütlelerin parçalı yapısı kütleli olarak ritm ögesini hissettirir. Eski yapıda pencere boşluklarıyla ritim ögesi taşır. Ancak bu ikisi birbirinden farklıdır.

6-Kontrast; Ek yapılar, renk, biçim, doku ve oran olarak tarihi binadan farklıdır.

7-Hareket; Her bir kütle farklı bir yönelme göstererek kütleli hareketi, eski binadan farklılaşır.

8-Koram; Tarihi yapıda olmayan koram ilkesi parçalı kütlelerin oran derecelenmesiyle meydana getirilmiştir.

9-Egemenlik; Yapının egemenliği yeni ek yapılarla bozulmamıştır.

10-Denge; Simetrik olarak tasarlanan mevcut binaya getirilen asimetric yeni eklerle denge farklılaşmıştır.

11-Birlik; Parçalı kütlelerin eklenmesiyle birlik ilkesi bozulmamıştır. Aksine kuvvetlenmiştir.

12-Şekil-zemin; Şekil-zemin algısına göre yeni ek yapı yeni hacmiyle mevcut zeminde farklılık yaratmıştır.

13-Yakınlık; Yeni ek yapılar kendi içerisinde yakınlık ilkesi oluşturur hem de tarihi bina ile yakınlık ilişkisini sağlar.

14-Benzerlik; Tarihi bina ile yeni yapılar arasında hiçbir benzerlik bulunmamaktadır.

15-Kapalılık; Yeni eklenen yapı, yapının kapalılık algısını değiştirmemiştir. Binalar bütün algılanmaktadır.

16-Süreklilik; Tarihi bina ve yeni eklerin arasında benzer boşluklar bırakılarak kütleler yerleştirilmiştir. Böylece süreklilik sağlanmıştır.

17-Okunabilirlik; ‘Işık saçan kütleler’ olarak tasarlanan yapı kütleleriyle yapı daha okunaklı fark edilebilir ve daha imgelenebilir hale gelmiştir. Bu yüzden okunabilirlik farklılaşmıştır.

18-Tekillik; Tarihi yapı artık tek bir elementten oluşan tek bir yapı değil farklı elementlerden oluşan altı kütle şekline dönüşmüştür. Dolayısıyla tekillik algısı sona ermiştir.

19-Tipomorfoloji; Yeni ek yapıların tipomorfolojik özelliği eski yapıdan ve çevreden bağımsızdır ve farklıdır.

20-Bütünlük; Bütünlük devam etmiştir.

21-Şeffaflık; Gün ışığını ve yapay ışığı geçirgen yapısıyla yarı saydam yüzeyleriyle yeni ek yapılar şeffaflığı arttırmışlardır. Böylece şeffaflık değişmiştir.

22-Sadelik; Eski yapıdaki yoğun süsleme ve farklı elementlerin oluşturduğu karmaşıklık yeni ek bina da yoktur.

23-Bağlamsallık; Tarihi bina ile yeni ek yapıların bağlamsallık ifadeleri farklıdır.

24-Çok Katmanlılık; Zaman farkı, çok katmanlılığı sağlar ve katmanlaşma farklılaşır.

25-İkoniklik; ‘Işık saçan kütleler’ olarak tasarlanan yapı kütleleriyle yapı daha okunaklı fark edilebilir ve daha imgelenebilir hale gelmiştir. Simgesellik artmıştır.

○ Değer Kavramları

26-Mimari Stil; Beaux-Arts mimari tarzıyla oluşturulan tarihi yapı, modern mimariyle oluşturulan yeni ek yapıdan farklıdır.

27-Konstrüksiyon/Malzeme; Taş yapıyla oluşturulan eski bina çelik konstrüksiyonla oluşturulan yeni ek yapı kütleleri bu açıdan farklıdır.

28-Mimar; farklıdır.

29-Tarihsel Bağlantıyla İlişki; Yapının tarihsel bağlantı anlamı değişmemiştir.

30-Tarihsel Dokuyla İlişki; Mevcut bina tarihsel olarak çevre yapılarla ve dokuyla ilişkili benzerdir fakat yeni bina dokudan çok farklıdır.

31-Tarihsel Katmanlaşma İlişkisi; Yapı yeni bir katmana sahip olduğu için tarihsel katmanlaşma farklıdır.

32-Kimlik/ Karakter; Yapının kimliği, tarihle günceli birleştirdiğini göstermektedir ve üslup karakter yapısı değiştirmiştir.

33-Konum/ Bina Hattı; değişmiştir.

34-Siluet; Işık kütleleriyle siluet değişmiştir.

35-Yükseklik; Yeni yapıların yüksekliği mevcut yapıdan azdır.

36-Odak Olma; ışık saçan kütlelerle odak etkisi artmıştır. Yapı bütün olarak daha fark edilir olmuştur.

37-Soyut Anlam; Tarihi yapı modern mimariyle harmanlanan yeni ek binayla bitleştirildiği için tarihle güncelin birleştiği anlamı çıkarılmaktadır. Böylece yapı bütünün ruh ve anlamı değişmektedir.

38-İşlev; İlk konut olarak tasarlanan yapı, 1933 yılında müzeye çevrilmiş ve aynı işlevde kalmıştır.

39-Ekonomik Önem; Yeni getirilen kütlelerle ziyaretçi sayısı artırılmış böylece ekonomik olarak farklılaşmıştır.

40-Eğitsel Önem; Aynı işlevde eğitsel önemi değişmemiştir.

Grafik Analizi:

Kavramsal analiz sonucunda aynı özellik 16 iken farklı özellikler 24 olarak belirlenmiştir. Bu skala değeri oluşturulan grafik üzerine işlenmiştir.

4.3. Örneklerin Karşılaştırılması

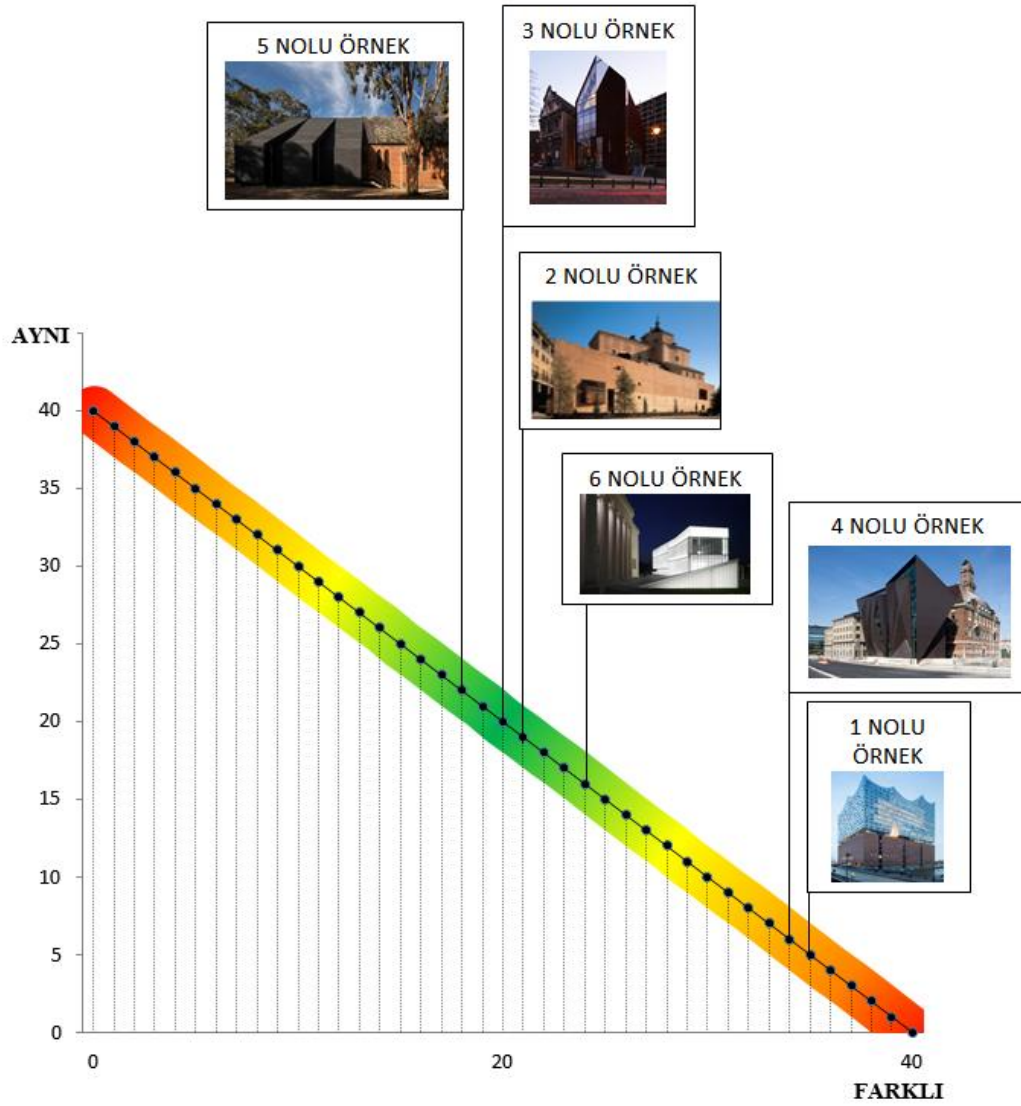
Bu bölümde, bina ölçeğinde seçilen örneklerin analiz sonuçlarına göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Analiz sonuçları geliştirilen yöntem ile sayısal olarak ortaya koyulmuştur. Sonuçların, sayısal veri olarak oluşturulmasının sebebi, analiz sonuç tablosunda tüm örnekleri incelerken daha net sonuç almaktır. Ayrıca sözel ve soyut ifadelerin sayısal, somut ifadelere dönüştürülmesinin bir başka sebebi, sonuçları sistematik şekilde araştırmacılara iletmektir.

Çalışmanın omurgasını oluşturan Kavramsal analiz yapılarak oluşturulan sayısal veri için, öncelikle mimari karakter analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler yorumlanarak tablo üzerinde işaretlenmiştir. Aynı-Farklı tablosu üzerine işaretlenen veriler için aynı kategorisindeki kavram sayısı ve farklı kategorisindeki kavram sayısı toplanmış ve sayısal sonuç elde edilmiştir. 40 adet kavram her örnek için analiz edilmiştir.

Her kavramın değerlendirilmesi yapılarak açıklanmıştır. Kavramlar, araştırma sorusu sorularak cevaplanmıştır. Araştırma sorusu örnek olarak, “*Oran kavramı, eski tarihi yapıya eklenen yeni ek yapı; eski tarihi yapı ile aynı mıdır, farklı mıdır?*” sorusu verilebilir. Ancak bazı kavramlara sorulan soruların kapsamı değiştirilerek sorulmuştur. Örnek olarak, “*Egemenlik kavramının, tarihi yapıya yeni ek yapı eklendikten sonraki anlamı aynı mıdır, farklı mı?*” Bir başka deyişle, kavramlar yeni ek getirildikten sonra, yapı bütünü için sorulmuştur ve cevaplanmıştır.

Bu aşamaların ve sorgulamaların amacı, bu çalışmanın asıl amacı olan yapıların, iki uç tasarım yaklaşımı noktası (replika ve zıtlık) arasında derecelendirilmiş tasarım skalasında yerini öğrenmek için geliştirilen adımları tamamlamaktır. Bu sorgulamalar görsel ve fiziksel olduğu kadar yapının anlamı üzerinde de bir sonuca ulaşmayı sağlamaktadır.

Bu amaçlar ışığında, tüm örneklerin analiz sonucu geliştirilen Renk Grafiği’ne işlenerek Analiz Sonuç Tablosu oluşturulmuştur (Tablo 4.16). Tüm seçilen örneklerin analiz sonucu bir araya getirilerek karşılaştırmalı bir genel değerlendirme yapılmıştır. Tüm bu analizlerin sonucu bir araya getirilerek tarihi yapıya yeni ek ilişkisi için uyumluluk değeri (skala değeri) işaretlenmiştir. Bu şekilde işaretlenen örneklerin her birinin kendi değeri oluşturulmuştur.

Tablo 4.16. Analiz Sonuç Tablosu**Tablo 4.17.** Analiz Sonuç Değerleri

YAPI NO	YAPININ ADI	SONUÇ DEĞER	
		AYNI	FARKLI
1 NOLU ÖRNEK	Elbphilharmonie Kültür Merkezi	5	35
2 NOLU ÖRNEK	San Marco Kültür Merkezi	19	21
3 NOLU ÖRNEK	Briggittines Chapel Sanat Merkezi	20	20
4 NOLU ÖRNEK	Tornhuset Üniversitesi	6	34
5 NOLU ÖRNEK	St. Margaret Kilisesi	22	18
6 NOLU ÖRNEK	Nelson Atkins Sanat Müzesi	16	24

1 Nolu örnekte (Elbphilharmonie Kültür Merkezi) Sonuç değerinin *Aynı* kategorideki kavram sayısının 5, *Farklı* kategorideki kavram sayısının 35 olduğu görülmektedir. Bu örneğin Kırmızı-farklı bölgesine en yakın bulunan örnek olduğu görülmektedir. Tarihi yapıyla uyumluluk analizinde, tarihi yapıya en uygun noktaya (20) **15** birim uzaklıktadır.

2 Nolu örnek (San Marco Kültür Merkezi) Sonuç değerinin *Aynı* kategorideki kavram sayısının 19, *Farklı* kategorideki kavram sayısının 21 olduğu görülmektedir. Tarihi yapıyla uyumluluk analizinde, tarihi yapıya en uygun noktaya (20) **1** birim uzaklıktadır.

3 Nolu örnek (Briggittines Chapel Sanat Merkezi) Sonuç değerinin *Aynı* kategorideki kavram sayısının 20, *Farklı* kategorideki kavram sayısının 20 olduğu görülmektedir. Tarihi yapıyla uyumluluk analizinde, tarihi yapıya en uygun noktaya (20) **0** birim uzaklıktadır. Bu sonuca göre Yeşil bölgenin tam merkezinde bulunduğu saptanmıştır.

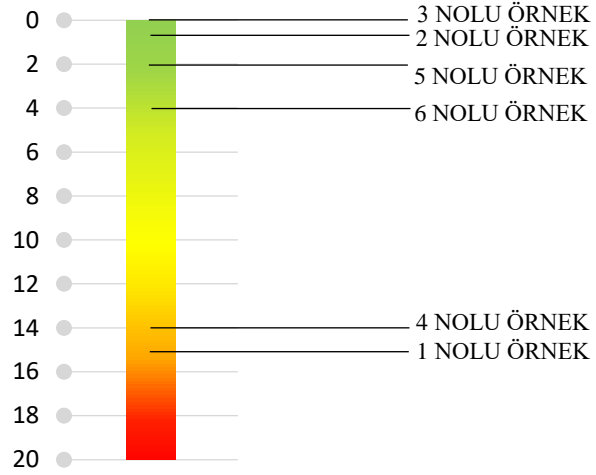
4 Nolu örnek (Tornhuset University) Sonuç değerinin *Aynı* kategorideki kavram sayısının 6, *Farklı* kategorideki kavram sayısının 34 olduğu görülmektedir. Tarihi yapıyla uyumluluk analizinde, tarihi yapıya en uygun noktaya (20) **14** birim uzaklıktadır.

5 Nolu örnek (St. Margaret Kilisesi) Sonuç değerinin *Aynı* kategorideki kavram sayısının 22, *Farklı* kategorideki kavram sayısının 18 olduğu görülmektedir. Tarihi yapıyla uyumluluk analizinde, tarihi yapıya en uygun noktaya (20) **2** birim uzaklıktadır.

6 Nolu örnek (Nelson Atkins Sanat Müzesi) Sonuç değerinin *Aynı* kategorideki kavram sayısının 16, *Farklı* kategorideki kavram sayısının 24 olduğu görülmektedir. Tarihi yapıyla uyumluluk analizinde, tarihi yapıya en uygun noktaya (20) **4** birim uzaklıktadır.

Tablo 4.18. Tarihi yapıyla yeni ek' in uyumunun derecelendirilmesi

Tarihi Binaya Uygun Ek Tasarımı

Tarihi Binaya Uygun Olmayan Ek Tasarımı
(Tarihi Binayı Yok Sayma ve Tarihi Binayı Taklit Etme)

Bulunan sonuçlara göre yapıların tarihi yapıya uyumu derecelendirilerek grafiğe işlenmiştir. 3 nolu örneğin eklendiği yapıya en uygun tasarım olduğu, örnekler arasında uygunluk sıralamasının en sonunda yer alan kırmızı bölgeye en yakın tasarım ise 1 nolu örnek olduğu görülmüştür.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1 Sonuçlar

Tarihi bir binaya yeni ek bina tasarlanırken en temel problem, yeni ek' in eski binayla ve günümüzle uyumlu olup olmadığı sorusudur. Çalışmanın temelini oluşturan bu problemin çözümüne yönelik literatür çalışması yapılmıştır. Literatür çalışmasında ilk olarak tarihi çevre içerisindeki tarihi yapı kavramı ve yeni ek kavramı, kavramsal olarak incelenmiştir. Daha sonra, tarihi binaya yeni ek tasarımının değerlendirilebilmesi için gerekli olduğu düşünülen tasarım ve değer kavramları incelenmiştir.

Yapılan bu çalışma ile tarihi yapılara yapılmış olan ek yapıların değerlendirilmesi için öneri bir yöntem oluşturulmuştur. Özgün bir metot ile ek yapıların tarihi yapı ile uyum testi yapılmış ve sonuçlar ortaya konmuştur. Öneri olarak sunulan yöntem ile;

- Tarihi bir binanın tarihi çevreyle kurduğu ilişkiyi analiz etme konusunda incelemeler yapmak,
- Tarihi bir çevrede, tarihi yapının mimari karakterini okuma imkanı elde etmek,
- Tarihi yapıya yeni ek bina tasarım ilkelerinin uygulanma düzeyini ölçmek,
- Tasarım ve değer kavramlarının yeni ek yapı ile ilişkisinin ne derece önemli olduğunu tespit etmek mümkün olacaktır.

Tarihi yapılara yeni ek tasarım yaklaşımları, geçmişten günümüze kadar yorumlanan, tartışılan ilkeler çerçevesinde incelenen bir konu olmakla birlikte net bir sonucun elde edilemediği bilinmektedir. Bu bağlamda bu konu üzerine farklı bir bakış açısıyla yaklaşım sağlanmış ve öneri olarak sunulmuştur.

Tarihi yapıların ek yapıları ile ilişkisinin kurulmasında teorikte ve pratikte çelişen iki durum vardır ve bu durum tasarımı zorlaştırmaktadır. İlk durumda, yeni ek; tarihi yapının mimari üslubundan ve döneminden farklılaşmak durumundadır. Bu farklılaşma tasarım ve değer kavramlarıyla ifade edilir. İkinci durumda ise, yeni ek; tarihsel çevreyle ve mevcut binayla olan bağını koparmamalı, bağlamın içerisinde yer edinebilmeli, bağlamdan kopuk olmamalıdır. Bir bakıma yeni ek, mevcut binayla bağlantısını tasarım kavramlarıyla ve değer kavramlarıyla sağlamalıyken, yine bu kavramlarla tarihi binadan farklılaşmalıdır. Gelişen mimari tasarım süreci ile yeni

kavramları ve tasarım metotları da ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde tarihi yapılara yapılan yeni ek yapıların tasarımın da bu gelişmelerin takip edilmesi ve sürece dahil edilmesi sağlanmalıdır. Bu çalışmada söz konusu duruma değinmek, yol göstermek ve ışık tutmak amaçlanmıştır. Böylece tarihi yapıların ek tasarımlarında sürecin farklı bir boyuta taşınması sağlanmış olacaktır.

Tarihi yapıların ekleri ile uyum derecesini ölçme sorusu temelde iki amaca hizmet etmektedir. Bu amaçlardan ilki mevcut olan yeni ek tasarımlarının uyumunu ölçerek, yeni tasarımlara örnek oluşturmak; ikincisi ise yeni yapılacak olan ek tasarımları için, değerlendirilebilecek ve mimara tasarım problemini çözmek için kolaylık sağlayacak bir analiz kurgusu oluşturmaktır. Bu sorunsalın çözümü tarihi yapı-ek yapı dengesini oluşturduğu gibi kent içindeki bütünlüğün de bozulmadan devam etmesini sağlayacaktır.

Tüm araştırmalar, değerlendirmeler ve analizler sonucunda, geliştirilen analiz sistemiyle; mimarların tarihi yapıda yeni ek tasarımlarının, hem günümüzle hem de tarihi çevreyle uyumlu olması gibi büyük bir tasarım sorununa destek verilmiştir.

Mimarların günümüzün gerektirdiği; estetik anlayışları, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı gibi bilgileri bu çalışma yardımıyla yapıya doğru ve uyumlu olarak aktarması hedeflenmiştir. Anlam olarak doğru ve açık bir şekilde bina ile sentezlenen bu bilgiler, yapıları bilgi bütünü haline getirmektedir. Bilgi bütünü ve sentezi olan yapılar, bu bilgileri gelecek nesillere aktarmaktadır. Böylece geçmiş, günümüz ve gelecek arasında bir bilgi ağı oluşmasına katkı sağlanmıştır.

5.2 Öneriler

Bu çalışma ile elde edilen öneri yöntem sayesinde tarihi yapıların ekleri ile ilişkisini-uyumunu değerlendirme ve ölçme fırsatı sağlanmaktadır. Farklı bir bakış açısı ile korumacı yaklaşımlardan ziyade bir mimari tasarımcı gözüyle konuyu ele alması bakımından önem arz etmektedir. Bu nedenle tarihi yapılara ek yapı tasarımında alternatif bir yöntem olarak literatürde yer etmesi mümkündür. Gelecek çalışmalar için geliştirilen bu yöntem ile infill yapılar, aynı işlevdeki yapılar ya da yeniden kullanım konusunda seçilecek farklı yapı örneklerinin analiz ve tespit çalışmasında kullanımı faydalı olabilecektir. Böylelikle bu çalışmanın bilime katkısı sınırlı kalmayıp bilgi zinciri olarak sürdürülebilirliği sağlanacaktır. Ayrıca koruma kuramı ve ilkelerinin de dahil edilmesi konunun çok yönlülüğünün geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

6. KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z., 2014, Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, YEM Yayın, İstanbul, 202 s.(7.Baskı).
- Altınöz, A. B., 2010, Tarihi Dokuda Yeninin İnşası, Ege Mimarlık, 75, 18-26.
- Beaver, R. (ed.), 2006. The architecture of adrian smith, som: Toward a sustainable future (master architect series vii). Images Publishing Group Pty Ltd.
- Bingöl, E., 2020, Colin Rowe'un "Bağlamsalcılığı"na Yirmi Birinci Yüzyıl Kentleri Üzerinden Yeniden Bir Bakış, Megaron Dergisi, Vol.15, No.3, s.456-466.
- Bloszies, C., 2012, Old Buildings, New Designs (Architecture Briefs). Princeton Architectural Press.
- Brolin, C. B., 1980, Architecture In Context, Fitting New Buildings With Old, Van Nostrand Reinhold Company, New York.
- Ching,F, D. K., 2002, Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen, YEM Yayın, İstanbul.
- Cohen, S., 1998, "Physical Context/Cultural Context: Including it All", OppositionsReader: Selected Readings From a Journal For Ideas and Criticism, Michael Hays,Princeton Architectural Press, New York, 66-69, 86
- Demiri, K., 2013, "New Architecture as Infill in Historical Context", Architecture and Urban Planning 2013/7: s.44-50.
- Dişli, G., 2018, New Additions to Existing Built Heritage and Their Contributions to Sustainable Development: Cases from Ankara, Turkey., Urban and Architectural Heritage Conservation within Sustainability
- Düzgün, H., 2010, Tarihi Çevrelerde Yeni Yapı Tasarımında Kabuk- Bağlam İlişkisinin Temel ve Güncel Tasarım Kavramları Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eisenman, P., 1994, "Cannaregio: Submission to the International Seminar of Design for Cannaregio West, Venice, 1978", Cities of Artificial Excavation, The Work of Peter Eisenman, 1978-1988, Jean François Bédard, **Rizzoli International Publications**, New York.
- Erkartal, P. Ö. ve Özüer, M. O., 2016, Tarihi Dokuyu Taklit Etme/Yok Sayma, Fill In The Blanks, Fener- Balat Workshop, İstanbul, 145-155.
- Gregory, R., 2009, "Context or Ambiente?", *Architectural Review*, 223.
- Gregotti, V., 1996, "Territory and Architecture", Theorizing a New Agenda for Architecture: An Anthology of Architectural Theory 1965-1995, Kate Nesbitt, *Princeton Architectural Press*, New York, 340-342

- Grimmer AE, Weeks KD., 2010. New exterior additions to historic buildings:14 Preservation concerns. 14 Preservation Briefs.,1-16.
- Groat L. N., 1988, Contextual Compatibility in architecture. İn Jack L. Nasar (eds.),Environmental Aesthetics: Theory, Research & Applications (pp. 229–253). London: Cambridge University Press.
- Güleç. G., 2011, Çağdaş Mimarlıkta Bağlamın Yeniden Kavramsallaştırılması üzerine Eleştirel Bakış, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güngör, H., 2005, -Üçüncü Baskı-, Görsel Sanatlar Ve Mimarlık İçin “Temel Tasar”, Esen Ofset Matbaacılık, İstanbul.
- Gürer, K.T. 2016, Tipomorfoloji: Kentsel Mekânın Yapısını Anlamak, Kent Araştırmaları Dergisi.
- Güzer, A., 1996, Türkiye Mimarları Haritası, Türkiye’deki Mimarlık Eğilimlerini Anlamaya Yönelik Bir Model Denemesi, Mimarlık, (272): 51
- Hadid, Z., 2010, Aşık, H., “Zaha Hadid Röportajı”, Afiş Programı, CNN Türk, <http://www.cnnturk.com/2010/kultur.sanat/diger/08/09/unlu.mimar.zaha.hadid.cn.n.turke.konustu/586143.0/index.html>
- Hasol, D., 2002, Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü. İstanbul: YEM Yayınları.
- Herzog, T.R., Leverich, O.L., 2003, “Searching for Legibility”, Environment and Behavior; 459.
- Isenstadt, S. 2005, “Contested Contexts”, Site Matters: Design Concepts, Histories, and Strategies, (ed.) Carol Burns, Andrea Kahn, Routledge, New York, İngiltere, s.157.
- İzgi, U., 1999, Mimarlıkta Süreç, Kavramlar, İlişkiler, YEM Yayınları, İstanbul.
- Jodidio,P. , 2007, 100 great extensions and renovations, Images Publishing, Australia.
- Jäger, F.P.,2010, Old & new: design manual for revitalizing existing buildings. Basel: Birkhäuser.
- Johnson, M., 2019, *Form Regulation to Address New Construction in Historic Districts* (Masters Thesis). University of Pennsylvania, Philadelphia, PA.
- Jokilehto, J., 1999, A History of Architectural Conservation. Butterworth-Heinemann, Oxford.
- Kostof, S., 2007, Majesteleri Kazma, Yıkımın Estetiği, Şehirler ve Sokaklar, Zeynep Çelik, Diane Favro, Richard Ingersoll, *Kitap Yayınevi*, İstanbul, 31-34
- Kuban, D., 2000, Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu, Yem Yayın, İstanbul.

- Kuban, D., 1990, Mimarlık Kavramları, Yem Yayın, İstanbul.
- Kut, Z. T., 2017, Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımına Bir Bakış: İstanbul Özelinde Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Lynch, K., 2018, Kent İmgesi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 215 s.
- Macdonald, S., 2001, “Contemporary Architecture in Historic Urban Environments”, Conservation Perspectives: The GCI Newsletter, 2001, Vol.26 No.2.,13-15, The Getty Conservation Institute, Los Angeles.
- Madran, E., ve Özgönül, N., 2005, Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması, Mimarlar Odası, Ankara.
- Makaklı, E. S. ve Atalan, Ö., 2016, Tarihi Doku ile Çağdaşın Buluşması, Arkitekt, 526,34-40.
- Mısırlısoy, D., 2011, Analysis of the Structure and Design Relationship between Contemporary Extensions and Remodeled Masonry Buildings. Master of Science in Architecture, Eastern Mediterranean University, North Cyprus.
- Mısırlısoy, D., 2017. New Designs in Historic Context Starchitecture vs Architectural Conservation Principles, Civil Engineering and Architecture 5, 6, 207-214.
- Nesbitt, K., 1996. Theorizing a new agenda for architecture; an anthology of architectural theory 1965-1995, New York: Princeton architectural Press;2nd edition
- NPHA, 2017, The Secretary of the Interior“S Standards for the Treatment of Historic Properties With Guidelines for Preserving, Rehabilitating, Restoring and Reconstructing Historic Buildings, Washington.
- O’Neill, M.J., 1991, “Evaluation of a Conceptual Model of Architectural Legibility”, Environment and Behavior, 23:3, 259
- Onat, E., 2010, Mimarlık, Form ve Geometri -Architecture, Form And Geometry, Efil Yayınevi,
- PAGP, 2007, Sense Of Place Design Guidelines For New Constructipn In Historic Districts.
- Pallasmaa, J., 2018, Tenin Gözleri; Mimarlık ve Duyular, Yem Yayınları, 4.Baskı, İstanbul.
- Rossi, A., 1984, “Monuments; Summary of the Critique of the Concept of Context”, The Architecture of the City, *The MIT Press*, Cambridge, Massachusetts, 126.
- Rowe, C., & Koetter, F. (1978). Collage city. MIT Press; New edition edition

- Sağlam, K., 2019, Tarihi Çevrede Çağdaş Eklerin Biçimsel ve Kavramsal Kriterlere Bağlı Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon.
- Schittich, C., 2003, In Detail Building in Existing Fabric: Refurbishment, Extensions, New Design, DETAIL, Birkhauser, Munich.
- Schumacher, T. L., 1996, “Contextualism: Urban Ideals + Deformations”, Theorizing a New Agenda For Architecture, An Anthology of Architectural Theory, 1965-1995, Kate Nesbitt, *Princeton Architectural Press*, New York, 305
- Semes, S. W., 2007, “Differentiated and Compatible: Four Strategies for Additions to Historic Settings”, Sense of Place: Design Guidelines For New Construction In Historic Districts, A Publication of the Preservation Alliance for Greater Philadelphia, 4-11.
- Stavreva, B., 2017, New vs Old New Architecture of Purpose in Settings, Master Science in Architecture, Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg.
- Şahin, M., 2011, Bir Yanılsama Ek, Mimarlık Dergisi, 359.
- Yüceer, H., 2005, An Evaluation of Interventions In Architectural Conservation: New Exterior Additions to Historic Buildings, Doctor of Philosophy in Architecture, *İ.Y.T.E., Engineering and Sciences of İzmir Institute of Technology*, İzmir.
- Venedik Tüzüğü, 1964.
- Venturi, R., 1977, “Complexity and Contradiction in Architecture”, *The Museum of Modern Art*, New York, 16-19.
- Weeks, K.D., 1986. .New Exterior Additions to Historic Buildings., *Preservation Briefs of National Park Service*. No.14, pp.
- Zakar, L., 2018, Tarihi Binalara Ek Bina Tasarımında Yapısal Bütünleştirme Performansını Değerlendirmek İçin Bir Model Önerisi, Doktora Tezi, MSGSU, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Zeren, M. T., 2010, Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu, Yalın Yayıncılık, İstanbul, 90s.
- Zevi., B., 1993, Architecture As a Space: How to Look at Architecture, Da Capo Press, Newyork.
- Z.N., 2009., Guzman Torres, Historic buildings and contemporary additions: the elements of a cohesive design relationship, Master thesis, University of Maryland, USA.
- Zumthor, P., 1999. “Kunsthhaus Bregenz”, Kunsthhaus Bregenz, *Hatje Cantz*, 13

İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1, <http://www.tdk.org.tr>

URL-2, www.arkitektuel.com/looshaus/

URL-3, (fosterandpartners.com)

URL-4, <https://uxmisfit.com>

URL-5, <https://www.arkitera.com>

URL-6, <https://www.nola.gov>

URL-7, <https://www.archdaily.com>

URL-8, <https://www.reiachandhall.co.uk/>

URL-9, <https://www.arkitera.com>

URL-10, . <http://www.brigitines.be/en/la-chapelle-et-son-histoire>

URL-11, <http://www.bernardsmith.eu/>

URL-12, gadarchitecture.com

URL-13, <https://www.mevzuat.gov.tr/>

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Ayşegül Çelik
Uyruğu : T.C
Doğum Yeri ve Tarihi : Konya / 24.04.1995
e-mail : aysemgulcelik@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Karatay Toki Anadolu Lisesi	2013
Üniversite	: Necmettin Erbakan Üniversitesi/Mimarlık	2018
Yüksek Lisans	: Necmettin Erbakan Üniversitesi/Mimarlık	2021

YABANCI DİLLER

İngilizce, İspanyolca.

YAYINLAR

Semerci,F.,Çelik,A.,2019,Atıl Endüstri Binalarının Eğitim Yapısı Olarak Yeniden İşlevlendirilmesi: İstanbul Haliç'ten İki Örnek Yapı, Uluslararası Türk Dünyası Fen ve Mühendislik Kongresi, Abstract book, Niğde.